

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta
Ústav dějin křesťanského umění

Bc. Dana Racková

KATOLICKÁ CÍRKEV A EXTREMISMUS V ČESKÉ REPUBLICE

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

PRAHA 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Katolická církev a extremismus v České republice* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury a že jsem ji nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V dne

Bibliografická citace

Katolická církev a extremismus v České republice [rukopis]: diplomová práce / Dana Racková; vedoucí práce: Tomáš Petráček. -- Praha, 2012. -- 95 s.

Anotace

V předkládané práci se pokouším přiblížit, jak samotný název napovídá, vztah extremismu s katolictvím a způsoby, jakými využívají některé extremistické organizace křesťanskou rétoriku. Pozornost soustředím především na uskupení působící v České republice po roce 1989, přičemž na popisovaný fenomén nahlížím v co možná nejširším měřítku. Snažím se tedy zmapovat tuto část extremistické scény částečně i v jejím historickém vývoji.

Pokusila jsem se o analýzu postojů jednotlivých skupin a o vytvoření ucelenějšího pohledu na strukturu extremistických a radikálních organizací, užívajících při své činnosti prvky katolické víry. Přitom se snažím rozlišit dva zásadní proudy ve spojení křesťanství a extremismu – politický (tyto skupiny mají politické ambice) a radikálně-katolický (organizace snaží se o „očistu“ společnosti v duchu tradičních církevních hodnot, avšak vykazující při své činnosti antisystémové prvky).

Dále na základě těchto podkladů zkoumám, jakými způsoby využívají popisované organizace křesťanství k demonstraci svých zájmů. Pozornost věnuji nejen vlastnímu uchopení víry v rámci těchto skupin, ale snažím se představit i jejich ideové hodnoty, abych demonstrovala důvody označení popisovaných organizací za extremistické, příp. radikální.

Stranou zájmu pak nezůstává ani samotná římskokatolická církev, jejíž reflexe extremistické scény tvoří pomyslný appendix této studie.

Ze získaných poznatků se také pokouším zjistit v jaké míře je využívání křesťanských prvků při činnostech extremistických subjektů v České republice zásadní, či se jedná spíše o okrajovou záležitost a jaký vliv měly a doposud mají tyto organizace na společnost i samotnou církev.

Klíčová slova

EXTREMISMUS, RADIKALISMUS, ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV

Abstract

In the following work I will try to describe, as a title prompts, the relation between extremism and Catholicism, including ways of Christian rhetoric which are used by some extremist organizations. I am mainly focusing on a grouping with a function in Czech republic after 1989, although I am trying to see this topic in the most possible spread point of view. It means my effort in surveying this part of extremism partly according to its development.

I have tried to analyze an opinions of groups individually and creating more general view for the structure of extremist and radical organizations, as well, using some elements of catholic faith during their lectures. Next to this view I am trying to distinguish two main styles in Christianity and extremism – political (those groups has especially political ambitions) and radical-catholic (organizations aiming for “purity” of a society in a way of traditional church values, but using elements of anti-system during their work).

Further research, based on this background, about ways of using a Christianity in these organizations leading to destroy their own interests. My attention is also dedicated not only to my understanding of this faith, in a view of these groups, but I am trying to imagine their conceptual values, to demonstrate reasons of targeting these organizations as an extremist, or radical.

Beside my interest I will focus on a Roman Catholic church, as well, which reflection in extremist area makes a notional end to this study.

From earned experience I am also trying to find out a level of used Christian elements within activities of extremist subjects in Czech republic - if it has a crucial part or not. This includes a study about an influence to a church itself.

Keywords

EXTREMISM, RADICALISM, ROMAN CATHOLIC CHURCH

Poděkování

Děkuji tímto PhDr. Tomáši Petráčkovi, Ph.D., Th.D. za cenné připomínky a rady při vypracování diplomové práce.

Obsah

Úvod	7
1 Teoretické a metodologické aspekty výzkumu extremismu v kontextu křesťanství	10
2 Stručný nástin vývoje českého extremismu v návaznosti na katolickou církev	16
2.1 Pravicový extremismus a jeho vztah ke katolické církvi	16
2.1.1 Katolická církev a extremismus v období od 2. světové války do sametové revoluce	22
2.2 Levicový extremismus a jeho vztah ke katolické církvi	23
2.2.1 Období komunistické totality	24
3 Současná extremistická scéna v České republice a katolická církev	27
3.1 Radikální pravice a katolická církev	27
3.1.1 Miroslav Dolejší - „Analýza 17. listopadu“	30
3.1.2 Redakce Dneška	33
3.1.3 Klub Františka Ferdinanda d'Este – Pochodeň dneška	36
3.1.4 Nový dnešek – nástupce Pochodně dneška	41
3.1.5 Týdeník Politika	42
3.1.6 Klub Společnosti Karla IV.	49
3.1.7 Hnutí národního sjednocení	50
3.1.8 Národní sjednocení	53
4 Ultrapravice a konzervativní katolicismus	55
4.1 Akce národní obnovy	55
4.2 Institut svatého Josefa	59
4.3 Ostatní radikálně-konzervativní katolické skupiny	67
5 Extrémní levice a katolická církev v ČR	72
6 Extremisté v pohledu katolické církve	73
Závěr	82
Seznam použitých pramenů a literatury	85

Úvod

Problematika extremismu se zdá být v dnešní době stále více aktuální a poutá pozornost politologů a odborníků v řadě dalších vědních oborů, bezpečnostních složek i široké veřejnosti po celém světě. K tomuto tématu bylo vydáno velká množství různě pojatých prací a v poslední dekádě můžeme v dané oblasti spatřovat stále se zvyšující počet specialistů. V kontextu extremismu bývá také často skloňován islámský terorismus. Ne jen toto náboženství však nezůstalo násilí a antidemokratických postojů ušetřeno. Bohužel také v rámci křesťanství se někteří jeho věřící nevyhýbají různým excesům a v rukou takových organizací bývá využíváno k antidemokratickým účelům, prosazování vlastních zájmů a ve své ideové výbavě jej tak mohou mít extremisté různého zaměření.

Jak je tomu v téměř celém světě, i v současné České republice jsou extremisté zastoupeni a zájmu některých takových skupin neunikla ani katolická církev. Spolu s uvolněním komunistického režimu a příchodem demokratického zřízení se totiž v naší zemi začala objevovat uskupení, snažící se prosazovat křesťanské principy. Avšak některé tyto organizace vzhledem ke své ideové základně můžeme kvůli jejich postojům ke státnímu zřízení, menšinám či náboženstvím a příklonu k totalitním režimům jednoznačně považovat za radikální až extremistické. Katolická nauka je pak „ve službách“ zmíněných organizací více či méně důležitá, přesto lze konstatovat, že některé fungují zejména na křesťanských principech a nacházejí se mnohdy mimo oficiální kruhy katolické církve.

Právě takovým skupinám hodlám v této práci věnovat pozornost. Půjde tedy o jakýsi rozbor a interpretaci extremistických skupin, které působí v ČR, avšak mající vazby na katolickou církev. Vzhledem k jejich odlišnému pojetí víry od katolické církve věnuji pozornost na to, jakou formou a k jakým cílům je katolická nauka zneužívána a jak je těmito skupinami interpretována. V této souvislosti také představím názor, který k problematice extremismu a zejm. těchto radikalizujících se forem katolicismu zaujímá samotná katolická církev, přičemž zohledním i vzájemnou interakci.

Samotný text pak bude koncipován do několika částí, jejichž cíle si nyní představíme. Nejprve bude třeba věnovat se terminologii, související zejména s pojmem extremismus a také jeho spřízněnými formami. Díky tomuto krátkému představení důležitých definic bude pro čtenáře snazší orientace v následných oddílech.

Další kapitola tvoří exkurs do historie radikálních směrů na našem území. Půjde zde především o vysvětlení původu extremismu v českém prostředí se snahou poukázat na uskupení, která ve své podstatě tvoří podhoubí pro vznik novodobých organizací.

Vzhledem k zaměření práce není tato část stěžejní, slouží spíše pro lepší uchopení našeho tématu.

Třetí oddíl bude koncipován jako rozbor současných extremistických a radikálních skupin, majících vztah ke katolické církvi. Pro lepší přehled oddělíme zvlášť pravicové spektrum od levicového, neboť z ideového hlediska se v tomto případě jedná o značně rozdílné pojetí, přičemž slovem současný zde označíme časový horizont uplynulých dvaceti let. V souvislosti s politickým převratem v devadesátých letech minulého století a příchodem demokracie do naší země prošla převratem i tamní extremistická scéna. Cíl tohoto oddílu tedy bude popsat strukturu, názorovou základnu a způsoby, jakými využívají tyto organizace křesťanskou víru. Na základě těchto indicií se poté pokusíme odpovědět na otázku jaká je role křesťanství při formování a rozvíjení radikálních jejich postojů a především zda se jedná o fenomény religiózního, nebo spíše kvazireligiózního charakteru. Pokusíme se představit ideové postoje těchto skupin také proto, abychom zachytili důvody k označení studovaných organizací za extremistické.

Kapitola nazvaná „Ultrapravice a konzervativní katolicismus“ pak tvoří velmi specifickou část této studie. Zabývá se totiž konkrétněji fenoménem tzv. katolického fundamentalismu, který v rámci popisovaných skupin, dorůstá místy až znepokojivých rozměrů.

Po představení postojů vybraných extremistických organizací, které se odvolávají na katolickou doktrínu, budeme sledovat pohled opačný – tedy otázce postavení extremismu a jeho slabších forem v pohledu samotné římskokatolické církve. Pozornost zde věnujeme zejména stanoviskům představitelů katolické církve, které zaujímají k extremismu obecně a podíváme se i na názory týkající se jednotlivých, námi popisovaných skupin.

Tato práce by tedy měla být jedním z prvních pokusů o kompletnější představení metod využití katolické nauky extremisty, příp. radikalisty v České republice. Vzniká tím možnost představit nové poznatky a informace, což považuji u akademických prací za důležité. Přestože se dále pokusím do textu zahrnout co nejvíce informací k námi zkoumanému fenoménu, je nutno upozornit, že zejména vzhledem ke komplikovanosti a rozsáhlosti diskuze k danému tématu, není možné podat zcela souvislou a všeobecně přijatelnou studii. Práce si tedy nemůže klást za cíl podat komplexní informace k danému tématu a to zejména s ohledem na široké spektrum zkoumané látky a její nezpracovanosti v českém prostředí.

Ještě je na tomto místě třeba uvést, že v práci je nutno využít různých zdrojů informací. Za nejdůležitější pokládám především primární zdroje. Jejich dostupnost je ve

většinou případů problematická, ale přesto se pokusíme začlenit do textu ukázky materiálů, jakými jsou publikace, periodika a internetové stránky námi popisovaných organizací. Získaná data z internetových zdrojů je možné považovat za závazná, neboť odráží pohled jednotlivých uskupení a od nich plynoucí informace. Internet v podání popisovaných organizací totiž tvoří jeden z hlavních propagačních kanálů pro styk s veřejností a zároveň pro komunikaci jednotlivých uskupení i jejich členů mezi sebou.

Ze sekundárních zdrojů nám bude nápomocna zejména odborná literatura vztahující se k různým oborům, jako je teologie, politologie nebo historie. Využití informací z různých oblastí je vzhledem k minimálnímu zpracování předloženého tématu nezbytné. Z odborníků, jejichž materiály pro nás budou nejpřínosnější, pak jmenujme zejména Miroslava Mareše, Michala Mazela, Tomáše Halíka, Petra Fialu či Jiřího Hanuše. Využívat se pokusíme i dostupná média, novinové, příp. internetové články a odborné weby zabývající se sledovanou problematikou. Při použití těchto zdrojů informací pokládám za důležité, upozornit na možnou zkreslenost informací z mediálního světa a zjištěné informace se tak pokusím vždy ověřit i s jinými zdroji.

Z uvedeného je zřejmé, že se bude jednat zejména o práci s fakty, primárními informacemi a odbornými komentáři, tedy studii spíše kompilačního charakteru, neboť se domnívám, že tento přístup je při daném typu práce nutný a jediný možný, chceme-li zůstat co možná nejvíce objektivní.

1 Teoretické a metodologické aspekty výzkumu extremismu v kontextu křesťanství

Chceme-li uchopit a popsat současný vztah extremismu a katolické církve, respektive možné formy interpretace křesťanské víry extremistickými skupinami, je důležité hned v začátku práce představit, jak budeme jednotlivým termínům, týkajícími se našeho tématu rozumět. Často nebývá snadné určit jen to, koho lze považovat za extremistu a koho nikoliv, natož pak extremistu jednajícího v rámci svého náboženství.

Pomyslná mez extremismu je značně široká, nejednoznačně formulovaná a vymezit extremismu přesné označení je, jak se dále přesvědčíme, prakticky nemožné. Běžně obvykle za extremistu označíme člověka zastávajícího názory, jež jsou v dané společnosti méně akceptovatelné, či se již nepohybují v legislativním rámci. Z uvedeného tedy vyplývá, že tato „toleranční mez“ je pouhou subjektivní záležitostí.

Ještě než se tedy začneme věnovat konkrétním fenoménům v rámci extremismu, definujeme si tento pojem a přiblížíme si s extremismem často spojované pojmy, jako např. fundamentalismus. Původně se jako fundamentalisté označovala skupina amerických protestantů na přelomu 19. a 20. století. Dnes je však tento termín používán velmi široce. Lze jej v zásadě popsat jako postoj vlastní určitým jednotlivcům a skupinám, charakterizovaný nekritickým přístupem k pramenům (např. Písmu svatému), příp. nesnášenlivostí k odlišným náboženstvím a vůči profánnímu světu. Jedná se o potřebu lidí orientovat se ve světě za jimi stanovených podmínek, mít jasná pravidla a vrátit se z nebezpečné přítomnosti zpět do „zlatého věku“ svého náboženství. I vzhledem k výše uvedenému, budeme fundamentalismu dále rozumět jako doslovnému trvání na základních principech a platnosti prosazovaných postojů, pozic či dokumentů (včetně dogmatických tvrzení), v tomto případě se bude jednat také o přesvědčení vlastní absolutní pravdy, provázené patřičnou dávkou nesnášenlivosti k odlišným názorům.¹

Politolog a odborník na ideologie Andrew Heywood upozorňuje, že fundamentalistický postoj se nehodlá omezovat pouze na sféru vlastní morálky a bohoslužeb, nýbrž uplatňuje svůj vliv i na hospodářský a politický život. V Izraeli kupříkladu reprezentuje fundamentalismus hrstka menších nábožensky založených stran, jejichž koncepce židovské země v odvolávkách na Starý zákon mnohdy zakazuje styk s nežidy.²

¹ Více k tomuto tématu HOLE 1998, 20–22.

² Srov. DANICS 2002, 95–96.

Z pohledu fundamentalistů nelze zpravidla náboženství oddělovat od práva a politiky společnosti a v této souvislosti jsou toho dokladem snahy fundamentalistů o oživení společnosti a její zásadní změnu na základě jejich konkrétní náboženské doktríny. Lze říci, že náboženský fundamentalismus je produktem moderního světa, prostupuje řadou různorodých náboženství, která ve svém programu přetváření společnosti ve shodě s náboženskými principy a můžeme jej oprávněně hodnotit jako osobitou extrémní politickou ideologii, která vyjadřuje priority chudých lidí a nižších středních společenských vrstev. Náboženský fundamentalismus bývá velice často spojován s islámem, který zde staví do popředí nevyvratitelný názor o své absolutní pravdy a z koránu si vybírá výhradně témata, se kterými se zaměřuje proti západním kulturním vlivům a tvrdě vystupuje proti jinak smýšlejícím.³ Přestože i téma islámského fundamentalismu je aktuální, do předkládané práce jej vzhledem k požadovanému rozsahu a zadání není možno zahrnout.

Nyní se definujeme pojem další, fanatismus. Tímto označením specifikujeme horlivější a agresivnější formu fundamentalismu. Nechme se nyní vést německým psychiatrem Günterem Holem, který popisuje fanatismus následovně.⁴

„Fanatismus je osobnostní strukturou spoluurčené, na omezené obsahy a hodnoty vztažené osobní přesvědčení s vysokým stupněm identifikace, které je udržováno nebo sledováno se značnou intenzitou, stálostí a důsledností. Trvá neschopnost dialogu a kompromisu s jinými systémy a lidmi, se kterými se bojuje jako s vnějším nepřítelem nasazením všech prostředků a v souladu s vlastním svědomím.“⁵

Pojem fanatismus můžeme definovat jako vášnivé zaujatosti pro vlastní přesvědčení spojené s neshovívavostí vůči všemu, nebo lépe řečeno proti všemu odlišnému. Fanatik v zásadě ke své existenci potřebuje nenávidět kohokoliv, kdo nabourává jeho představu výlučnosti. Cítí se být ohrožen ve svém vztahu k Bohu. Jeho neuspokojené potřeby se mohou stupňovat a vést až k projevům netolerance a hněvu, který mnohdy vede k fyzickému násilí. Ovšem ne každý fundamentalista se stává fanatikem a ne každý fanatik se musí uchýlovat k násilí. Existuje mnoho jednotlivých fanatiků, kteří nikomu neublíží. Nebezpečným jevem bývá síla celých sociálních skupin stát se fanatiky, jejich ochota nechat se ovládnout a zařadit se do takto se prezentující se organizace.

³ Srov. DANICS 2002, 47.

⁴ Více k tomuto tématu HOLE 1998, 26–54.

⁵ HOLE 1998, 27.

Náboženský fanatik často oplývá touhou po mučednictví. Proto také někteří takto orientovaní věřící hledající všude spiknutí proti sobě a své pravdě, neboť se tak mohou alespoň navenek stylizovat do role trpících obětí.

Za samotný předstupeň extremismu pak můžeme považovat radikalismus. Je to takový způsob myšlení a jednání, jež své zásady provádí do posledních důsledků, takřka ke kořenu (radix).⁶ Tedy jednání nekompromisní (až extrémní). Pokud náboženští radikálové uznávají nějakou myšlenku, stává se pro ně zásadní a jediná správná, všechny odlišné či dokonce protichůdné názory pak nekompromisně zamítají. Tento pojem nyní tedy chápeme jako souhrn kritických náboženských názorů, jejichž aplikace na společnost, resp. církve by vedla k rozsáhlým změnám. Můžeme konstatovat, že se jedná o slabší formu extremismu, která tvoří pomyslný most mezi extrémním jednáním a „normálním stavem“.⁷ Důležité je také poznamenat, že na rozdíl od extremistických se radikální postoje pohybují stále ještě v ústavním rámci daného systému, byť bývají na samém jeho okraji.

Nejdůležitějším a zároveň nejspornějším pojmem však v této práci bude extremismus. Tento pojem můžeme chápat různě, neboť pro něj neexistuje žádná platná oficiální definice. Extremismem označujeme zesílenou krajnost, výstřednost či mimořádnost. Takto užívaný pojem spadá do oblasti sociologie, užíván je ve smyslu vystupňovaného radikálního, výstředního postoje a vyznačuje se zejména neochotou ke kompromisům, nepřijatelností pro společnost a značnou snahou o proti systémové změny společnosti.

Tolik k obecnému pojetí tohoto slova. Podle některých odborníků na toto téma je extremismus nutným produktem každé demokratické společnosti.⁸ Demokracie totiž nemá potřebné množství obranných mechanismů, aby se vůči všemu, co jí škodí, bránila – pokud by je totiž měla, stala by se spíše diktaturou. Proto se všechny demokratické společnosti musí potýkat s extremismem.⁹

Německý politolog Harald Bergsdorf tuto myšlenku dále rozvíjí. K extremismu řadí tři elementární znaky:

- 1) extremisté se domnívají, že ve své doktríně našli jediný pravdivý pohled na svět a s tím je spojen jejich nárok na pravdu s ním související,

⁶ <http://leccos.com/index.php/clanky/radikalismus>, vyhledáno 12.2.2011.

⁷ Označení určitých skupin za radikální, pro označení šedé zóny mezi „normalitou“ a extremismem, již začala využívat velká část dnešních politologů. MAREŠ 2001, 163.

⁸ Málokdo také zde přihlíží k podmínkám, z nichž tyto negativní jevy vycházejí. Extremismus je totiž přímo závislý na stavu společnosti, v níž se poté projevuje. Ocítne-li se demokratická společnost ve stádiu, v němž značně narůstají různé vnitřní rozpory, bývá většina následných extrémních aktivit reakcí na ně. CHMELÍK 1999, 3–4.

⁹ Srov. CHMELÍK 1999, 4.

- 2) bojují proti jiným zájmům, hodnotám i životním formám; vždy se upnou na nějakého „*universálního viníka*“, jehož stylizují do jediného (nebo aspoň zásadního) původce hlavních zlořádů a ten je pak chápán jako nepřítel, který ovšem funguje jako jednotící činitel pro vnitřní formaci,
- 3) pro extremisty je v drtivé většině obtížné akceptovat demokratický pluralismus: jsou heterofobní.¹⁰

Dostáváme se do fáze, kdy se extremismus více prolíná s politikou a snaží se ji různými způsoby ovlivňovat. Takováto forma politického extremismu, obecně chápaná jako postoj nepřátelský vůči stávajícímu režimu, vždy není nutně vázána na konkrétní ústavní zřízení. Extremismus totiž nemusí být nepřátelský vůči konkrétní vládě, ale zejména proti samotným principům, na nichž je v určitém momentu daný stát založen. Tak je extremismus, jako nejzazší význam některých rozporů, logicky přítomen v každém společenství.

„Pojem extremismus neoznačuje žádnou pevně danou politickou ideologii nebo doktrínu ... Extremismus je dynamickým jevem, přičemž to, co bylo za extrémní považováno v minulosti, můžeme dnes vnímat jako normální, a naopak. Dnes jsme si zvykli označovat přídomkem „extremisté“ fašisty, nacisty a komunisty. Jak tomu ovšem bylo například v době absolutistických monarchií? Tehdy byl extremistou člověk věřící v liberální demokracii. V každém politickém zřízení existovali lidé, kteří věřili v jiné uspořádání společnosti, než jaké viděli okolo sebe. Někdy je označovali za podivíny, jindy za extremisty.“¹¹

Nyní jsme představili, co může pojem extremismus obsahovat a jeho případné úhly pohledu. Dokázali jsme, že je nemožné samotný pojem extremismus jakkoliv univerzálně definovat. Definice, které se o to pokoušejí, bývají často poznamenány profesním zaměřením jejich autorů. Právník a odborník na politologii, Jan Chmelík, uvádí jako nejzásadnější vymezení extremismu definici¹² zpracovanou Institutem pro kriminologii a sociální prevenci ministerstva spravedlnosti, která tento fenomén popisuje jako: „*Souhrn určitých sociálně patologických jevů vytvářených více či méně organizovanými skupinami osob (extremistů).*“¹³

O tom, že v současné době je extremismus aktuálním pojmem, svědčí nepochybně také jeho přenesení do náboženského kontextu. V předchozích desetiletích se sice na svět

¹⁰ Stov. BERGS DORF 2004, 3.

¹¹ CHARVÁT 2007, 12.

¹² Stov. CHMELÍK 1999, 5.

¹³ MAREŠOVÁ 1999, 114.

stále více doléhají následky sekularizace a tradiční náboženské hodnoty jsou postupně vytlačovány jinými hodnotami. Na druhé straně je ovšem možné pozorovat jisté obrození náboženství a opětovný vzestup i jeho politického vlivu. V často případech to souvisí s nárůstem již zmíněného náboženského extremismu, příp. fundamentalismu a dalších jeho forem. Výrazem náboženský extremismus bývá nazýváno propojení výše uvedených extremistických prvků s náboženskou vírou. Také náboženští extremisté porušují a ničí hodnoty společnosti při realizaci svých náboženských cílů. Uvedený náboženský extremismus můžeme rozdělit na dvě formy. V první formě se jedná o extremizaci tradičních náboženství, prosazovaných v takové podobě, jenž neodpovídá jeho většinovému výkladu (jako v jistých případech právě i křesťanský extremismus). Druhá forma představuje nejružnější sekty, které bývají extremistické již ze své podstaty, resp. jejich cíle učení a celková činnost členů jsou antihumánní.¹⁴ Ať již se jedná o křesťanství nebo jiný náboženský systém, vždy funguje dané náboženství v jako spojovací element extremistických skupin, či dokonce skutečný cíl těchto organizací spočívá v bezohledném šíření vlastní víry.

V práci budeme často reflektovat termín křesťanský extremismus, jehož významu rozumějme jako vyhraněné ideologii směřující vůči humánním hodnotám a lidským právům, často s jasným antidemokratickým cílem měnit politický systém za pomoci jakýchkoliv dostupných prostředků, včetně takových, jenž jsou nad rámec právního státu. Důležitým prvkem je i využívání křesťanské, v našem případě katolické víry, k dosažení vlastních cílů. Takto jednající skupiny pak charakterizuje nárok na převažující přístup k poznání jediného správného a touha po celospolečenské jednotě, kritika odporujících faktorů a příklon k absolutní kritice téměř všeho stávajícího, liberálního.

Předchozí typologii jednotlivých pojmů závěrem této části shrňme znovu za pomoci Jana Chmelíka. Ten jednotlivé extremistické organizace dělí podle jejich názorů a obsahového hodnocení extrémních aktivit na tři základní stupně. První případ usiluje o realizaci ušlechtilých a humanitních ideálů, ovšem způsobem narušujícím hranice zákona. Prosazuje v zásadě lidské hodnoty nežádoucím způsobem. Vyznavači druhé skupiny zkoušejí prosadit vlastní představy fungování společnosti, které silně odporují zažitým normám morálky a humanity takovým způsobem, jež narušuje platný právní řád. Třetí skupinu tvoří extremisté realizující vlastní nelidské a protizákonné ideje protizákonnými a nelidskými způsoby – nezřídka teroristickými. V tomto případě naprostá většina zasvěcených uznává, že členy této skupiny lze bez nadsázky nazývat extremisty. U prvně uvedených dvou skupin to nebývá vždy zcela jasné. Stoupenci první skupiny zpravidla

¹⁴ Srov. MAREŠ 2001, 181.

uznávají, že zákon porušují, neshledávají ale svoji činnost extremistickou. Aktivity a názory, jenž jsou jen s výhradami přijatelné, se tedy mohou nazývat radikálními. Právě to nám umožní lépe rozlišit činnost organizací s protispolečenským zaměřením.¹⁵ Tato odlišnost vůči centru, blízkost k extremismu spojená s destabilizačním potenciálem odlišují radikály od právních sil ústavního demokratického spektra. Hranice vedoucí mezi radikalismem a demokracií a radikalismem a extremismem, jsou ale stále nejednoznačné. „S ohledem na takto problematické určení odlišností mezi extremismem a radikalismem, je v určitých směrech vhodnější tyto skutečnosti pojímat jako jeden celek,“ uvádí Miroslav Mareš.¹⁶

Setkáváme se s tím, že s pravicovým extremismem je spojován i antisemitismus či antijudaismus. Jejich význam je však odlišný a tento rozpor nyní jednoduše vysvětlíme. O antisemitismu budeme hovořit zejména jako o nepřátelství vůči Židům jako představitelům etnické skupiny nebo rasy. Přestože samotné slovo antisemitismus odkazuje ke všem všem semitským národům, je tento termín používán většinou pro označení nepřátelství vůči zmíněnému etniku. Půjde tedy o formu xenofobie, která může mít různé formy, od osobní nenávisti až k institucionalizovanému násilí. Přesněji tedy rasový antisemitismus nahradil nenávist k judaistickému náboženství – antijudaismus – přesvědčením, že samotní židé¹⁷ jsou bez ohledu na náboženské vyznání rasově oddělenou skupinou a jako takoví jsou nižší, zneuctěnou rasou. S nástupem antisemitismu se začaly objevovat také populární konspirační teorie, ve kterých jsou s oblibou líčeny údajné židovské plány na ovládnutí světa. Oproti tomu, jak jsme již předznamenali, antijudaismus vzniká na náboženském základu a pochází z rozporů s židovským náboženstvím. Tato forma odporu vůči židům je namířena na náboženství jako takové, takže v obecné rovině nezahrnuje ty, kteří mají např. židovský původ, ale přestoupili k jinému náboženství.

¹⁵ Srov. CHMELÍK 1999, 4.

¹⁶ MAREŠ 2001, 163–164.

¹⁷ Na další odlišnost v této souvislosti poukazuje i česká gramatika, neboť pokud se píše s velkým prvním písmenem, označuje slovo Žid příslušníka židovského národa, tedy Žida v etnickém slova smyslu, zatímco žid (s malým písmenem) je příslušník židovského náboženství.

2 Stručný nástin vývoje českého extremismu v návaznosti na katolickou církev

V této části práce nahlédneme do historie organizací vyskytujících se na území naší vlasti, soustředit se budeme na organizace, které lze považovat z našeho pohledu za extremistické a poukážeme na jejich vztah ke katolické církvi. Ukážeme se, že extrémní a radikální skupiny se objevují na našem území již řadu let a jejich snaha proniknout do katolického prostředí je evidentní.

Katolický přístup k politice nabízel a stále nabízí soubor nejrůznějších postojů v tradičním pravo-levém vymezení, nevyjímaje ani jeho krajní póly.¹⁸ Tak tedy i v českém prostředí se prolíná pravicový extremismus s prvky katolického fundamentalismu, jehož kořeny lze nalézt již v historickém vývoji krajní pravice.¹⁹

2.1 Pravicový extremismus a jeho vztah ke katolické církvi

Pohledem do minulosti můžeme jakýsi počátek vzniku pravicových nábožensky-extremistických skupin zaznamenat již v šestnáctém a sedmnáctém století, kdy se náboženská otázka začíná stávat více či méně politickou záležitostí. Především v Evropě se objevuje vlna občanských válek, ve kterých se prolínají náboženské zájmy s politickými. Jako výrazné se jeví období Velké francouzské revoluce, kdy tato událost zasáhla nejen celý svět, ale i náboženský život v Čechách.²⁰

Samotná pravicově orientovaná extremistická uskupení v rámci Evropy můžeme vysledovat v období nedlouho před první světovou válkou, a to zejména v podobě antisemitských či autoritativních skupin. Při podrobnějším studiu této tematiky z historického pohledu nalézáme na českém území dva základní zdroje organizovaného extrémního antisemitismu, bylo to:

1. hnutí zaměřené protižidovsky na „staročechy“ a „mladočechy“, vzniklo po rozdělení Národní strany, a které se sdružilo kolem poslance V. Březnovského a časopisu Radikální listy,

¹⁸ Srov. FIALA 1997, 7–8.

¹⁹ MAREŠ 2001, 161–165.

²⁰ Srov. HANUŠ 2006, 13–49.

2. skupina antisemitů sdružovaných kolem poslance KSL Václava Myslivce²¹

Pokud bychom chtěli znát dobu vzniku moderního, ryze antisemitského hnutí, byl jí pravděpodobně již rok 1879. V Německu v té době založil politický konzervatívec Wilhelm Marr organizaci Antisemitská liga a prvně použil termín antisemitismus, pastor Adolf Stöcker vytvořil novou Křesťansko-sociální dělnickou stranu a historik Heinrich von Treitschke uveřejnil programové heslo „Židé jsou naše neštěstí“. Od tohoto momentu se antisemitismus začíná stávat součástí procesu politické mobilizace zejména nižších vrstev společnosti a své stoupence si pochopitelně našel i v Čechách. Extrémní proud antisemitismu na českém území patrně nejvýrazněji reprezentoval Jaromír Hušek, který vydával od roku 1885 list České zájmy.²²

V této době bylo mnoho katolických věřících nespokojeno s antikofesní politikou státu, kdy byl znatelný odpor veřejnosti vůči katolictví a to některé představitele katolické církve uvádělo až do antidemokratických pozic. Vznikají tím větší či menší skupiny tvořené z katolických věřících. Např. u křídla Československé strany lidové se kolem Bohumila Staška objevil spolek vynikající svými sympatiemi k autoritativnímu stavovskému a katolickému státu. Tento však odmítalo moravské křídlo Jana Šrámka a časem jej odmítal i samotný Stašek. Dále Sdružení katolických zemědělců a domkařů, které se v roce 1934 stává součástí ultrapravicové Národní fronty. Někteří zástupci těchto stran i když jsou katolicky smýšlející věřící, se zapojily do fašistického hnutí. Například Stanislav Sousedík do hnutí Vlajka.²³

Na ideové základy organizace Vlajky působily názory profesora Františka Mareše, který se snažil formulovat ideologii této organizace. Z organizace Vlajka se časem vytvořila antisemitská skupina, jejíž představitelé se označovali za „novodobé národovce“ a vytvořili formu českého nacionálního socialismu a rasistického „árijství“, jejichž východiskem bylo teologické pojetí národa. Toto hnutí zaujalo radikální opozici vůči tzv. masarykovskému realizmu, marxismu a kritický postoj zaujalo i k liberalismu a demokracii.²⁴ Sám profesor František Mareš napsal v roce 1924:

„Národ jest organický celek, ano jest i více, je mrav osoba ... špatné tradice stranických svárů, mládež oddaná chudému povolání inteligence klade duchovní hodnoty výše než hmotné statky ... duch vládne hmotami ... tato mládež jednou povede národ, až se naplní

²¹ Srov. MAREŠ 2001, 165.

²² Srov. VYDRA 2008.

²³ Srov. MAREŠ 2001, 166.

²⁴ Srov. NAKONEČNÝ 2001, 9.

míra škod, které mu přináší vedení těch, kteří usilují jen o statky hmotné: mládež nemůže napravit zmatky této doby, ale stane se hospodářem na národním statku, nyní nechť se pozorně učí chybami jiných. Národní ideály mají za základ národní tradice, v nichž se zrcadlí charakter národa, tradice obsahují skutky předků, vykonané za duchovní účely, skutky mají být chloubou, ale i výstrahou. Nejsilnější zůstává tradice sv. Václava, tradice sjednocení svářících se kmenů v jeden národ. Dále je to tradice cyrilometodějská, jejíž cílem bylo sjednocení Slovanstva křesťanskou kulturou – největší výstrahou je opuštění této tradice.“

František Mareš byl přesvědčen, že je nutný politický boj, který by povznesl život národa ve všech směrech. O to se sám snažil jako senátor za národně demokratickou stranu.²⁵

V období druhé republiky se přihlásil Český stát ke svatováclavské tradici, což znamenalo výraznější respekt vůči katolické církvi, ale zároveň se zde objevily některé nacionální skupiny jako například Vlastenecká fronta, založená v roce 1938 baronem Romanem Procházkou, který nevybíravě rozlišoval českou společnost na katolíky a komunisty. Věřícím z řad katolické církve bylo umožňováno, aby se v tisku vyjadřovali a zároveň „vypořádali“ se svými levicovými a liberálními protivníky. Měli možnost zaujmout významnější pozice v Národní kulturní radě, která sjednocovala českou kulturu.²⁶

Židé byli v této době obecně českou společností chápáni jako představitelé rozvratných ideologií a mnohé noviny burcovaly společnost proti údajnému židovskému spiknutí. Vyskytovaly se také názory, že např. Žid nemůže být vlastencem, protože ve své podstatě nemá svoji vlast.²⁷

Samotný křesťanský antijudaismus pak navazoval na středověký pohled, který židy vnímal jako vrahy Ježíše Krista. Proto již středověké zákony byly namířeny proti židovskému náboženskému společenství jako například označování židů žlutými klobouky, vynucené křtění, omezování počtu židovských sňatků a narozených dětí. Není výjimkou, kdy někteří jedinci zneužili Písma svatého a nevhodnou interpretací odůvodňovali svůj nenávistný postoj vůči židům a schovávali se za katolickou víru: „*Váš otec je ďábel a vy chcete dělat, co on žádá. On byl vrah od počátku a nestál v pravdě, poněvadž v něm pravda není. Když mluví, nemůže jinak než lhát, protože je lhář a otec lži.*“²⁸

²⁵ Organizaci Vlajka se po druhé světové válce dostalo zavržení a potrestání těch, kteří se dopustili velezrady. Vlajka byla zlikvidována samotnými nacisty jako nebezpečná česká nacionalistická organizace.

NAKONEČNÝ 2001, 23–24.

²⁶ Srov. MAREŠ 2001, 167.

²⁷ Srov. RYS 1939, 4–5.

²⁸ Jan 8,44.

Uvedená řeč je Ježíšova a je platná, ale úryvek je vytržen z konkrétní diskuze Ježíše se svými oponenty a nelze jej i podle mnohých badatelů vzít za podklad posouzení židovského národa.²⁹

S podobnými negacemi vůči židům se můžeme setkat nejsilněji do konce 19. století, kdy byl antijudaismus nahrazován rasovým antisemitismem, který odmítal právě zmíněný náboženský odpor s tím, že židé jsou rasově oddělenou skupinou, kterou nelze změnit ani přijetím křtu.³⁰

K nárůstu antisemitismu také přispělo politické štěpení a ideologické pnutí mezi politickými proudy. Sledujeme-li antisemitské tendence, vyhranily se u nás koncem 19. století dva základní proudy. „*Přívrženci katolické politiky založili v září 1894 českou křesťansko-sociální stranu, jejímž programem bylo obnovení křesťanského řádu ve společnosti, odstranění liberálního individualismu a materialismu. Nedílnou součástí křesťansko-sociální ideologie a praxe byla teorie spiknutí a silný antisemitismus.*“³¹ Druhý (nacionální) proud českého antisemitismu zdůrazňoval již od počátku nutnost ekonomického a politického semknutí národa a ukazoval Židy jako nepřátele českých národních snah.³²

Objevovaly se katolické spolky, které byly orientované výhradně směrem k antijudaismu či antisemitismu. Miroslav Mareš uvádí, že jsou dodnes šířeny kopie antisemitských publikací z prvorepublikového období (např. práce Františka Spiraga, upravená do češtiny Josefem Syrovým s názvem „Co soudí mnozí o Antikristu“).³³

K podněcování těchto protižidovských nálad přispělo několik cíleně vytvořených afér, jako je tzv. Hilsneriáda, která vypukla v r. 1899 (vražda Anežky Hružové v Polné, do které měl být údajně zapleten Žid Leopold Hilsner a která byla prezentována jako vražda rituální).³⁴ Předkládání „důkazů“ o Hilsnerově vině zůstává mnohdy až do dnešní doby důležitou součástí aktivit českých antisemitů.³⁵

V této době můžeme zaznamenat i hojně se zvyšující počet protižidovských veřejných vystoupení. Tyto jevy využívala ke svému vzestupu tehdejší Národní strana svobodomyšlná, ta na přelomu 80. a 90. let 19. století ve volbách do českého sněmu a říšské rady porazila dosud dominantní národní stranu. Radikální křídlo mladočeské strany

²⁹ Srov. SÝKORA 2008.

³⁰ Srov. RYS 1939, 47.

³¹ FRANKL 2001.

³² Srov. tamtéž.

³³ Zde je krom jiného uvedeno, že: „*Antikrist získá si mnoho přívrženců podporováním židovského náboženství a dary a zdánlivými zázraky ... Vystaví znovu Jerusalema a chrám a rozhlásí židům, že si podmaní celý svět a to židům lichotiti bude, takže stanou se jeho nejvěrnějšími poddanými.*“ MAREŠ 2001, 166.

³⁴ Více např. KOVTUN 1994.

³⁵ Srov. MAREŠ 2001, 165.

se nezdřáhlo používat antisemitismus přímo v politickém boji a udržovalo kontakty s dalšími českými i rakouskými antisemity.³⁶ Zřejmě nejvýraznější postavou tohoto proudu byl radikál a antisemita Václav Březnovský, který měl silné postavení mezi pražskými řemeslníky (Březnovský pěstoval styky s rakouským křesťansko-sociálním antisemitou Ernstem Schneiderem, propagátorem rituální vraždy).³⁷ Čeští antisemité dále čerpali ze spisu pražského katolického teologa Augustina Rohlinga „Talmudský žid“, kde bylo odvoláváno na „židovskou rituální vraždu“.³⁸

Antisemitismus byl rozšířen i mezi katolickým duchovenstvem. Jedním z neznámějších představitelů byl Rudolf Vrba, kněz a autor textů „Vražda v Polně“ a dvousvazkového spisu „Zkáza Slovanů“ (podtitul „Skrze židy“).³⁹ Rudolf Vrba propojil ve svých spisech křesťanský antisemitismus a sociálně ekonomický antisemitismus s pomluvami o mravní zkaženosti Židovského národa. Často se jako přispěvatel „Katolických listů“ urážlivě vyjadřoval o Židech a neskrýval ani své názory o židovské „zvířecí chlípnosti“.⁴⁰ Rudolf Vrba dokonce vypracoval těsně před volbami do říšského sněmu roku 1897 nový program Křesťansko-sociální strany, ve kterém navrhoval nejružnější protižidovská diskriminační opatření, která byla v souladu s rasovou nacistickou politikou.

Již jsme předznamenali, že od začátku 20. století vzniká legálně řada antisemitských organizací a časopisů. Slovanská strana protižidovská tak např. stojí za časopisem „České zájmy“ (později pod názvem „Naše zájmy“), které vydával patrně nejvýznamnější představitel extrémního proudu antisemitismu této doby, Jaromír Hušek. Kontaktoval poměrně malou část veřejnosti, byl však velice aktivní a spolupracoval také s mnoha vídeňskými antisemity a šířil ve zmíněném listu zahraniční antisemitské texty.⁴¹ Např. v jednom svém článku uvedl, že v srpnu 1893 choceňský Žid Hermann Löwy k rituálním účelům odebíral krev svému křesťanskému spoluobčanu Josefu Horkému. Brzy ovšem vyšlo najevo, že Horký byl alkoholik trpící halucinacemi a celou událost si vymyslel. Hušek byl za tento krok odsouzen k dvoutýdennímu vězení zesílenému dvěma půsty.⁴²

V období druhé republiky také získávaly větší společenský vliv skupiny dříve nevýrazné. Český stát se totiž přiklonil ke svatováclavské tradici a tak se katolické církvi

³⁶ Srov. FRANKL 2001.

³⁷ Srov. tamtéž.

³⁸ Srov. NAKONEČNÝ 2001, 242.

³⁹ Srov. tamtéž, 243.

⁴⁰ Srov. VYDRA 2008.

⁴¹ Srov. NAKONEČNÝ 2001, 243.

⁴² FRANKL 2001.

dostalo značného respektu. Současně se ovšem objevily síly až klerofašistického zaměření.⁴³ Jednalo se např. o skupinu Vlastenecká fronta, založenou roku 1938 Romanem Procházkou, jedním z předních představitelů tehdejší Národní obce fašistické (NOF). Toto sdružení vydalo známý „Manifest Vlastenecké fronty“, ve kterém v zásadě rozdělvaly českou společnost pouze na katolické Čechy a komunisty. Měla být navíc vytvořena politicko-církevní komise, která by určovala, kdo je katolíkem i ve vlastních řadách. Tím v podstatě mohlo dojít již roku 1938 k situaci, kdy většina národa bude ex offo prohlášena za komunisty.⁴⁴

Katolíci sdružení kolem časopisů Tak, Národní obnova a Řád, začali velmi otevřeně vyjadřovat antidemokratické a antisemitské názory a někteří dokonce doufali ve vytvoření teokratického fašistického státu. O to se pokoušel zejména sušický rodák Jan Scheinost, novinář, který byl posléze nejen zákulisní politik, ale z ideového hlediska i fanatickým „služebníkem katolické víry“. Scheinost po založení výbojného časopisu Rozmach radikálně „tepal“ zlořádu liberální ČSR a popularizoval nutnost vytvoření klerikálního fašistického státu. Se svými stoupenci později také přešel do NOF. Se svými radikalizovanými stoupenci z NOF i ČSL, kteří se skládali i z kněžích a katolických laiků, se pokusil NOF pokatoličtit a prosadit zde myšlenku, aby stát sloužil Bohu. Scheinost tak pomalu rozehrál svoji roli „šedé eminence“. Své podněty nalézal ve fašismu, který se snažil spříznit s katolickou církví a byl přitom také podněcovatelem řady teroristických akcí NOF. Koncem třicátých let pak přešel Scheinost do vyšších kruhů v Československé straně lidové (ČSL). I zde se pokoušel uplatnit svoji vizi víry spojenou s fašizací.⁴⁵

Katoličtí intelektuálové, kteří začali být po mnoha letech ústupků protěžováni také v tisku a zejména katolické intolerantní křídlo získalo zásadní vliv na utváření národního kulturního programu. Také v této době obsadili katoličtí představitelé významná místa v rámci Národní kulturní rady, jenž vznikla, aby myšlenkově sjednotila českou kulturu.⁴⁶

⁴³ Srov. MAREŠ 2001, 166.

⁴⁴ Srov. GREGOROVIC 1995, 95.

⁴⁵ Srov. RATAJ 1997, 131–132.

⁴⁶ Srov. tamtéž, 119.

2.1.1 Katolická církev a extremismus v období od 2. světové války do sametové revoluce

V době mezi lety 1938 – 1945 nebylo ze strany Německa v protektorátu otevřeně podporováno žádné náboženství, naopak nemalá část katolického duchovenstva byla různě postihována. Vzhledem k událostem došlo i k rozchodu místní církve v českých zemích a na Slovensku. Symbolicky se proto církevní život soustředil na nejrůznější poutě, které se staly symbolem národního odporu a velké množství katolíků bylo zapojeno do domácího i zahraničního odboje. Čeští kněží hrdinně přispívali ve velké většině k povzbuzení obyvatel již od podzimu 1938. O jejich úsilí svědčí i statistické údaje, kdy z českého duchovenstva bylo v letech 1939 až 1945 perzekuováno 371 duchovních.⁴⁷

V protektorátním státě se dařilo zejména árijským a antisemitským organizacím jako byly Protižidovská liga, Národní árijská a kulturní jednota apod..⁴⁸ Kolaborantů mezi katolickými věřícími a kněžstvem bylo velmi málo. Konfidentem gestapa měl být samozvaný převor pražského konventu Maltézského řádu Franz Werner Bobe a farář kostela sv. Ludmily v Praze na Vinohradech Friedrich Kasper.⁴⁹

V poválečném období dochází k útlumu pravice jako celku, tak byl tedy i extremismus této větve víceméně na ústupu. Jako zajímavost Miroslav Mareš uvádí, že již během třetí republiky se na veřejnosti objevily první informace o údajně nadsazeném počtu židovských obětí holocaustu.⁵⁰

Únorem 1948 se datuje nástup komunistického režimu, který byl stejně jako nacistický totalitarismus katolické církvi nepřátelský. V této době totiž kvůli násilné sovětizaci naší země dochází k pronásledování Církve i řadě inscenovaných procesů s cílem vytlačit roli náboženství z veřejného života a zbavit ji tak jakéhokoliv vlivu na obyvatelstvo. Totalitní praxe byla od svého počátku striktně nepřátelská, církve se tak začaly stávat až do sametové revoluce důležitými centry odporu proti nastolenému režimu - komunismu.

⁴⁷ Srov. HANUŠ 2005a, 60.

⁴⁸ Srov. MAREŠ 2001, 167.

⁴⁹ Srov. HANUŠ 2005a, 60–61.

⁵⁰ Srov. MAREŠ 2001, 167.

2.2 Levicový extremismus a jeho vztah ke katolické církvi

V této podkapitole bychom se měli věnovat vztahu levicových extremistů a katolické víry. Pohledem do minulosti české ultralevice se však dostáváme do problematické fáze našeho výkladu, neboť samotné označení levice (resp. v této podkapitole komunistického režimu) jako extremistické není vůbec jednoznačné. Na rozdíl od krajní pravice, která hojně využívá rasových, xenofobních či antisemitských prvků je levicová scéna méně výbojná. Dále je nutno zmínit fakt, že levice obecně byla zvláště v českém prostředí z velké části antikonfesní a antiklerikální.

Také z tohoto důvodu byla více než čtyřicet let nejen římskokatolická církev považována komunistickým režimem a jeho institucemi za jakéhosi škůdce, nepohodlný společenský fenomén, kterému se sice daří přežívat, jeho místo je však již na pověstném „sметиšti dějin“. To především určovalo, že církev a její příslušníci byli stále v situaci permanentního ohrožení, byť by to znamenalo pouhou šikanu a dohled, pokud ovšem nešlo přímo o pronásledování jako třídních nepřátel.⁵¹

Pro potřeby této práce vzhledem k zásadně protikřesťanskému postoji a následným persekucím, budeme v této oblasti považovat komunistický režim minimálně za radikální a v následujícím krátkém exkursu si představíme zásadní, pro nás podnětné momenty vztahu komunismu a katolické církve u nás.

Můžeme konstatovat, že se v naší zemi v oblasti levice netvořily větší skupiny radikálních křesťanů, ale spíše hloučky jedinců z řad církve, kteří fungovali v rámci komunistického režimu. Socialistický stát za své vlády mezi lety 1948 až 1989 vyzkoušel celou řadu strategií ve snaze ovládnout katolickou církev a tím ji v podstatě pomalu zlikvidovat. Zmíněnou éru tak protínala i sázka na osoby uvnitř církve, kterým příliš nevadilo spolupracovat s ateistickým režimem, jehož jedním cílem bylo náboženství ze života lidí zcela odstranit. S ohledem na jasný rozpor cílů církve s komunistickým režimem můžeme tedy takovéto spolupracovníky nazvat kolaboranty.⁵²

O skutečných důvodech spolupráce některých katolických kněží s komunistickou doktrínou se pak můžeme pouze domnívat – někteří se pravděpodobně snažili zachránit církev aspoň v její utlačené formě, jiní se členstvím v kolaborantských sdruženích snažili vyvrát na režim a další zřejmě podleli výhodám, které režim nabízel, či se s jeho

⁵¹ Srov. BALÍK/HANUŠ 2007, 9–10.

⁵² Více informací týkajících se kněžské kolaborace: BALÍK/HANUŠ 2007, 145–149.

doktrínou dokonce ztotožnili.⁵³ Nemálo kněžích bylo ke spolupráci z různých důvodů přinuceno. O samotných kritériích kolaborace a jejích nositelích bychom mohli dlouze hovořit, neztotožňovali bychom se však obsahem této práce. Z toho důvodu bude tato podkapitola tvořit pouze jakýsi malý exkurz k dané problematice a níže si k danému tématu uvedeme zásadní momenty.

2.2.1 Období komunistické totality

Již v předchozích odstavcích jsme hovořili o tom, že někteří členové katolické církve otevřeně podporovali komunistickou diktaturu a tím neslavně vstoupili do dějin jako kolaboranti s tímto režimem. Jednou ze strategií, kterou stát proti církvi uplatňoval, byla krom jiného sázka na spolupracující kněží, kteří sami sebe označovali za vlastenecké, popř. mírové. V polovině dvacátého století v tomto směru nejvýrazněji proslul kněz a později také politik Josef Plojhar. Ten se v únoru 1948 postavil na stranu komunistického režimu a stal se dokonce členem Ústředního akčního výboru Národní fronty. Za svou podporu KSČ byl poté církví exkomunikován. Působil dále jako ministr zdravotnictví a později byl členem Federálního shromáždění ČSSR.⁵⁴

Další výraznou postavou mírových kněží je Josef Beneš, ten v letech 1952 až 1968 zastával funkci generálního tajemníka Mírového hnutí katolického duchovenstva a od roku 1965 byl členem Světové rady míru.⁵⁵ K tomuto tématu můžeme uvést i slovenské kněží Alexandera Horáka a Josefa Lukačoviče.⁵⁶

Za pomoci Plojharova okruhu kolaborujících kněží vznikla roku 1949 první z větších akcí státu, jak potlačit vliv církve a to ustanovením „hnutí pokrokových katolíků“ – tzv. Katolické akce. Toto hnutí se mělo stát hlavním mluvčím církve a partnerem státu pro vyjednávání. Mělo být také základem budoucí národní církve, ale odtržené od Vatikánu. Díky zneužití názvu dlouholetého církevního hnutí bylo pod pohrůzkami a nátlakem donuceno k podpisu 1500 duchovních a tisíce věřících. Biskupové reagovali na tuto situaci vydáním listu „Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“ a Svatý stolec vzápětí vydal první exkomunikační dekret. Na základě tohoto

⁵³ K tomuto tématu se mj. satiricky vyjádřil spisovatel Přemysl Pitter, když v Křesťanských listech č. 4/1963 uvedl: „Nepochybuji, že upřímní komunisté mají na mysli též cíl, k němuž došli prvotní křesťané, aby v lidské společnosti nebylo nuzných a aby se každému dostávalo, čeho by potřeboval. A někteří dnešní křesťané z toho vyvozují: hle, vždyť křesťanství a komunismus patří k sobě!“ PITTER 2008, 83.

⁵⁴ Srov. HANUŠ 2005b, 120.

⁵⁵ Srov. tamtéž, 13.

⁵⁶ Srov. tamtéž, 127.

dekretu měli být exkomunikováni všichni, kdo ke Katolické akci přistoupili dobrovolně a vědomě (byl učiněn rozdíl mezi těmi, kdo k souhlasu byli přinuceni). Členové Katolické akce tak měli pod trestem exkomunikace odvolat souhlas a tak se ve většině případů skutečně stalo. Pro neúspěch tak tento pokus totalitní vlády v roce 1951 zanikl.⁵⁷

V první polovině roku 1950 se začala připravovat půda pro ustanovení organizace komunistickému režimu loajálních kněží, která se měla stát hlavním reprezentantem katolické církve v Československu, církve bez spojení se Svatým stolicem. K jejímu ustanovení došlo tedy v červenci 1950 a do dějin vešla jako Konference českých a slovenských „vlasteneckých“ kněží. Zúčastnilo se na 400 kněží (mnozí pod tlakem státních orgánů), kteří odhlasovali založení tzv. Velehradského výboru katolického duchovenstva. Konference sice odkazovala na pravověrnost členů, jasně ale ukázala, kde stojí – „žádný z dosavadních režimů nedával takové možnosti uplatnění Kristova evangelia jako naše lidově demokratické zřízení“ odkazovalo jedno z mnoha hesel.

První celostátní sjezd katolického duchovenstva proběhl 27. září 1951, zúčastnilo se jej asi 1700 kněží. V čele sálu, nad bustami Gottwalda a Stalina, visel transparent s heslem sjezdu: „Ex oriente lux, ex oriente pax“. To mělo podle řečníků znamenat: „Z východu přišlo světlo Kristovo, z východu pod záštitou SSSR mír“. Na tomto sjezdu mj. došlo k jeho přejmenování, dostal název Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva. Do jeho čela byl zvolen Josef Plojhar, generálním tajemníkem pak Josef Beneš.⁵⁸

V roce 1959 byla tato organizace nové jméno Mírové hnutí katolického duchovenstva (MHKD) a začala se tak psát další kapitola bolestné církevní historie. Se změnou názvu však tato organizace neupustila od původních záměrů a hnutí se neustále stavělo do pozice reprezentanta církve, pro což ovšem nemělo žádné oprávnění. Členem hnutí byl donucen být i kardinál František Tomášek, který si uvědomoval, že právě jeho členství v předsednictvu MHKD je skutečnost, která jej v očích věřících velmi znevažuje, diskredituje a jak sám uvádí, byl by se ho velmi rád co nejrychleji zbavil.⁵⁹ Teprve od roku 1965 vliv tohoto hnutí začal poklesat, až byl před jeho ukončením v roce 1968 vyloženě formální.⁶⁰

V květnu 1970 pak padlo rozhodnutí ÚV KSČ umožnit vznik další mírové organizace katolického kněžstva. Tento nový útvar dostal jméno Sdružení katolického duchovenstva - Pacem in terris (SKD PIT). Hnutí již nemělo ambice být všezahrnujícím orgánem všech kněží, jako tomu bylo v případě MHKD. Jeho představitelé přesto doufali,

⁵⁷ Srov. BALÍK/HANUŠ 2007, 23.

⁵⁸ Srov. tamtéž, 129–131.

⁵⁹ Srov. SVOBODA 2006, 60–64.

⁶⁰ Srov. ZBRANEK 1966, 11.

že budou nástrojem pro to, aby Vatikán neupevňoval své pozice v naší zemi. Podle svého programového prohlášení pak SKD PIT mělo plnit dvojí úlohu legitimovat se jak uvnitř, v církvi, tak směrem ven, ke komunistické moci. Toto kolaborantské kněžské sdružení tak mělo nahodit vnitro církevní vztahy, případně vnutit vnějšímu světu zdání, že v ČSSR existuje náboženská svoboda. Jedinou myšlenkovou náplní hnutí byl boj za mír v souladu s oficiální dobovou rétorikou.⁶¹ Činnost hnutí byla ukončena až po politických změnách v listopadu 1989.

⁶¹ Srov. HOLEČKOVÁ 2009, 22.

3 Současná extremistická scéna v České republice a katolická církev

Již jsme zmínili fakt, že také v současné České republice existují extremistické skupiny různého zaměření, které využívají rozmanitými způsoby křesťanskou víru ke své propagaci a následnému dosažení vlastních cílů. V některých případech se také může jednat o uskupení věřících přistupujících ke své víře v rozporu s oficiálním učením církve. Po krátkém exkursu do historie těchto subjektů se nyní budeme věnovat jejich současnému působení. Slovem současný v této části práce rozumějme časový horizont uplynulých dvaceti let, neboť právě s politickým převratem v devadesátých letech minulého století a příchodem demokracie do naší země prošla změnou i tamní extremistická scéna.

3.1 Radikální pravice a katolická církev

V následujícím textu si, jak bylo uvedeno výše, představíme extremistické spolky a to zejména jejich strukturu, názorovou základnu a způsoby, jakými využívají křesťanskou víru a na základě těchto indicií se pokusíme odpovědět na otázku jaká je role křesťanství při formování a rozvíjení radikálních postojů. Ukážeme si, v jaké formě je v naší zemi populární radikální a extrémní proud odvolávající se na katolickou církev a poukážeme i na vztah těchto soudobých pravicových extremistů ke katolicismu. Přinejmenším některé z radikálních forem totiž vyrostly z kulturně-politického základu, jehož významnou součástí byla i katolická tradice. Pokusíme se u těchto doktrín objevit katolické prvky.

Od roku 1989 se totiž v naší zemi po mnoha letech totality mohl svobodně rozvíjet pluralitní nejen politický, ale i náboženský život. Malý podíl společensko-politicky se angažujících věřících však stále zastával názory, které můžeme charakterizovat jako nacionalistické, antidemokratické až antisemitské, čímž se v podstatě stávali součástí ultrapravicového spektra a proto je takto budeme nadále označovat a blíže se jim věnovat.⁶²

U osob takovéhoho extremistického proudu je v odlišné míře vyznávaná katolická víra a jeho hodnoty bývají pouze výchozími body ke kritice stávajícího demokratického režimu nebo jeho základních hodnot. Důležitou částí jejich myšlenek jsou mimo jiné různé „spiklenecké teorie“, pro radikály příznačné. Miroslav Mareš uvádí, že tyto příslušníci nejsou většinou „fanatičtí náboženští blouznivci“, neboť náboženský cit je u mnoha z nich

⁶² Více k tomuto tématu v českém i evropském prostředí Petr FIALA: *Katolicismus a politika. O politické dimenzi katolicismu v postmoderní době.* Brno, 1995, 281–298.

potlačen ve prospěch mesianistického varování před nejrůznějšími celosvětovými konspiracemi (od již „tradiční“ židozedaňské teorie spiknutí až po ovlivňování vývoje lidstva mimozemskou civilizací-což mají být v mnoha případech poslové Satana). Důležité je zde také upozornit, že jejich činnost je většinou zaměřena vůči politickému boji a mívá politické dopady. Část těchto spolků pak navázala na meziválečné klerofašistické představy propojení katolicismu s korporativismem, jež bylo typické pro dříve zmíněnou část fašistické organizace NOF.⁶³

Mnozí katolicky orientovaní intelektuálové v tehdejší Československu i v exilu očekávali, že se změnou režimu nastane obrat zpět k tradičním křesťanským hodnotám a zvýší se také autorita církve ve společnosti. Již krátce po pádu komunismu však od těchto úvah začali upouštět. Jelikož však většina z nich byli političtí vězni, příp. lidé jinak utlačovaní ze strany komunistického režimu, začali kritizovat nedostatečné vypořádání s komunismem. Vrhali tak stín na vládnoucí Občanské fórum a začali na nové zřízení pohlížet s nedůvěrou. Jejich odpor umocnila mj. i aféra dřívějšího předsedy ČSL Josefa Bartončíka, který byl před prvními novodobými volbami roku 1990 Janem Rumlem obviněn ze spolupráce se Státní bezpečností a poté předsednictví ve straně zbaven. Po pozdějším odmítnutí jeho rehabilitace založil spolu se svými přívrženci novou politickou stranu – Křesťanskosociální unii.⁶⁴ I role prezidenta Václava Havla byla v tomto případě vysvětlována jako snaha o eliminaci křesťanského prvku v české politice, popř. i jako projev spiknutí zamlžujícího skutečné příčiny a cíle osnovatelů pádu komunismu. I pozdější vedení ČSL Josefem Luxem nebylo vedením ultrakonzervativních katolíků akceptováno.⁶⁵ Ostatně i aktivitu vedení katolické církve a dalších křesťanských entit v politice chápali jako „málo bojovnou“, zejména proti sekularizačním tendencím a přílivu nemravností západního světa jako je pornografie, drogy, zbraně apod.

Některé výše uvedené postoje jsou stále obecně rozšířené a nelze je předem považovat za extremistické, dokud si část takto uvažujících lidí nezačala odůvodňovat svoji nespokojenost „židozedaňskými“ teoriemi a fakticky tak odmítla liberální systém. Ten měl být v jejich pojetí ztotožněn s masovou amorální společností s neskrývaným antisemitským důrazem na to, že vše ovládají Židé.⁶⁶

Takové postoje reprezentují například známé Protokoly sionských mudrců,⁶⁷ jejichž kopie začaly být šířeny již v předválečné a poté i v protektorátní době. Tento bezesporu podvodný dokument, hovořící o Židech se značným despektem, sloužil jako záminka a

⁶³ Srov. MAREŠ 2001, 168–169.

⁶⁴ Srov. <http://kdu-csl.info/josef-bartoncik.php>, vyhledáno 12.12.2010.

⁶⁵ Srov. MAREŠ 2001, 169.

⁶⁶ Srov. MAREŠ 2001, 170.

⁶⁷ Dokument dostupný na http://hucek.cz/1_kopeccky/conspiracy/Psm.htm, vyhledáno 12.12.2010.

zdůvodnění antisemitismu zejména na počátku 20. století a postupně tak začal být znovu vydáván. Objevovaly (a stále objevují) se zejména pod „hlavičkou“ tezí, že Protokoly „jsou po Talmudu stěžejním dokumentem, který slouží jako přímý a usvědčující důkaz, že židé jsou pro obyčejnou společnost po celém světě velice nebezpečným nepřitelem.“⁶⁸ Spolu s Protokoly se objevovaly také nově vypracované rádobry „odborné práce“ o sionistickém,⁶⁹ zednářském i „post-bolševickém“ vlivu na chod současných dějin, včetně spousty teorií o řízení světa známou rodinou Rockefellerů či skupinou Bilderberg group.

Zastánci tohoto proudu také odmítají výsledky II. Vatikánského koncilu, konaného v letech 1962 až 1965 a jeho výstupy zejména v ekumenické oblasti jako např. dekret *Unitatis redintegratio* (O ekumenismu). Samotné sjednocování křesťanských církví považují totiž zpravidla za důsledek působení mocných židozednářů v rámci katolické církve. V boji proti tomuto liberálnímu pluralismu nacházejí zmíněné skupiny vzory v různých autoritativních režimech, ať se jedná o frankistické Španělsko či fašistickou Itálii a prosazují nastolení podobného režimu také v současné České republice. Upozorněme ovšem, že Hitlerův nacismus striktně odmítají především z důvodu českého nacionalismu a katolicismu. Z uvedeného proto není výjimkou, když tyto spolky užívají obrazu Adolfa Hitlera jako dosazeného židozednáře (původem tedy Žida), jenž svojí politikou v zásadě (absurdně) získal sionistům vznik Izraele. K tomu přispěl vyvražděním části obětovaných Židů, díky kterým po válce (ve které je jeho porážka předem jasná) zaručil bohatému židovstvu alibi pro prosazování jinak nemožných cílů. Tyto skupiny bývají označovány také jako vyznavači „osvětimské lži“, neboť předpokládají daleko menší oběti na životech Židů v době druhé světové války, než obecné udávaných šest milionů. Tím tedy, mimo jiné, podle Miroslava Mareše vznikají další vlny argumentů pro odůvodnění fanatického antisemitismu, který sami na sobě odmítají.⁷⁰

Výše uvedenému samozřejmě nahrává i koncept tzv. katolického korporativismu, v mnoha rysech zaměnitelného např. s fašismem italského typu, ovšem, jak uvedl redaktor *Pochodně dneška*, Radomír Pokora, v 18. čísle tohoto časopisu:

„Je-li někdo zastáncem korporativní demokracie, nemusí být zastáncem fašismu, i když fašismus plně přijal systém korporací. Avšak rozdíl je především v tom, že teorie korporativismu předpokládá úplné zrušení politických stran a převzetí jejich úlohy

⁶⁸ <http://poslusnost.wordpress.com/2008/03/30/protokoly-sionskych-mudrcu/>, vyhledáno 15.12.2010.

⁶⁹ K tomuto tématu doporučuji navštívit internetové stránky PRAVDA NATVRDO Františka Komoráda. František KOMORÁD: *Pravda Natvrdo*. In: *Pravda Natvrdo*, <http://pravda.blatna.cz/index.html>, vyhledáno 03.11.2010.

⁷⁰ Srov. MAREŠ 2001, 170–171.

*korporacemi, zatímco ve fašismu zůstává pouze jediná politická strana zachována jako nástroj politického dynamismu.*⁷¹

Pluralitní stranickou demokracii katoličtí korporativisté rozhodně neakceptují.

3.1.1 Miroslav Dolejší - „Analýza 17. listopadu“

Specifickou roli ve vytváření myšlenkového zázemí české ultrapravicové scény podpořil roku 1990 také spis Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989.⁷² Autorem textu je bývalý, křesťansky orientovaný politický vězeň Miroslav Dolejší. Jak si dále představíme, Dolejšímu byly velmi blízké různé spiklenecké teorie, které zveřejnil mj. i v „Analýze“. Dolejší spolu se svým bratrem Josefem realizoval osvětovou, přednáškovou a publicistickou činnost, o níž měly zájem rozličné složky českého pravicového extremismu a radikalismu. Přispíval i do nechvalně známého brněnského ultrapravicového periodika Dnešek“, kde označil za svobodné zednáře tehdejšího arcibiskupa Františka Tomáška i Tomáše Halíka a dále uvedl:

„Židé a svobodní zednáři podnikli masivní útok na mocenské pozice ve všech státech střední a východní Evropy a byli úspěšní. Zmocnili se všech mocenských pozic v politice, v mocenském aparátu, ve finančnictví, v tisku, kultuře, justici atd. To všechno s tichým souhlasem, nebo dokonce s pomocí vysoké církevní hierarchie... Především německé protestantské lóže zaujaly v ČSFR nejdůležitější pozice.. Přibližně 140 – 160 tisíc funkcionářů bývalé KSČ je dnes ve službách Německa a Izraele (včetně tajné policie a zpravodajské služby). Programově udržují stát v bezprávném stavu, podporují Cikány (cca 800 tisíc), kteří organizují zločinecké mafie a udržují teror. (...) Není vyloučeno, že země bude vržena do občanské války nebo revoluce, jejímž výsledkem bude obsazení ČSFR vojsky OSN.“⁷³

Věhlas si ovšem Dolejší vydobyl především zmíněnou „Analýzou“, která se stala jedním ze základů ideové výbavy nejenom českých pravicových extremistů různého zaměření, antisemitů a vyznavačů spikleneckých teorií. Uvítali ji totiž i mnozí kritici polistopadového vývoje obecně.⁷⁴ Zde mj. uvádí, že pád komunismu ve střední a východní

⁷¹ MAREŠ 2001, 171.

⁷² Dokument dostupný na: <http://analyza.wz.cz/>, vyhledáno 02.01.2011.

⁷³ MAREŠ 2003, 348.

⁷⁴ Srov. tamtéž, 380–381.

Evropě ve skutečnosti zorganizovala KGB, CIA a Mossad. Podobně Dolejšího kritice neuniklo ani nové politické zřízení v naší republice.

„K převratům došlo ve všech komunistických státech Evropy synchronizovaně v průběhu 7 měsíců. Z hlediska sociologického a psychologického je vyloučeno, aby tyto převraty byly uskutečněny spontánně, neorganizovaným, dezorientovaným a víceméně loajálním obyvatelstvem, proti téměř neomezené moci komunistických vlád těchto zemí, zajišťovaných vojensky a bezpečnostně druhou největší mocností světa - SSSR, jejíž síla nebyla otřesena... Zřetelnou součástí těchto dohod byla ujednání o využití komunistických oligarchií k udržení pořádku a k zachování vlivu komunistického mezinárodního hnutí v mocenských strukturách po převratech. K tomu účelu vznikla kooperace mezi KGB a CIA, jejichž společné komise převraty řídily a schvalovaly personální sestavy nových vlád. Mocenskou stabilitu během změn probíhajících ve východní Evropě zajišťovaly všude armádní složky řízené sovětským GRU, rozvědkou generálního štábu Rudé armády.“⁷⁵

„Z bezvýznamného člověka a průměrného spisovatele vytvořila světová reklama nákladem cca 13 milionů US dolarů z Václava Havla osobu, nazývanou světovým spisovatelem, krále filosofů, evropským politikem, největším žijícím humanistou, atd. Jeho osoba garantuje investorům a věřitelům politickou úlohu Československa v Evropě a i jinde, vždy podle potřeby. Nikoli náhodou v jednom ze svých prvních prohlášení Havel nabídl své zprostředkování mezi Židy a Araby, i když to vzbudilo posměch. Přesto jeho úloze je přizpůsobováno všechno, co je nutné, včetně vnitřního politického režimu státu: osobní presidentský režim, podřízenost KSČ, vytváření jediné politické výkonné armády OF, zničení jakékoli opozice, která by byla schopna jeho budoucí politiku korigovat, atd. Také proto jsou jeho zahraniční poradci téměř výlučně sionisté nebo alespoň Židé... Proto Havel obnovil v Československu všechny židovské společnosti a přislíbil transfer židů z Ruska přes Československo, obnovil zednářské lóže, jejichž členy se stali téměř všichni vyvolení členové Charty 77 a OF, vlády a diplomatického sboru. Ihned po svém zvolení prezidentem republiky, k němuž byl předurčen od května 1989, vzal pod ochranu KSČ a její členy a dříve, než se občanská veřejnost vzpamatovala, nechal v parlamentu odhlasovat zákon č. 15/1990 z 23.1.1990 o politických stranách, jímž byla zajištěna legalita existence KSČ pro budoucnost, právo na účast ve volbách a podíl na legitimní moci ve státě.“⁷⁶

Kapitolu „Východiska“ pak Dolejší uzavírá slovy: „Politický převrat v Československu ani politika vlády Václava Havla nejsou v žádném případě autonomní

⁷⁵ DOLEJŠÍ M. 2011

⁷⁶ Tamtéž.

*záležitostí Československa, nýbrž součástí kontextuální politiky SSSR - USA pro Evropu. Každý jiný předpoklad pro analýzu a výklad této politiky byl neúspěšný.*⁷⁷

Ve třetí kapitole nazvané „Stav země“ spisu pak Miroslav Dolejší kritizuje celospolečenský úpadek morálky, víry i autority církve, ze kterých viní zejména nové politické zřízení:

*„Všeobecná krize Československa je především krizí morální. Všechny ostatní krize se od ní odvozují. Počátky této krize neleží pouze v hranicích tohoto státu a nepočínají komunistickou diktaturou. Osvícenectví, renesance, zprůmyslňování, ateismus, bolševismus i amerikanizace rozrušily původní lidskou pospolitost a vytvořily abstraktní virtuální společnost, v níž vládou zcela odlišné principy... A pak tu je to nejdůležitější. To všechno odvádí lidi od chápání toho, co je pro ně v životě opravdu zásadní: od cesty ke své podstatě a k podstatě toho, co se odehrává kolem nich. (...) Podobný postoj zachovává čs. spotřebitelský dav i ve vztahu k politickým ideologiím. Jejich náboženský instinkt se projeví i tehdy, když se odkloní od náboženství. Kterákoli politická ideologie či státní ideologická dogmatika, mohou mít v Československu úspěch jedině tehdy, stanou-li se samy sekularizovanými náboženstvím. Filosofická kritičnost, skepse a relativnost je tomuto davu naprosto cizí... Takový dav, v nějž se změnila čs. společnost, nemůže být nositelem hospodářského, politického a kulturního života, protože je v podstatě pasivní, netvořivý a neplněhodnotný. Může sehrát kladnou funkci jen v takovém systému, který respektuje tuto jeho bytostnou přirozenost a buduje sám sebe na určitých konstituentách.*⁷⁸

Z výše uvedeného je zřejmé, že takovouto kritiku a vůli ovlivnit nejen politické smýšlení můžeme nazvat ryze fundamentalistickým. Dolejšího kritika se tedy týkala především polistopadové politické reprezentace, finančního uspořádání a vlivu Židů či zednářů. Podle Miroslava Mareše měla velký dopad (vyvolala ovšem i silnou kritiku, mj. od prezidenta Václava Havla) a podnítila k organizaci a spolupráci další, obdobně smýšlející spolky, které se ve svých idejích nechali inspirovat různými antisemitskými a xenofobními urážlivými texty. Jeho analýzu později uveřejnila řada takových spolků, tiskly ji necenzurované noviny, republikánský týdeník „Republika“ a nyní je dostupná v často také na internetu.⁷⁹

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ MAREŠ 2003, 382.

3.1.2 Redakce Dneška

V následujících podkapitolách se budeme podrobněji věnovat některým organizacím, které lze považovat za radikálně katolické a to zejména kvůli jejich názorové základně vykazující extremistické prvky a mnohdy radikální touze měnit poměry ve společnosti v duchu katolického konzervativismu.

Jedním ze zástupců těchto organizací je i redakce Dneška. Tato brněnská ultrapravicová skupina odkazující se ve velké míře na katolickou církev je důkazem, že již krátce po sametové revoluci v ČR vznikala periodika odkazující na katolictví, v nichž se ve velké míře objevovaly antisemitské živly a byly dávány sympatie vlastní různým autoritativním režimům. Jejich přispěvatelé byli mnohdy z řad katolické církve a pochopitelně uváděli, že nejsou antisemité, ale „jen“ bojují proti nepatrné vůdčí vrstvě židovstva, apod. Při těchto výstřelcích se mnohdy snažili téměř jakoukoliv popisovanou akci vysvětlit jednomyslným skrytým působením Židů či zednářů a snažili se tímto vzbudit celospolečenskou nenávist směřovanou vůči židovskému národu včetně náboženství a tím pochopitelně také jakékoliv osobě židovského původu ve veřejně známé či vlivné pozici. Neopomenutelným periodikem, v podstatě založeným na uvedených myšlenkách a přitom opírajícím se o katolickou církev, byl Dnešek.

Tento časopis vycházel na Moravě, v Brně v letech 1991 až 1993 a ve svém podtitulu nesl až do roku 1992 hlavičku „pravicový opoziční list“, poté do roku 1993 „samizdat“. Ke konci existence byl název tohoto listu doplněn o text „vlastenectví-vírapokora-odvaha“. Celkový náklad tohoto periodika tvoří pouze asi dvacet vydání.⁸⁰

V tomto časopisu započala svoji činnost v kruhu brněnských radikálních katolíků řada antisemitů. Asi nejznámější členové této redakce jsou František Kašpárek, Josef Tomáš, Miroslava Broklová, Petr Šindelář, Radomír Malý⁸¹, pozdější aktivista Klubu Františka Ferdinanda D'Este, člen hnutí Národní sjednocení, Akce národní obnovy či Institutu sv. Josefa. Podle názoru Miroslava Mareše měl Dnešek až 3000 čtenářů, nebyl však masově rozšířen.⁸²

Redakce Dneška potvrdila, že se extremismus katolické církvi nevyhýbá, neboť byl tento list údajně svými příznivci v tichosti šířen i v brněnských kostelech. Z obsahu lze

⁸⁰ Srov. Pochodeň dneška už nevychází, 4.

⁸¹ Radomír Malý je známý také pod pseudonymem Karel Bor a je autorem řady článků a publikací, které se týkají mj. i církevních dějin. Své články též publikuje např. na webu Institutu sv. Josefa, Národního sjednocení, či časopise Te Deum. Svými názory je doposud v rozporu s liberály a modernisty v rámci katolické církve v ČR, které kritizuje z tradicionalistických pozic.

⁸² Srov. MAREŠ 2003, 386.

obecně konstatovat, že ačkoliv by se Dnešek mohl zdát věrohodným křesťanským periodikem, stal se ve skutečnosti hlásnou troubou katolických radikalistů.

Také časopis Dnešek totiž upozornil na text Analýza 17. listopadu. Hned v úvodníku prvního vydání František Kašpárek určil, jakým směrem se bude periodikum ubírat. Mělo být jakýmsi informátorem o různých zákulisních spiknutích ovlivňujících politické dění u nás i ve světě. Uvedeno zde je, že: „*Zednáři sice proti křesťanům otevřeně nevystupují, ale tento zdánlivý klid zbraní trvá pouze do té doby, než se křesťané pokusí ovlivnit dění ve společnosti*“⁸³ Za svobodné zednáře bylo v článku Františka Kašpárka označeno mnoho politických špiček a známých osobností, mj. prezident Václav Havel⁸⁴ i bývalý prezident T. G. Masaryk.⁸⁵

Dnešek podporoval i řadu jiných teorií a kritik, jak od nových náboženských hnutí přes xenofobní snahy, odpor k Romům až po různé mimozemské teorie. Někteří přispěvatelé také otevřeně kritizovali historický odkaz husitství či varovali před přistěhovalectvím.⁸⁶ Odpor vůči cizincům v redakci Dneška nekořnil z pouhého odmítnutí všeho cizího, jak dokládá František Kašpárek článkem „Nás zrodila naše vlast“ (s obdivem k předsedovi Národní vlastenecké fronty Jean-Marie Le Penovi):

*„Nikoliv z nějaké bezhlavé nenávisti proti cizincům, důvod je ryze praktický: smíšením s jinými národy nebo rasami nastává pozvolná genetická změna. Překročí-li se určitá hranice, je národ pohlcen a přestává mít na svůj osud jakýkoliv vliv. Současně s národem zaniká i část civilizace. Je-li v tomto případě překročena určitá bariéra, nastává úpadek celé civilizace.“*⁸⁷

K následnému obvinění z antisemitismu se ohradila členka redakce Anna Marešová článkem „Akumovo símě je símě dobytčí“:

*„Je nezbytné, aby se židovská strana přestala ohánět druhou světovou válkou a veřejně objasnila svůj vztah k těm částem svého učení, které tak nehorázným způsobem uráží nežidovské národy, zejména křesťany. Pokud Židé mají v tomto státě právo na ochranu cti svého národa a náboženského přesvědčení, pak totéž právo máme i my nežidé a křesťané. To není ani antisemitismus, ani rasismus, ale obyčejná nutnost.“*⁸⁸

⁸³ KAŠPÁREK 1991, 4.

⁸⁴ Slov. Svobodný zednář opět v čele státu, 1.

⁸⁵ Slov. KAŠPÁREK 1993a, 5–6.

⁸⁶ Slov. MAREŠ 2003, 386–389.

⁸⁷ KAŠPÁREK 1993b, 11.

⁸⁸ MAREŠOVÁ 1993, 7.

Eduard Pušman v článku nazvaném „Svatá inkvizice – světlo či temnota“ doložil antidemokratický názor vlastní ultrakonzervativním křesťanům. Obhajoval inkviziční soudy názorem, že inkvizicí nebylo užíváno mučení, jenž na dotyčném zanechalo větší jizvy a také jeho čas byl omezen. Neprovádělo se navíc, jestliže se obviněný ke všem svým bludům přiznal.⁸⁹

V Dnešku byla otevřeně podporována polistopadová politická strana Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ) a také Česká nadace přátel Srbů a Černohorců. Podpora Srbům v jugoslávském konfliktu vycházela především z myšlenky slovanské pospolitosti. „*Nikdo u nás nemluví o tom, že v Nové Jugoslávii, Republice srbské a Republice srbská Krajina je přes 800 000 uprchlíků, téměř výlučně Srbů, vyhnaných ze svých domovů v Chorvatsku, v Bosně a Hercegovině.*“⁹⁰ Redakce kolem Františka Kašpárka v otištění této zprávy ovšem opomíjela, že v kritizovaném Chorvatsku je mezi věřícími velmi silně zastoupena právě katolická církev.

Dnešek můžeme tedy bez výhrad považovat za list fundamentalistů spatřujících své kořeny v katolické církvi, což autoři tohoto listu nepopírají, naopak to potvrzují i odmítáním jiných vyznání. Jako příklad nám poslouží text „Zloději lidské vůle“ od Františka Kašpárka, který volil velmi ostrá slova na ortel jógisty Maharishiho Maheshe.

„Maharishiho společnost sleduje ryze egoistické, ekonomické a světovládné cíle. Proto se také společnost zaměřuje i na lidi ve významných politických, odborných a kulturních pozicích... Jeho mlaskot zazněl i v naší zemi a zanechal za sebou tisíce nešťastných lidí. Jednou ale i tento „prorok“ stane před tváří Hospodina...“⁹¹

Kritice Dneška nebyla ušetřena ani kulturní scéna. Údajně se tak zaprodali d'áblu skupiny Beatles, Rolling Stones či česká Lucie, jejíž název má být ve skutečnosti synonymem jména Lucifer.⁹² I jejich fanoušci se tak dopouštějí hříchu.

Za zmínku jistě stojí i článek Národního hnutí „Zastavte anarchii“ otištěný v Dnešku č. 7, kde jsou katolickým čtenářům anarchisté představováni jako bezcharakterní lidé prosazující naprosto smyslu zbavenou vizi.⁹³

Také v Dnešku byla často kritizována novodobá polistopadová společnost a to s odvoláním na ztrátu morálky a odklon od tradiční křesťanské víry. Příspěvatel Josef Tomáš k tomu uveřejnil článek s následujícím textem:

⁸⁹ MAREŠ 2003, 387–388.

⁹⁰ Naši bratři, 10–11.

⁹¹ KAŠPÁREK 1993c, 9.

⁹² Srov. Hrdinové naší doby, 5–12.

⁹³ Zastavte anarchii, 1.

„Tato licitace s morálkou je umožněna tím, že lidé připustili, aby se z víry v Boha stal prvotní předmět spekulace, což nejvyšším církevním hodnostářům ve službách ďábla umožnilo vtáhnout Církev Kristou do služeb satanova byznysu.“⁹⁴

Redakce tohoto brněnského periodika byla napojena i na skinheadskou organizaci Vlastenecká fronta (VF). Proběhlo i jejich společné setkání dne 21. srpna 1993 a poté následovalo i otištění politického programu VF v 9. čísle tohoto časopisu.⁹⁵

Ukázali jsme, že Dnešek ve své době šířil bezpochyby znaky pravicového extremismu, zejména antisemitismu a tím položil základy ideovému vybavení jiných, nejen moravských ultrapravicových struktur. Z obsahu vyplývá i vize jeho redakce týkající se uspořádání novodobé společnosti - moc má mít v rukou nejlépe silný vůdce, který povede národ v duchu tradičního katolictví. Je zde tedy patrná jasná snaha o zachování, jednoduše řečeno, jakési původních církevních fundamentů v duchu jasného odmítání modernismu a ekumenismu. Při bližším pohledu na samotné přispěvatele Dneška se lze z jejich projevů usuzovat, že se jedná o radiální okruh věřících uvnitř katolické církve, kterým v žádném případě nelze upřít jejich víru. O tom, zda jejich pohnutky vůči oficiálním strukturám církve plynou spíše z nesprávného pochopení jimi hláсанých tezí, či prostě jen dávají svojí víru a morální zásady najevo odlišným způsobem, se můžeme pouze domnívat.

Vydávání časopisu Dnešek ukončil František Kašpárek podle dostupných informací zcela dobrovolně koncem roku 1993. Důvodem měly být pochybnosti nad smyslem vydávání tohoto časopisu, který přes vynaložené úsilí neoslovil širší veřejnost a předkládanými informacemi nevyvolal „smetení této veskrze protinárodní vlády přímo do horoucích pekel“.⁹⁶

3.1.3 Klub Františka Ferdinanda d'Este – Pochodeň dneška

Redakce Dneška však poté neopustila prostor brněnských ultrapravicových struktur a dala tak vzniknout nástupci tohoto periodika - Pochodni dneška (PD). Za tímto, z části staronovým okruhem přispěvatelů stálo roku 1994 uskupení nazývající se Klub Františka Ferdinanda d'Este (KFFDE). Hlavním cílem snažení této organizace bylo, jak organizátoři sami uvedli: „Vytvořit společenství rozumných lidí ochotných k debatě a k výměně názorů,

⁹⁴ TOMÁŠ 1993, 1–2.

⁹⁵ Srov. Vlastenecká fronta, 2-3.

⁹⁶ Srov. MAREŠ 2003, 388.

kteří jsou ale sjednoceni společným postojem ke světu a jedním morálním krédem“. Tento nepřiliš organizovaný klub sdružoval několik desítek osob, přičemž vůdčí osobností se stal zpočátku František Michálek. Tento bývalý poslanec Federálního shromáždění za Křesťanskou a demokratickou unii (mezi lety 1990 - 1992) a pozdější představitel Křesťanskosociální unie však roku 1996 zemřel. Mezi další organizátory tohoto spolku patřili aktivisté Kamil Valla (předseda klubu) a Radomír Pokora, oba bývalí republikáni.⁹⁷

Ve „Zprávě o založení Klubu Františka Ferdinanda d'Este“ je uvedeno:

„Jedná se spíše o společenství stejně smýšlejících lidí, kteří by se chtěli vzájemně poznat a přátelit. Klub je otevřený pro každého bez rozdílu věku a pohlaví...zájemce o členství by však měl vzít v úvahu, že klub byl založen především proto, aby pomáhal v šíření a podpoře upadající evropské a křesťanské morálky... vyznavači orientálních technik a náboženství jsou nikoliv de jure, la de facto vyloučení... Počítáme s tím, že budeme časem obviněni z různých zločinů proti lidskosti, jakým je dnes především „antisemitismus“, „tmářství“, „pravičáctví“ apod. (...) Řekneme-li tedy, že Cikáni kradou anebo že Židé byli většinou zarytými nepřáteli křesťanství a z něho vyplývající morálky, pak to není antisemitismus nebo rasismus, ale holý fakt, na němž už dnes nikdo nic nezmění. Souhlasíme však s tím, že i mezi Cikány jsou čestní lidé a i mezi Židy jsou věrní synové Církve...“⁹⁸

Ustavující schůze klubu se konala 28. června roku 1994 v brněnské restauraci Bohemia Regent a od této chvíle se začala datovat historie tohoto nejen debatního společenství. KFFDE totiž organizoval i „vzdělávací akce“ a výlety, když jeho členové např. společně navštívili 19. února roku 1995 mši tridentského ritu konanou v Praze a poté vyslechli přednášku Miroslava Dolejšiho.⁹⁹

Jak jsme již naznačili, své morální krédo – obracet pozornost lidí ke katolické církvi a podat „osvětlení tzv. židovské otázky“ – se tento spolek rozhodl představit v samizdatově vydávané Pochodni dneška, jehož úvodní číslo vyšlo v březnu 1994 pod hlavičkou „klubový samizdat“. Logo časopisu tvořila planoucí pochodeň na pozadí kříže, doplněná o nápis „Dieu le veut“ („Tak žádá Bůh“), převzatým patrně od Degrellových fašistů. Vydáno bylo celkem dvacet tři čísel v nákladu kolem pěti set výtisků. Už úvodní vydání PD potvrdilo, že apeluje jako nástupce nechvalně známého Dneška, neboť také toto periodikum chtělo „bojovat“ v zájmu katolické církve, kterou veřejná média podle názorů vydavatelů nespravedlivě špiní. Publikovali zde mj. František Kašpárek, Jiří Voříšek, Aleš

⁹⁷ Srov. tamtéž, 307.

⁹⁸ Zpráva o založení Klubu Františka Ferdinanda d'Este, 2.

⁹⁹ Srov. Trocha kultury, 2.

Provazník, Vít Dokládál, Radomír Malý aj. Přetiskovány byly také materiály prvorepublikových klerofašistů¹⁰⁰ a odvoláváno bylo i na spojenecký časopis Týdeník Politika,¹⁰¹ jehož publikování muselo být kvůli rasově segregacnímu obsahu zastaveno.¹⁰² Od TP se však liší tím, že PD byla primárně katolicky fundamentalistický časopis.¹⁰³ Příspěvatelé PD se totiž soustředili především na teologické otázky, zejména na odsuzování změn v katolické církvi po II. Vatikánském koncilu. Vyjádřili dále svou sounáležitost s Kněžským bratrstvem Pia X., založeným arcibiskupem Lefebvrem, jehož tiskoviny byly v tomto periodiku tištěny. Podobně jako v Dnešku zde byli kritizováni různí církevní reformátoři (Hus, Kalvín, Luther).¹⁰⁴ Vydávání PD se vzhledem k prezentování jeho příspěvatelů neslo v duchu jakési myšlenky, že síly dobra jsou spojeny s katolickou církví, přičemž konstatují, že i do ní pronikají zednářské živly, jako je např. ekumenismus.

Mnohé články dále přecházejí až k fanatickému obhajování nejtemnějších stránek církevních dějin – např. inkvizice. O historické postavě jezuita Antonína Koniáše¹⁰⁵, bojovníku proti všemu nekatolickému, se v PD psalo toto: „Škoda, že Koniáš už nežije. Potřebovali bychom dnes hodně takových, kteří by pročistily ten tiskařský heretický balast, který u nás vychází – bohužel někdy i s církevním schválením.“¹⁰⁶

Redakce vyhlásila „tradiční boj židozednářství“, když působením židozednářů odůvodňovali autoři různých článků z jejich pohledu negativní modernistické tendence ve společnosti a vysvětlovali jím řadu událostí církevní a národní historie. Jan Lhotka dokonce napsal, že E. Beneš vyslal na říšského protektora Reinharda Heydricha atentátníky, protože mu byla trnem v patě „Heyndrichova protizednářská činnost v protektorátě a česká netečnost“.¹⁰⁷ Dále se tento okruh příspěvatelů očividně domníval, že právě vévoda František Ferdinand d'Este, je osobou za kterou mohou skrývat své názory a k němuž se mohou upírat. Následník trůnu, tak byl František Ferdinand d'Este v prvním vydání PD označen, je hodnocen následovně:

„Šlechtic v pravém smyslu slova, silný a energický muž, smrtelný nepřítel zednářství a odhodlaný obránce Církve, prozíravý politik, který, jak autor těchto řádků věří, by dokázal odvrátit světovou

¹⁰⁰ Srov. MAREŠ 2003, 309.

¹⁰¹ Viz samostatná kapitola.

¹⁰² Srov. PERNES 1994, 31–32.

¹⁰³ Srov. MAZEL 1998, 231.

¹⁰⁴ Srov. MAREŠ 2003, 309.

¹⁰⁵ Bližší informace o této historické postavě např. Jiří BÍLÝ: Jezuita Antonín Koniáš. Osobnost a doba. Praha 1996.

¹⁰⁶ MAZEL 1998, 233.

¹⁰⁷ Srov. MAREŠ 2003, 309.

válku, nebýt zákeřné ruky vraha, vedené nepřítelem každého přirozeného pořádku – světovým zednářstvem.“¹⁰⁸

Radomír Pokora se v jednom ze svých článků v PD přihlásil bezpochyby ke katolickému fundamentalismu, když takto ostře odmítl ekumenismus:

„Dnes je velmi moderní názor, že politika a víra jsou dvě odlišné věci a nemají se slučovat. To je obludná lež, d'ábelský mam a klam a rafinovaná léčka. Podívejme se na katolické politiky, na Salazara, Franca a další. Dokázali téměř zázračně vyvést svoje země z propasti anarchie a komunismu. To dokázali jen pod vedením Ducha Svatého, kterému za to patří veškerá sláva.“¹⁰⁹

Na obvinění z fašismu a extremismus reagoval Pokora tvrzením, že PD se hlásí: „...k systému čistého korporativismu, jak jej definovali katoličtí myslitelé a jak se stal součástí katolické sociální ideje.“¹¹⁰ A tento autor se dále přihlásil k obhajobě fašismu článkem, kde uvedl:

„Je-li někdo zastáncem korporativní demokracie, nemusí být zastáncem fašismu, i když fašismus plně přejal systém korporací. Avšak rozdíl je především v tom, že teorie korporativismu předpokládá úplné zrušení politických stran a převzetí jejich úlohy korporacemi, zatímco ve fašismu zůstává jediná politická strana zachována jako nástroj politického dynamismu.“¹¹¹

Také člen redakce vystupující pod jménem Pacebilis Parvus (podle M. Mazela je to pseudonym Radomíra Malého, tehdejšího katolického disidenta¹¹²) v článku „Co je to demokracie“ vyjádřil svůj názor v duchu katolického korporativismu mj. takto:

„Změnu klepšímu může provést jen nový Antonio Salazar, Francisco Franco, Augusto Pinochet nebo Engelbert Dollfuss. Ne, není třeba zlikvidovat parlament a politické strany, necht' existují svobodné volby a z nich vzešlí poslanci, kteří svobodně hlasují. Musí však být i autorita, která rozhodne, že jisté záležitosti, především morálního obsahu, jsou tabu. Nikdy nesmí být dáno parlamentu k hlasování povolení potratu, euthanasie či uvolnění pornografie. Potraty je nutno bezpodmínečně zakázat a provinilce trestat jako za vraždu. Tento ideál je schopen realizovat pouze katolicky orientovaný korporativní stát (částečně také islámský

¹⁰⁸ PERNES 1994, 31–32.

¹⁰⁹ MAREŠ 2001, 173.

¹¹⁰ Tamtéž, 310.

¹¹¹ MAREŠ 2003, 311.

¹¹² Srov. MAZEL 1998, 273.

*fundamentalistický, ten je však pro nás pro svoji nesnášenlivost nepřijatelný). Jako čeští a moravští katolíci se nestydíme a nebojíme říci, že opravdu usilujeme o zvrát stávajících poměrů, které jsou pro nás z hlediska mravního nepřijatelné.*¹¹³

PD svými postoji zastávala silně protimodernistické pozice. Je patrné, že pro významnou část přispěvatelů byl právě odpor vůči moderní době a její údajné bezbožnosti hlavním motorem k činnosti: *„Společným jmenovatelem nacistických, komunistických i zednářskoliberalních zvěrstev od Velké francouzské revoluce až po dnešek je bezbožectví, odmítnutí jediného pravého Boha a Bohočlověka Ježíše Krista.*“¹¹⁴

Svoje zkušenosti s redaktorem PD má také Jiří Hanuš. Uveřejnil je ve svém článku v periodiku Proglas a popsal i setkání s některými fundamentalisty z okruhu PD. Líčeny mu na této schůzce byly údajně obavy z nespecifikované světové krize, uvádí: *„Ať prý se podívám okolo sebe! – a že my křesťané musíme svorně (,jsme přece na jedné lodi, ne?!´ rozvrat a bídu světa, které zapříčiňují především židé, svobodní zednáři a cikáni, popsat a všechny věrné varovat.*“¹¹⁵

Jeden z členů klubu Fratiška Ferdinanda d'Este Kamil Valla, se k označení za extremistu vyjádřil pochopitelně odmítavě, argumentuje, že sám sebe chápe jako obhájce konzervativního světonázoru. *„Chtěli jsme pravdivě informovat lidi, protože třeba Katolický týdeník nebo magazín AD píše o církvi zkreslující informace.*“¹¹⁶

Souhrnem tedy můžeme konstatovat, že okruh přispěvatelů podílejících se na vydávání PD byl organizací, kde se uplatňoval vůdcovský princip. Přízeň s Týdeníkem Politika dokazovala PD mj. i distribucí některých publikací vydaných společně s TP. Šlo o nejrůznější protizidovskou literaturu, na níž můžeme doložit šíření antisemitismu po skončení holocaustu, text Adolf Hitler – studie vyvolencovy krycí legendy. Publikace je charakteristickým pokusem sebrat „vědecké důkazy“ o tom, že Adolf Hitler pracoval dle pokynů světového Židovstva a Zednářstva. KFFDE distribuoval také jiné knihy antisemitského a filofašistického původu. Nechyběly ani ty od bývalého republikánského představitele Lhotky, který dospěl ve svém antisemitském a protizednářském bádání tak, že v 18. vydání obhajoval autoritu Reinharda Heydrycha. Ten se údajně snažil zlikvidovat české zednáře a k jeho likvidaci se proto spojili „usvědčení“ zednáři Eduard Beneš a Adolf Hitler.¹¹⁷

¹¹³ MAREŠ 2001, 174.

¹¹⁴ MAZEL 1998, 233.

¹¹⁵ HANUŠ 1995, 31.

¹¹⁶ Pochodeň dneška už nevychází, 4.

¹¹⁷ MAZEL 1998, 233–235.

Nacionalismu, Pochodni dneška vlastnímu, se pozitivně postavila také skinheadská omladina sdružená v organizaci Vlastenecká fronta (VF). V příloze PD pod hlavičkou „Národ“ (přikládáné k PD od 8. čísla) rozvinuli příznivci VF aspekty katolických fundamentalistů v suverénní politický program. Základními body jsou: Kategorické ne vstupu České republiky do NATO, Evropské unie, naopak ano společné Evropě národů. Redaktoři se přitom nijak netajili faktem, že tato vize je vlastně pouhá kopie tvrzení francouzského nacionalistického vůdce Le Pena.¹¹⁸

Michal Mazel dále doplňuje, že Pochodeň dneška měla poměrně rozsáhlou čtenářskou základnu, jež patrně vychází z katolického fundamentalismu, tolik typického pro toto periodikum. Pochodeň dneška se tak dodnes těší popularitě zejména v kruzích fundamentalisticky zaměřených věřících, jež jsou specificky silné především na území jižní Moravy. Nedlouho po ukončení vydavatelských aktivit se část přispěvatelů PD angažují v rámci aktivit organizace Národní sjednocení (NSJ).¹¹⁹

Přestože také PD se snažili členové skupiny KFFDE šířit na půdě zejména brněnských kostelů, nebyla jim tato činnost umožněna.¹²⁰ I zde je tedy patrná nemalá podobnost s redakcí Dneška, jejíž ideový základ je prakticky totožný s PD. Podle Kamila Vally, výrazného člena Františka Ferdinanda d'Este, je vydávání Pochodně dneška ukončeno k 23. číslu v roce 1996.¹²¹ Z Klubu Františka Ferdinanda d'Este se poté stává debatní klub o několika desítkách spisovatelů.¹²²

3.1.4 Nový dnešek – nástupce Pochodně dneška

Roku 1997, tedy asi rok od ukončení činnosti redakce Pochodně dneška začal v Brně vycházet její nástupce - Nový dnešek (ND). Hlavním redaktorem se stal opět František Kašpárek. Z dalších přispěvatelů jmenujme např. Miladu Hamerníkovou, Bohumila Koblihu, Radomíra Malého či Adolfa Provozníka. Obsah ND se od linie Dneška zásadně nelišil. Charakteristickým rysem zde byl antisemitismus maskovaný za „snahu o odhalování“ hříšného ovlivňování společensko-politické situace ze strany různých skupin a dále odpor vůči romské menšině.

I v ND také můžeme spatřovat kritiku údajného působení zednářů, církevních reformátorů (jakým byl Jan Hus) a nedostatečná aktivita církve v boji proti modernismu.

¹¹⁸ Srov. Extremismus v katolickém hávu, 8.

¹¹⁹ Srov. MAZEL 1998, 236.

¹²⁰ Srov. MAREŠ 2003, 308.

¹²¹ Srov. Pochodeň dneška už nevychází, 4.

¹²² Srov. MAZEL 1998, 233.

Dále je patrný odpor vůči ekumenismu. I v tomto listu byly tištěny materiály převzaté z Týdeníku Politika nebo polských konzervativních katolických médií.

Vyšlo celkem přes dvacet čísel tohoto pravicově-extremistického časopisu. Poslední známé číslo pochází z roku 2000. Podle Miroslava Mareše zřejmě František Kašpárek zastavil vydávání ND po soudním procesu roku 2000 nebo silně omezil jeho náklad. Nový dnešek však nedosáhl slávy TP, mohl se ovšem spoléhat na nevelký, ale stabilní kruh svých věrných přispěvatelů a čtenářů.¹²³ „*Jeho celkový dopad na společnost byl však v podstatě nulový,*“ uvádí dále Mareš¹²⁴

3.1.5 Týdeník Politika

Pravděpodobně nejznámějším a dodnes nejdostupnějším periodikem doslova protnutým ultrapravicovými a zároveň křesťanskými rysy je Týdeník Politika (TP). Právě vzhledem k dobré dostupnosti toho média a také značnému množství pro tuto práci zajímavých informací si ovšem, také z hlediska rozsahu, uvedeme zejména základní myšlenky a prvky této redakce, na kterých představíme ideovou základu TP a její odvolávání na katolickou církev. Okruh přispěvatelů tohoto listu nesoucího podtitul „soukromý list pro politiku a ekonomiku“ existoval podle dostupných informací dva roky a časopis byl na území ČR hojně šířen. Náklad posledních výtisků se pohyboval dokonce okolo dvanácti tisíc.

První známé číslo TP vyšlo začátkem roku 1991 a poslední devadesáté sedmé v prosinci roku 1992. Hlavními členy redakce byli Josef Tomáš¹²⁵ a Jaroslav Voříšek. Dalšími přispěvateli byli mj. nám již známý Miroslav Dolejší, Vít Dokládál, Břetislav Dejdar či Petr Mutinský. Úzkou vazbu měl TP v bratislavském vydavatelství Agres, které vydalo v devadesátých letech nemálo antisemitských publikací.¹²⁶

Josef Tomáš i Jaroslav Voříšek se v roce 1990 dostali do blízkosti tehdejšího předsedy ČSL Josefa Bartončíka

Ve vydávání TP lze podle znaleckého posudku FF UK v Praze,¹²⁷ zpracovaného pro potřeby trestního řízení, zpozorovat čtyři etapy vývoje:

¹²³ Srov. tamtéž, 388–391.

¹²⁴ Tamtéž, 391.

¹²⁵ Josef Tomáš na sebe upoutal pozornost mj. v prosinci roku 2008, když se stal tiskovým mluvčím KSČM. Více informací na Matěj TRÁVNÍČEK: Co přesně psal mluvčí KSČM Josef Tomáš v roce 1991? In: *iDnes*, <http://travnicek.blog.idnes.cz/c/64651/Co-presne-psal-mluvci-KSCM-Josef-Tomas-v-roce-1991-Naleznete-zde.html>, vyhledáno 24.01.2011.

¹²⁶ Například tituly Genéza sionismu či Oficiální verze a fakta k tzv. případu Bartončík.

¹²⁷ V případě TP byl pro potřeby policejního vyšetřovatele zpracován posudek od dr. Jičína, který však v TP sám publikoval a tím byl jeho text zaujatý ve prospěch vydavatelů TP. Na základě tohoto posudku bylo

- 1) politický extremismus (do 31. čísla),
- 2) narůstání otevřeného antisemitismu (do 39. čísla),
- 3) antisemitský fanatismus,
- 4) bez rozpaků ve stopách nacistického kolaborantského antisemitismu.¹²⁸

V počátcích vydávání TP spatřujeme zejména politickou kritiku spojenou opět s různými konspiračními teoriemi, aby v dalších obdobích mohl v této redakci slílit otevřený antisemitismus a zejména katolický fundamentalismus vycházející z antiekumenických pozic.

V září roku 1991 vyšlo zvláštní vydání TP věnující se na dvaceti stranách životu a dílu Tomáše Garrigue Masaryka s podtitulem „Studie vyvolencovy krycí legendy“.¹²⁹ Zde je TGM líčen jako osoba předem vybraná, jehož osud a cíle jsou řízeny těmi, kdo mají zůstat utajeni. V textu je kladen značný důraz především na židovský původ TGM a jeho údajné opovrhování katolickou vírou. Autor např. uvádí:

„Masaryk patřil bezesporu k těm velkým umělcům života, kteří to, co vědí a znají, dokáží mistrně využít a uplatnit, zatímco to co neznají, hbitě dovedou odsunout na vedlejší kolej a ignorovat. Když mají vlivné intimní přátele, je jejich životní úspěch zaručen. To byl případ Masaryka stejně jako všech tajných vyvolenců.“¹³⁰

V Týdeníku Politika je několikrát vzpomenut i Miroslav Dolejší, kterému jsou na stránkách tohoto listu občas tištěny články. Zajímavé je i 47. vydání tohoto periodika, kdy s ním vede Jaroslav Voříšek rozhovor, jehož tématem je aktuální politické klima¹³¹ a v 31. čísle např. otisknut článek jeho bratra Josefa Dolejšího. Ten se podrobněji věnuje plánované likvidaci autora Analýzy 17. listopadu ze strany, „našich milých pánů včele“, jak autor uvádí. O likvidaci Miroslava Dolejšího bylo údajně rozhodnuto již záhy poté, co zmíněná práce kladně zapůsobila na veřejnosti.¹³² Toto číslo se také vrací zpět k „romské problematice“. J. Voříšek zde otevřeně bojuje proti tomuto etniku za využití značně xenofobní strategie. Příkladem uvedeme toto: „Cikáni nikdy nebyli a nejsou přirozenou součástí obyvatel tohoto státu, a vzhledem ke svému hodnotovému žebříčku ani jimi nikdy

nejprve stíhání zastaveno, ale později pod tlakem médií obnoveno. V posudku FF UK byl zkoumán a kritizován i Jičínův posudek. MAREŠ 2001, 183.

¹²⁸ Znalecký posudek časopisu Týdeník Politika. Filosofická fakulta UK v Praze s. 1-5. FIALA/HANUŠ 2001, 183.

¹²⁹ PŘÍHODA 1991, 7–8.

¹³⁰ Tamtéž, 7.

¹³¹ Srov. VOŘÍŠEK 1991a, 1–2.

¹³² Srov. DOLEJŠÍ J. 1991, 8.

být nemohou. Nějaké představy o jejich možné brzké převýchově jsou v nejlepším případě naivní iluzí.“ Autor dále navrhuje následující řešení: „Stačilo by, kdyby každý Cikán (a týká se to všech dalších přivandrovalých individuí) musel prokázat způsob nabytí československého státního občanství. V případě, že by toho nebyl schopen by byl vrácen do země či oblasti, z níž přicestoval. Ony o tom totiž existují záznamy!“¹³³

Již jsme uvedli, že po celou dobu vydávání TP byl jeho obsah silně antisemitský, přičemž nezřídka kdy zde bylo k pomluvě židovského národa zneužíváno křesťanství. Pod titulkem „Historické kořeny současného judaismu“ např. na pokračování otiskovala redakce TP studii judaismu od Pavla Kocka. Ten se mj. v 33. čísle obrací na kořeny křesťanské víry a osobu Ježíše Krista, kterému bylo ze strany tehdejších židovských struktur nespravedlivě křivděno.

„Židé, kteří neuznávají Ježíše jako Mesiáše, neslyší Boží slovo. Ten, kdo neposlouchá Boží slovo, bude ovšem stížen kletbami, vypočítanými v Mojžíšově Deuteronomiu 28, 16 – 68. Tehdejší představitelé židovského národa správně pochopili význam Kristových slov: Kdo nevěří Ježíši Kristu, propadá prokletí, které vyslovil Mojžíš. Přímo do nekritické zuřivosti uvádělo také tehdejší židovské představitelé Kristovo popření pojmu „bližní“ ve smyslu jeho redukce pouze na Židy. Tím Kristus popírá základní nauku pozdějšího Talmudu o vyvolenosti a jedinečnosti židovské rasy (Lukáš 10, 29 – 37).“¹³⁴

Obdobně v 59. vydání TP Jaroslav Voříšek upozorňuje, že:

„Pro světovládné cíle judaismu bylo od samého počátku nejmocnější překážkou Kristovo učení, viditelně prezentované organizací katolické církve. Ideologům judaismu bylo jasné, že útok proti Církvi nemohou vést přímo – proto stáli u zrodu, nebo alespoň usměrňovali všechna hnutí a směry, které na ten nebo onen způsob oslabovaly učení Církve a jeho působení na veřejnost.“

Kritice TP se nevyhnula ani samotná katolická církev a její představitelé. Přestože většina redakce vycházela jasně z katolických pozic, objevovaly se články odkazující na „vnitřní stav Církve“, kde bylo mj. uvedeno:

„Arcibiskup F. Tomášek přijal po konzultacích s pařížským arcibiskupem kardinálem Lustigierem při jeho návštěvě v roce 1988 mluvčí charty 77 a začal toto hnutí podporovat, přestože mu bylo dobře známo, že je to organizace ateistická, zednářská a

¹³³ VOŘÍŠEK 1991b, 11.

¹³⁴ KOCEK 1992, 13.

komunistická. Tomášková vědomá součinnost s Havlovou skupinou je mimo jakoukoli pochybnost. Tomášek sám je položiv a svobodný zednář. Všechny politické události v ČSFR jsou důsledkem totálního selhání mravní autority Církve, které už i mnoho katolíků nepovažuje za nahodilé, ale za cílevědomou manipulaci ze strany církevní hierarchie...Děje se tak pod hlásáním falešného ekumenismu“¹³⁵

Vidíme, že urážky na adresu Církve a jejích představitelů v podání TP, obrazně řečeno, neznaly hranic. Nebylo tedy výjimkou, když někteří katoličtí duchovní byli prezentováni jako političtí manipulátoři a zasazováni do nejrůznějších konspiračních teorií. Dodejme ovšem, že cílem těchto snah pravděpodobně nebylo v jistém smyslu Církev zdiskreditovat, nýbrž takto fundamentalisticky projevit svůj nesouhlas s určitými prvky katolicismu.

Za zmínku jistě stojí také článek z 96. vydání TP roku 1992 „Částečný seznam Židů a židovských míšenců v současné kultuře ČR“¹³⁶ a několikrát přetiskovaný text Mezinárodní Žid od amerického antisemity Henryho Forda.

K mnoha obviněním z antisemitismu a celkovému zaměření TP se Josef Tomáš v 94. Vydání hájil tvrzením, že se přece nemůže jen tak bezstarostně dívat, jak se z České země stává kolonie Tel Avivu.¹³⁷

V pozdějších vydáních se v TP stále častěji objevovaly texty zpochybňující holocaust, i prohlášení, že byla Německá říše vlastně zneužita vůdčími sionisty k vyvraždění mnoha přebytečných Židů. Vyzdvihovány byly autority Radoly Gajdy či Jozefa Tisa. Samozřejmostí tohoto listu se stala politická kritika Židem či svobodným zednářem byly označeny mnohé osoby ve vládních funkcích nebo třeba někteří signatáři Charty 77.¹³⁸

Kritice se nevyhnuly ani nové náboženské směry a tak pozornosti TP neuniklo např. ani Hnutí Nového věku (New Age). To je redakcí popisováno jako spiklenecké zpolitizované hnutí s mnoha postranními úmysly.

„Hnutí New Age sestává z několika tisíc nejrůznějších organizací, navzájem propojených. Heterogenita jejich programů, ideí, metod a prostředků je taktická – všechny mají společný cíl. Zřízení nového světového řádu, který má být instalován prostřednictvím totálního sjednocení myšlení lidí a jejich následným spolupůsobením...Myšlenkovým základem tohoto systému je víra

¹³⁵ DOLEJŠÍ M. 1992, 2.

¹³⁶ Tento seznam je v rozšířené formě stále dostupný na mnoha internetových stránkách a diskuzích.

¹³⁷ TOMÁŠ 1992a, 4.

¹³⁸ Srov. SVOBODOVÁ 1994, 72–75.

v jakousi vládu nad lidstvem...V učení New Age není místo pro křesťanského Boha – hnací silou Nového věku je Luxfer v pojetí theosofů...Přívrženci Nového věku tvrdí, že opuštěním zhvězdí Ryby a přechodem do souhvězdí Vodnáře zaniká i křesťanská éra. (...) Světový řád a světová vláda, proklamovaná hnutím Nového věku je ryze protikřesťanská. Hnutí se snaží odstranit všechny křesťanské svátky, řády, symboly a chce je nahradit pohanskými.“¹³⁹

Redakce od počátku vydání obracela svoji pozornost stále více ke křesťanským mravním hodnotám a jejich striktního dodržování. Jak si dále ještě ukážeme, bylo opovrhováno každým, kdo se nedržel tradičního, až řekneme konzervativně fundamentalistického katolického postoje. V podobném stylu byl komentován i příklon katolické církve k polistopadové vládě:

„Exkluzivní Te Deum, při němž arcipastýř v katedrále sv. Víta požehnal v prosinci 1989 ateistům, vyznavačům dialektického materialismu a svobodným zednářům, je svým významem a obsahem daleko závažnějším skutkem, nežli stejný čin ze dne 14.6.1948, kdy na stejném místě požehnal primas český budoucímu masovému vrahovi a první proletářské dámě republiky... Co k tomu říci. Hájit neobhajitelné není možné. Modlete se a postěte se, aby Boží království přišlo mezi vás. Nechť můj syn vás obejmě svým ohněm.“¹⁴⁰

V jednom ze svých textů také Josef Tomáš varuje před likvidací křesťanské víry po II. Vatikánském koncilu a zařazuje se tak vědomě do skupiny věřících, jež se postavili proti této údajné likvidaci. Vše je podle jeho slov následek „židovské politiky“ současného světa. Následující slova autora článku již nepotřebují další komentář:

„Za zásadní, téměř tragický důsledek modernistických změn v liturgii a věrouce považuji nedostatek kázně tím projevené. Není důležité, kolik katolíků bude akceptovat původní neměnnou víru, důležité je, jak kvalitní lidé u víry zůstanou, protože ti sami už očistí Církev od všech modernistických změn... naše skupina těch (věřících), kteří zpozorovali a sami se konkrétními činy postavili proti oficiální, pokoncilové likvidaci katolické církve, je nejméně početná, ale rozhodně nejceněnější, resp. jediná, která má cenu.“¹⁴¹

Další člen redakce, Jan Bohatý, ukazuje svým pohrdavým článkem „II. Vatikánský koncil“ nespokojenost s ekumenismem katolické církve v duchu „aggiornamento“.

¹³⁹ New Age, 2–4.

¹⁴⁰ DOLEJŠÍ J. 1992, 16.

¹⁴¹ TOMÁŠ 1992b, 5–6.

Přiblížení Církve současnému světu je tak zednářské spiknutí, které má jednoznačně za následek zničit církve.¹⁴²

Také 85 vydání TP silně útočí na ekumenismus, resp. stav katolické církve po II. Vatikánském koncilu. Karel Weller upozorňuje čtenáře, že až do tohoto koncilu byl vztah všech křesťanů formován dominantně katolickou církví, což dnes již není možné konstatovat. Další myšlenky autora pochopíme jistě po následující krátké ukázce textu:

„Věříme-li, že křesťanství, resp. katolictví, je náboženství Bohem zjevené, je základní hodnotou tohoto náboženství dokonalost, neboť dokonalý Bůh tvoří jen dokonale. Vpravdě dokonalé nemůže podléhat změnám, neboť změny dokonalého mohou směřovat pouze k nedokonalému. Jednou ze základních vlastností dokonalého je neměnnost. Čím méně něco podléhá změnám, tím je dokonalejší“

Dále autor v článku apeluje na nesnášenlivost k jiným tradicím, než katolické a zároveň se ostře staví k ekumenismu, když mj. uvádí:

„ ... u ekumenistů se dočkal Hus rehabilitace a není vůbec vyloučeno, že se dočká i svatořečení. Komenský, „učitel národů“, biskup sekty českobratrské, který ve své lásce k národu neváhal zaprodat rodnou zemi cizákům a nepřátelům, aby ohněm a železem dali průchod nenávisti ke katolicismu, je u ekumenických prelátů s úctou vzpomínán jako jeden z prvních ekumenisticky myslících křesťanů, který doplatil na to, že svým myšlením „předběhl dobu“ ... Místo toho, abychom byli vděční za nezaslouženou milost, že ještě vůbec nějakí tradiční kněží a biskupové zbyli, a bez výhrad se v duchu katolictví podřídili těmto nejvyššího uznání zasluhujícím mužům, dovolujeme se vynášet nad nimi své zpozdilé a malicherné soudy.“¹⁴³

V TP lze spatřovat jasně fundamentalistický odpor vůči nekatolickým církvím, především církvím vzniklých reformací. Je napadán obecný výsledek reformace, vedoucí k oslabení vlivu katolické církve a také následný, reformací zapříčiněný úpadek českých zemí. Jako příklad je jistě vhodné blíže představit článek „Jan Hus a jeho oslava“. Autor Petr Melik pohledem do historie uvádí, že:

„Čechy, které tehdy po duchovní a materiální stránce byly snad na prvním místě v Evropě, své postavení ztratily a už ho nikdy znovu nenabýly. A je třeba jasně říci, že na počátku tohoto úpadku stál především Jan Hus. Oslavovat tedy Jana Husa, znamená

¹⁴² Bohatý 1992, 3–4.

¹⁴³ WELLER 1992, 12–14.

oslavovat nejen nepravdu, ale i vlastní národní škodu. Proč český národ neoslavuje raději lidi, kteří mu slouží ke cti a ozdobě, jako např. Anežka Přemyslovna nebo svatý Václav?“¹⁴⁴

Papež Pius X. v projevu proti modernismu a ekumenismu vyjádřil své myšlenky v podobném duchu, když uvedl: „*Protestantství bylo prvním krokem, potom následoval modernismus a všechno to končí atheismem.*“¹⁴⁵

Obdobný názor na adresu pravoslaví vyjádřil Ivan Krasimir Lesev v článku *Katolicismus a politika*, když mj. napsal:

„Na a rozdíl od některých svých pravoslavných bratří, kteří spatřují v katolictví pouze porušený obraz pravé víry, kterou v plném rozsahu zachovala pouze ortodoxie, zastávám názor totožný s prozíravou politikou některých vedoucích činitelů ruské politiky minulého století. Tj. – i když katolická církev na Západě příliš zdůraznila některé prvky, jichž potom mohlo zneužít Židovstvo prostřednictvím moderního skepticismu a racionalismu, je bezespornou církví apoštolskou.“¹⁴⁶

Velká část 47 vydání z roku 1991 byla věnována objasnění sloučení nacionálního názoru a církevního učení. Jan Pejřimovský se v této souvislosti vyjádřil tak, že nacionalismus pokládá za pouhé prosazování oprávněných jazykových, kulturních a hospodářských vlivů národa a tím se stává aktivitou opodstatněnou a vlastně obohacující každou společnost. Je tím tedy v naprostém souladu s tradicí křesťanství.¹⁴⁷

Redaktoři TP krátkou dobu spolupracovali s politickou stranou SPR-RSČ. Po ukončení spolupráce byl v tomto periodiku předseda republikánů Miroslav Sládek obviněn ze zednářského členství. Důvodem byl výrok Miroslava Sládka, který byl uveřejněn na titulní straně 25. vydání listu Republiky. Výrok byl v tomto znění: „*Začali jsme stavbu chrámu – dokončeme ji.*“¹⁴⁸

Vydávání Týdeníku *Politika* bylo ze strany orgánů činných v trestním řízení roku 1992 zastaveno.¹⁴⁹ Vzhledem k antisemitským výstřednostem spojených s TP byl pak roku 1994 Josef Tomáš uznán vinným z trestných činů hanobení rasy, národa a přesvědčení a z podněcování k národnostní a rasové nenávisti. Odsouzen byl k podmíněnému trestu odnětí svobody na sedm měsíců.

¹⁴⁴ BIELIK 1992, 16.

¹⁴⁵ VOŘÍŠEK 1992a, 5.

¹⁴⁶ LESEY 1992, 13.

¹⁴⁷ PEJŘIMOVSKÝ 1991, 11.

¹⁴⁸ VOŘÍŠEK 1992b, 4.

¹⁴⁹ Srov. MAREŠ 2001, 172.

Pozornost veřejnosti později vzbudil roku 1996 vydaný text Pražský politický proces ve věci Týdeníku Politika.¹⁵⁰ Jedná se o aktivitu Jaroslava Voříška, který se v textu snaží dokázat, že proces vedený proti vydavateli Josefu Tomášovi a celému TP byl sehranou komedií.

Jaroslav Voříšek dále v rozhovoru pro periodikum Hlas národního sjednocení v roce 1999 prohlásil, že na veřejnosti již nevystupuje s dodatkem, že je však stále potřeba mít: „...vytrvalost, odvahu a pevnou víru. Naše věc je spravedlivá, protože je v souladu s Bohem a jeho přírodou“.¹⁵¹

Josef Tomáš spolupracoval na počátku 2001 krátce s Českou televizí (ČT), po náhlé medializaci této skutečnosti ale byla tato spolupráce ze strany ČT ukončena.

Jak je patrné, byl TP jednomyslně radikálním křesťanským periodikem s důrazem na katolickou církev. Jasně dominantním rysem je zde katolický fundamentalismus, posilující v redakci propagaci antisemitismu a teorií týkajících se všemožných židovských i zednářských spiknutí. Kritizováni byli také přívrženci nových náboženských směrů a komunisté. Nejen k těmto aktivitám bylo velkou měrou křesťanství redakcí TP využíváno. Autoři se za zneužití církevní rétoriky pokoušeli vytvořit celospolečenskou nenávist k celému židovstvu. Tištěny byly také protektorátní antisemitské texty. Příspěvatelé nebyli tolerantní vůči liberalismu, ekumenismu a dalším pluralitním koncepcím. V některých případech se jednalo i o katolické věřící, žel Bohu s do jisté míry zkresleným katolickým pohledem.

3.1.6 Klub Společnosti Karla IV.

Společnost Karla IV. je nevelká konzervativní katolická organizace činná zejména v polovině devadesátých let. Pro potřeby této práce se nepodařilo sehnat mnoho informací k této organizaci, proto je zde uváděna spíše pro přehled. Duchem společnosti je Břetislav Klominský z Jablonce nad Nisou, tam se také měly konat neveřejné bohoslužby tohoto uskupení. Společnost soustředila pozornost zejména proti změnám, které přinesl II. Vatikánský koncil. Vydávala také interní časopis Trident, který obsahoval mj. i teorie spiknutí, které obracejí proti vrstvám obyvatelstva a ocitající se až na hranicích

¹⁵⁰ Dokument ke stažení na *Pražský politický proces 1994 ve věci Týdeníku Politika*. In: Národně vzdělávací institut, 2005, http://www.vzdelavaci-institut.com/_files/download/index.php?subcat=14&ENGINEsessID=056af3f28800e5b2c1fd31e5dc64f646, vyhledáno 12.01.2011.

¹⁵¹ MAREŠ 2003, 385.

antijudaismu.¹⁵² V tomto periodiku bylo mj. na adresu oficiálních církevních kruhů uvedeno, že:

„Pokoncilní světící biskup Kajnek podle informace došlé z královéhradecké diecéze rozeslal na jednotlivé farnosti pokyn, aby kněží v modlitbách vynechávali v oslovení Panny Marie slovo „Panna“!!! Je příznačné, že satanský pokyn modernistů, zpochybňující panenství Matky Boží, posílá svým poslušným pokoncilním ovečkám světící a nikoliv sídelní biskup Otčenášek, který k protimariánské akci svého „pomocníka“ zbaběle mlčí. Někteří laici se sice v osobních rozhovorech nad Kajenkovým útokem proti Panně Marii rozhořčují, ale pokoncilních heretických mší, jakož i jiných obřadů modernistické sekty, se i nadále zúčastňují.“¹⁵³

3.1.7 Hnutí národního sjednocení

Velmi specifické propojení konzervativních katolicko-korporativistických až klerofašistických prvků s protestním ultrapravicovým potenciálem představuje Hnutí národního sjednocení (HNS).

U zrodu této organizace stáli v Brně roku 1995 lidé, kteří se angažovali i v již zmíněném Klubu Františka Ferdinanda D'Este. Zpočátku se jednalo o velmi malou skupinu lidí, kolem čelního představitele Radomíra Pokory. Zde se měla nejprve soustředit skupinka pouze tří jedinců. Přesto dokázalo HNS oslovit podle Miroslava Mareše větší počet zájemců a vytvořit oficiálně neregistrovaný, ale v některých regionech dočasně poměrně efektivně fungující subjekt.¹⁵⁴ Tato organizace vydávala časopisy Naše čest, Česko-moravský vlastenec, Vlast, Slovanská mládež.¹⁵⁵

Zpočátku se organizace nazývala Národní hnutí svazků, již roku 1996 se však přejmenovala na HNS, neboť „svazky“ v názvu měly až příliš odkazovat na italské fasces.¹⁵⁶

Důvody vzniku a zároveň hlavní poslání této katolicko-korporativistické skupiny, vč. četného vyzývání k bojovnosti a silnému nacionalistickému důrazu, byly popsány následovně:

¹⁵² Srov. VOJTÍŠEK 2004, 54–55.

¹⁵³ MAREŠ 2003, 361.

¹⁵⁴ Srov. MAREŠ 2003, 312.

¹⁵⁵ Srov. MAREŠ /ŠTĚCHOVSKÝ 2002.

¹⁵⁶ Srov. MAREŠ 2003, 312.

„Založili jsme NHS jako reakci na roztržitost a nejednotnost vlasteneckých hnutí u nás a taky jako reakci na (podle nás) totální selhání Vlastenecké fronty... Domníváme se také, že je na čase dát tomuto hnutí rozumnou politiku. Situace, kdy mladí lidé ztrácejí životy v nesmyslných a bezvýznamných pouličních bitkách a zavdávají tím vládnoucí židovské klice záminky, aby tvrdě likvidovala národní hnutí, neúnosná. Násilí se musí používat s rozvahou, organizovaně a plánovitě... Proto je potřeba dát národně cítícím lidem pevnou organizaci a motivovat je k zachování dobrovolné disciplíny, zorganizovat je na polovojenské bázi a nasadit je zcela s rozmyslem a plánovitě tak, aby to bylo ku prospěchu veřejnosti. Poslat je chránit staré lidi a děti před cikánskými gangy, nasadit je na ochranu veřejného majetku před gangy grafitářů... Pak se bojovnost těchto lidí využije na správném místě a získá se podpora veřejnosti pro národní cíle... Tato idea musí být nutně korporativistická. Korporativismus zachovává přátelský postoj ke křesťanství a zejména katolictví (což je pravé a původní křesťanství, je oficiální a nacionální... Od členů se krom rytířského chování bude vyžadovat i kladný přístup ke katolické víře. Každý by si měl uvědomit, co v našem národě znamená svatováclavská a svatojánská tradice, co Cyril a Metoděj a kdo byli katoličtí králové Karel 4. a Přemysl Otakar 2.“¹⁵⁷

I když se tento přístup nejevil řadě českých ultrapravicových příznivců jako přínosný, tak HNS dokázalo získat celkem až dvousetčlennou základnu působící v západních a středních Čechách, kteří byli dříve činní mj. i v zaniklé militantní Národní obci fašistické.¹⁵⁸

Od roku 1996 vytvářelo HNS přílohu Pochodně dneška, což nám značí další provázanost v námi sledované části ultrapravicového spektra. Zřejmě nejvýznamnějším počinem HNS se stala ovšem Naše čest, kterou vydávalo od roku 1996 jako informační občasník HNS. Publikovali zde lidé známí mj. i z Pochodně dneška, např. Radomír Malý a Jaroslav Lhotka. Mezi redakční činnosti HNS však patřilo i vydávání vlastních publikací, zejména v rámci nakladatelství Nové obzory. Zmíníme, že kromě dokumentů HNS „Základní ideje Hnutí národního sjednocení“ a „O otázkách víry s vůdcem HNS“ se jedná i o publikace jako „Italské impérium v roce 1940, budování fašistického státu a koloniální politika,“ či „Legionářskou epopej“ pojednávající o československých legionářích za druhé světové války.¹⁵⁹ Tato organizace mj. i v rámci své publikační činnosti přesvědčovala, že jejich neskrývaným vzorem jsou bývalé režimy F. Franca a B. Mussoliniho.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Tamtéž, 312–313.

¹⁵⁸ Srov. Rok 1900, 12.

¹⁵⁹ Srov. MAREŠ 2003, 313–314.

¹⁶⁰ Srov. <http://www.ksmprobrno.wbs.cz/Informace-o-naccich.html>, vyhledáno 28.01.2011.

Z dalších významnějších aktivit HNS upozorníme i na protesty proti NATO a antibruselské aktivity.¹⁶¹ Jednou z mnoha demonstrací byl i společný pochod HNS a Národní obce vlastenecké proti vstupu do EU, kterou tyto organizace považují za novou nežádoucí totalitu.

"Za pár let budeme otroky ve vlastní zemi. Sešli jsme se, abychom vyjádřili odpor ke vstupu do Evropské unie," tvrdil jeden z organizátorů akce Martin Kratochvíl z Hnutí národního sjednocení. Kratochvíl zde také upozornil, že unie chce spojit národy a rasy do jedné. *"Každý národ ale má svou jedinečnost, svou historii a kulturu, a myslím, že je nepřirozené, ať už z přírodních zákonů nebo z božího zákona, aby se národy mísily a integrovaly do sebe. My chceme zachovat národy a rasy tak, jak jsou,"* vyjádřil se Kratochvíl.¹⁶²

Shrneme-li nyní program HNS a vymežíme hlavní body, je důležité upozornit na cíl zavedení korporativní demokracie, sociální a justiční spravedlnosti, zákaz potratů, pornografie, drog a anarchie, návrat k tradiční křesťanské morálce, zkvalitnění armády, odmítání NATO a EU, uplatnění křesťanské, resp. katolické výchovy ve školách a v armádě. Identita HNS je tak zřetelně odvoditelná od prvorepublikového fašismu, zvláště pak jeho katolického proudu, včetně inspirace totalitními režimy, jejichž propojení s katolickými prvky je pro tuto organizaci charakteristické. HNS se nezříká ani násilí, vůdcovského principu ani rasismu, od kterého se nijak přesvědčivě nedistancuje (spíše naopak). I těmito pozicemi se tato skupina zříká demokratických atributů.

„Je potřeba uvést na pravou míru, co je vlastně rasismus a co za něj nelze považovat. Žijeme v době, kdy rapidně narůstá cikánská kriminalita a lidé, kteří se tomu jevu vzepřou, jsou označováni za fašisty, rasisty apod. Za vznik stávající situace nese hlavní vinu schopný a zkorumpovaný liberálně-demokratický režim, který není schopen sjednat pořádek a donutit asociální živly k poslušnosti. Vtip není v nějakém nárůstu rasismu, ale v nárůstu drzosti, bezohlednosti a agresivity asociálů, jichž je, a to není žádný rasismus, většina právě příslušníky cikánské menšiny. Pod vlivem této skutečnosti roste v části společnosti averze proti cikánům, ovšem ne snad proto, že by byli jiné rasy, ale právě pro jejich nesnesitelné chování. Zde by měla nastoupit represivní složka moci totálního státu. Společnosti musí vnutit pořádek za každou cenu... Musí přijít osobnost Vůdce, který uchopí moc do svých rukou a vnutí mase pořádek...“¹⁶³

¹⁶¹ Srov. DOŠEK 2002.

¹⁶² Srov. ČUŘÍK 2001.

¹⁶³ MAREŠ 2003, 318–319.

Hnutí národního sjednocení nejsou cizí ani xenofobní pozice, jak nám dokládá následující citace:

„HNS nehodlá ochraňovat etnické menšiny:... před nežádoucím mísením s domovským národem... V případě národnostně či etnicky příbuzných národů, jako jsou Ukrajinci, Poláci, Němci, není míšení s domovským národem velkou škodou, ale chování k nim musí být v rámci spravedlnosti stejné.“

Celkově lze hodnotit HNS jako pravicově extremistickou organizaci, jejíž celkový vliv však již dnes není příliš velký a také svým tradicionalistickým katolickým přístupem se v zásadě vyděluje z hlavního proudu jak ultrapravice, tak „katolického mainstreamu“. Dodejme, že podle Miroslava Mareše je v současné době tato organizace zachovávána spíše jako neveřejné debatní společenství.¹⁶⁴

3.1.8 Národního sjednocení

Mezi další nacionalistické organizace mající významnější vztah ke katolické církvi můžeme jmenovat ještě politickou stranu Národní sjednocení (NSJ). Jedná se o českou krajně pravicovou stranu, ve které jsou patrné mj. i křesťansko-konzervativní prvky, která se hlásí k odkazu již prvorepublikového stejnojmenného uskupení. U zrodu této novodobé formy stála roku 1995 Marie Lesná (příspěvatelka do již uvedených brněnských ultrapravicových periodik), když v pravidelné příloze Pochodně dneška vyzvala k založení Národního sjednocení, jako záchrany národa a obnovení jeho suverenity a svébytnosti. Poté organizace fungovala jako občanská iniciativa a svojí činností měla za cíl bojovat ze slovanských pozic proti pornografii, utužování bankovního kapitálu, podřizování armády NATO apod. NSJ krátce spolupracovalo s Vlasteneckou frontou, další ultrapravicovou nacionalistickou organizací.¹⁶⁵ Za jakýsi zlom ve fungování NSJ můžeme považovat datum 12. dubna 2002, kdy byla organizace zaregistrována u ministerstva vnitra jako politická strana.¹⁶⁶ Od této doby se na místě předsedy strany vystřídala jména jako Jan Skácel (nacionalistický politik, dnes působící v Českém hnutí za národní jednotu), Jan Vrtlík, Martin Čejka a současně Roman Filčík.

Jak se dále můžeme dozvědět z programu NSJ, strana se hlásí k učení katolické církve (zejm. sociálnímu pojetí), odmítá členství v NATO, EU, ostře se staví proti drogám a kriminalitě (zasazuje se o zavedení trestu smrti).

¹⁶⁴ Tamtéž, 319.

¹⁶⁵ Srov. MAREŠ 2003, 247.

¹⁶⁶ <http://www.narodnisjednoceni.cz/historie.htm>, vyhledáno 24.01.2011.

„Naše účast v NATO. Tuto skutečnost bereme jako současnou realitu. Považujeme za naši národní hanbu, že jako součást této organizace a to bezprostředně po vstupu, jsme se stali spoluviníky agrese proti bratrské Jugoslávii. Žádné alibistické výmluvy zde nejsou nic platné. Nesmíme zapomínat, že jsme dali k dispozici náš vzdušný prostor... Drogová problematika. V boji proti drogám, které považujeme za jedno z největších nebezpečí ohrožujících zdraví národa, navrhujeme podporovat stávající a vznikající dobrovolná občanská sdružení na bázi občanských hlídek... Zpřísnit podmínky pro přistěhovalce z problémových zemí, v žádném případě nepřijímat ekonomické přistěhovalce, kteří zde budou pouze zvyšovat míru nezaměstnanosti českých lidí... Konečným cílem našeho snažení je vybudování národního a sociálně spravedlivého státu, založeného na tradičních hodnotách křesťanství a antiky a na jejich aktivní obhajobě, kterou lze vyjádřit heslem: Spořádaná rodina, spořádaná obec, spořádaný stát...“¹⁶⁷

Vidíme, že NSJ je nacionalisticky orientovanou politickou strukturou s patrnými tradičně-katolickými rysy, ke kterým se i otevřeně hlásí. Otázkou zde však zůstává, do jaké míry je v programu této strany křesťanská víra zásadní, neboť NSJ evidentně usiluje získání co největšího počtu sympatizantů a tím i silnějšího politického vlivu. Do budoucna se bude Národní sjednocení zřejmě z pravicově radikálních pozic vymezovat vůči majoritním silám a současně v rámci ultrapravice. Vyhlídky na určité pozice ve stranicko-politickém systému jsou i tak velmi malé, neboť dle dostupných informací oslovuje tato strana jen úzkou skupinu převážně nacionálně smýšlejících lidí.

¹⁶⁷ Tamtéž.

4 Ultrapravice a konzervativní katolicismus

Konzervativní český katolicismus se v českém prostředí již přes sto let střetává s většinovým antiklerikálním a v řadě aspektů volnomyšlenkářským proudem české kultury a politiky. V rámci tohoto kontrastu v současnosti razantně kritizuje některé postmoderní i dobové negativní jevy a tendence v polistopadové společnosti, přičemž důsledně lpí na katolických dogmatech. Snaha o očistu víry a některé názory na společenské a politické dění jeho představitelé přivádí někdy i k vyjádřením, díky nimž se alespoň v určitých aspektech přibližuje pravicově radikálnímu prostoru.

V předchozích kapitolách jsme svoji pozornost věnovali, jednoduše řečeno, krajní hranici pravolevé osy politického spektra. Soustředili jsme pozornost na způsoby, jak může být katolická víra zneužívána nejružnějšími fundamentalistickými až extremistickými skupinami především k propagaci politických cílů. Nyní přesuneme náš zájem na oblast poněkud odlišnou – zabývat se budeme skupinami hlásícími se ke katolictví, které se v jejich podání do jisté míry liší od oficiálního postavení Církve. Tyto skupiny pochopitelně odmítají být označovány za nepravověrné, extremistické apod. Některé jejich myšlenky ovšem bývají ze strany představitelů katolické církve takto chápány. Podíváme se tedy blíže na postoje a argumenty těchto organizací.

4.1 Akce národní obnovy

Jednou z organizací, kde se prolíná tradiční katolictví a z demokratického hlediska sporné prvky (především ostře antiliberální výpady a prezentování teorií spiknutí), je občanské sdružení Akce Národní Obnovy (ANO). ANO vzniklo roku 2001 z původní Akce 99¹⁶⁸, což byla iniciativa z 12. listopadu 1999, sdružující antikomunistické aktivisty jakými byli mj. předseda Sdružení politických vězňů ČR Stanislav Stránský, vydavatel Necenzurovaných novin a čelní představitel politické strany Pravý Blok, Petr Cibulka.¹⁶⁹ Akce 99 ostře kritizovala zejména nevyrovnání se soudobé politiky s komunismem.¹⁷⁰

17. března roku 2001 přijala Akce 99 svůj program založený na třech pilířích západní křesťanské civilizace, byly to: Bůh – Vlast – Rodina. Došlo i ke změně názvu na

¹⁶⁸ Stejnomená organizace přitom působila již za druhé Československé republiky po Mnichovu 1938, kdy se hlásila ke kolaboraci s nacisty a k boji proti všem politickým stranám, Židům, kapitalismu, marxismu a demokracii. V roce 1939 ve svých letáčích dokonce požadovala „úplné vyhlazení marxismu“ a „léčbu marxismu v koncentračních táborech“.

¹⁶⁹ Osobní stránky s životopisem Petra Cibulky a zároveň stránky Pravý Blok na: www.cibulka.net

¹⁷⁰ Srov. MAREŠ 2003, 337–338.

Akci Národní Obnovy¹⁷¹ (zde je podle Miroslava Mareše možno vidět souvislost i s prvorepublikovou ultrapravicovou organizací Akce Národní Obrody).¹⁷² Manifest ANO z roku 2000 deklaruje názorová východiska a cíle této organizace následovně:

„Jedenáctiletá zkušenost s vládou postkomunistického establishmentu nám dovoluje se vší vážností konstatovat, že mezi parlamentními stranami neexistuje síla, která by věrohodným způsobem hájila zájmy našeho národa... A.N.O. rovněž prosazuje důslednou debolševizaci české společnosti, včetně dořešení majetkových křivd, neboť bez vyrovnání s komunistickou minulostí není obnova naší země možná... A.N.O. chce sjednocovat všechny podobně orientované aktivity ke společnému postupu proti rozkladným liberálně - komunistickým silám, které jako rakovina rozežírají tkáň českého národa i celé Evropy. Tyto síly musí být poraženy, nemají-li se opakovat historické katastrofy... Odpor proti nim ovšem vyžaduje občanskou statečnost, aktivitu a pevný charakter, respektující základní hodnoty, které si A.N.O. vepsala do svého štítu: Bůh - Vlast - Rodina!“¹⁷³

1. sněm ANO proběhl 1. prosince roku 2001 v Praze a přítomní delegáti si zde zvolili sedm členů předsednictva. Jmenujme z nich např. Petra Bahníka, současného předsedu společnosti pro kulturní identitu Lipový kříž a spřízněného také s Institutem sv. Josefa, dále Michala Semína, předsedu sdružení Institut sv. Josefa, či v této práci již mnohokrát zmíněného Radomíra Malého.¹⁷⁴

Tento sněm mj. zaujal kritické stanovisko ke vstupu naší země do EU, proti kterému ANO argumentoval jako proti představiteli liberálně-socialistických sil, které usilují o demontáž tradičních křesťanských hodnot, na kterých byla původní Evropa založena. Toto je podle ANO doloženo např. tím, že EU podporuje potraty, snahu zavádět eutanázii, registrované partnerství osob stejného pohlaví apod.

„Velké politické strany, bez ohledu na proklamovanou orientaci, úspěšně konzervují v naší společnosti marxistické jedy, často za vydatné podpory bruselských eurosocialistů... A.N.O. vyzývá k maximální opatrnosti při jednání o možném omezení státní suverenity, pokud by znamenalo i omezení suverenity občana. A.N.O. podporuje Evropu vystavěnou na základech křesťanské morálky, vzájemné solidarity a respektu k národním kulturám.“

¹⁷¹ Srov. ŠPINKA 2001.

¹⁷² Srov. MAREŠ 2003, 338.

¹⁷³ ŠPINKA 2001.

¹⁷⁴ Srov. MAREŠ 2003, 338.

Nekritický přístup k socialisty ovládané Evropské unii je pro A.N.O. nepřijatelný. ¹⁷⁵

Manifest, jak o ANO jeho členové hovoří, bojuje také proti západní kultuře, která je zde považována za velmi špatnou. „*Je nutné usilovat o legislativní zákaz těchto projevů nebo alespoň o jejich podstatně přísnější podmínky, to hlavní spočívá ale v rechristianizaci tohoto národa. Jiné řešení podle mne neexistuje,*“ uvedl pro sdružení Národní Obnova Radomír Malý. ¹⁷⁶

Dalšího setkání této skupiny dne 27. dubna 2002 se uskutečnilo za účasti asi šedesáti příznivců demonstrace ANO a také členů nacionalistické organizace Vlastenecká fronta. ¹⁷⁷

Za zmínku jistě stojí i prohlášení Radomíra Malého, kterým za Akci Národní Obnovy odpověděl na otázku - co bylo podle něho největší chybou v polistopadových změnách? I zde totiž potvrdil, že ani v rámci ANO nejsou tabu nejružnější spiklenecké teorie. Citujme jeho odpověď:

„Podle mne se nedá hovořit o chybách. Celé změny byly v principu špatné, neboť šlo o dílo sovětské KGB a světových zednářských lóží. Listopad 1989 byl celý velkým podvodem, na který jsme naletěli (částečně i já, neboť jsem si myslel, že opravdu jde o změnu, vstřízlivěl jsem ale velice brzy), proto nelze mluvit o dílčích "chybách", jako by to hlavní bylo v pořádku. Jedinou a zásadní chybou byla sametová revoluce jako celek, neboť měla za cíl petrifikovat panství bolševiků spojených se zednářskými podnikatelskými světovými mafiemi. Komunisté v sovětské bloku měli z minulých časů nakradeno obrovské množství peněz. Ty však byly mrtvým kapitálem, socialistický systém zakazoval soukromě podnikat, investovat je dále a tak získat ještě víc bohatství a moci. Proto potřebovali změnu socialismu na kapitalismus, proto potřebovali též spolupráci se Západem, aby pronikli do světového kapitálového trhu a panství. Západ přirozeně toto sblížení podmiňoval změnou diktatury na demokracii. To bolševikům nevadilo, neboť pokud jim bude zachována (a ještě rozmnožena) ekonomická moc, dokážou si koupit politické strany a zlikvidovat všechny odpůrce ekonomicky. To je podstata polistopadových změn.“ ¹⁷⁸

V rámci své produkce uveřejňovala ANO vlastní či převzatá díla, jako i ostře protizednářskou konspirační seriálovou přednášku Radomíra Malého s názvem Humanisté

¹⁷⁵ ŠPINKA 2001.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ MAREŠ 2003, 339.

¹⁷⁸ ŠPINKA 2001.

nebo satanisté? Sedmidílná přednáška byla vydávána zejména v letech 2001 a 2002, svoji pozornost přitahovala zejména u tradicionalistů a nacionalistů. Zednáři jsou ve spisu líčení jako poslové satanovi s cílem podmanit si svět a zničit křesťanskou víru. Krátká ukázka z textu hovoří zcela jasně v tomto duchu.

„Svobodné zednářství je tedy něčím zcela jiným, než za co se vydává. To je ostatně taktika zlého ducha od prvopočátku. Nejde o nic jiného než o to, co je dnes již dostatečně známo ze života Karla Marxe. Ten vůbec nebyl ateistou a sociálním reformátorem, nýbrž členem okultní sekty a ctitelem satanovým. Veškerý jeho dialektický materialismus, ateismus, socialismus a komunismus nebyly ničím jiným než nástrojem ke zničení křesťanství, potažmo k vymýcení Boha a Ježíše Krista z mysli lidí a nastolení království satanova. K tomu Marx cíleně pracoval - jeho tak zvaně ateistická nauka byla jen prostředek. Totéž platí i o zednářích. Jejich racionalismus, deismus, liberalismus a humanismus jsou pouze nástroji k dosažení konečného cíle - nastolení satanova království na této zemi v jeho jménu vlastní světovlády.“¹⁷⁹

Na činnosti ANO se podílí osoby, které bezesporu významně přispěly k budování soudobé české demokracie. Toto sdružení je propojeno s demokratickou pravicovou politikou a jím prezentované názory představují ve většině případů potřebnou alternativu v demokratické diskusi. Avšak informace o ANO jsou zveřejňovány i v ultrapravicových strukturách (viz. citovaný web Národní myšlenka) a tato organizace navázala spolupráci s Národním sjednocením, což je krajně nacionalistické uskupení. Jak jsme si ostatně představili, i některá prohlášení ANO přibližují pravicovému radikalismu a díky tomu lze tento manifest považovat za konzervativní ultraortodoxní, zčásti katolickou politickou vizi stojící mimo oficiální římskokatolickou strukturu.

¹⁷⁹ MALÝ 2001.

4.2 Institut svatého Josefa

Jako dalšího zástupce konzervativně katolických sdružení můžeme uvést Institut sv. Josefa (ISJ). Toto uskupení založené roku 2004 je dodnes aktivní. U zrodu stál bývalý předseda Občanského institutu¹⁸⁰ Michal Semín, který v současné době předsedá ISJ a dále např. Radomír Malý, nám již známý např. z redakce týdeníku Dnešek. Mezi dalšími členy jmenujme ještě Petra Bahníka, Martina Čejku či Johna Vennariho. Činnost ISJ se soustředí především na osvětu prostřednictvím přednášek, kurzů, seminářů a publikací. Členové ISJ považují za cíl svého snažení zejména podporu katolickým rodinám v jejich úsilí o věrný křesťanský život v duchu katolické tradice. Jak uvádějí ve svém programu, chtějí prostřednictvím této organizace rovněž napomáhat mužům v převzetí většího dílu zodpovědnosti za výchovu a vzdělávání dětí v rodině a přispět k posílení jejich zodpovědnosti za dobro ve společnosti. Neméně podstatným cílem by pak měla být i podpora tohoto sdružení v katolickém domácím vzdělávání a katolické vzdělání obecně. Svojí snahou hodlá ISJ přispět k hlubšímu vzdělání samotných věřících v otázkách katolického sociálního učení a katolické nauky obecně, jak to ostatně vyjádřil v jednom ze svých prvních článků pro ISJ Radomír Malý, když píše:

„Institut sv. Josefa chce proto pomoci katolickým rodinám vést opravdový křesťanský život podle katolické víry. S tím souvisí i problematika co možná nejširší autonomie rodiny ve vztahu k okolní bezbožné společnosti. Tu lze zajistit nejlépe katolickým domácím vzděláváním dětí, dokud zákon toto dovoluje. Institut sv. Josefa je připraven pomoci všem, kteří mají možnost tuto formu vzdělávání svých dětí zvolit, kvalifikovanými radami a literaturou. Široké veřejnosti, katolické i nekatolické, chceme nabídnout přednášky, semináře, kursy a publikace v pravověrně katolickém duchu. Nechceme se vyhýbat ani aktuálním otázkám politického či sociálního charakteru, jež chceme hodnotit ve světle katolické sociální nauky.“¹⁸¹

Institut sv. Josefa dále spolupracuje s dalšími, jak sami uvádějí, tradičně smýšlejícími katolíky v USA a Evropě. A to především formou společných iniciativ,

¹⁸⁰ Ideové kořeny Občanského institutu sahají do období před listopadem 1989, do prostředí disentu, "bytových seminářů" a protikomunistických iniciativ a jsou spojeny zejména s osobou pozdějšího ministra české vlády Pavla Bratinky. Svou praktickou činnost zahájil Občanský institut v roce 1991. Jedná se o nevydělečnou kulturně-vzdělávací instituci konzervativního zaměření, jejímž cílem je podpora, šíření a rozvíjení humanitních myšlenek a hodnot. Více informací dostupných na: www.obcinst.cz/cs.

¹⁸¹ MALÝ 2010.

konferencí, poutí apod. „*Tento typ mezinárodní spolupráce mezi příslušníky církve bojující je dnes nanejvýš potřebný a je nezbytný k obraně a šíření jediné pravé víry.*“¹⁸²

Radomír Malý se v článku uveřejněném na internetových stránkách ISJ jasně přihlásil k silně tradicionalistickému katolickému postoji, když se opět ohradil i proti Církevním představitelům a fundamentalisticky obhajoval teze zastávající v ISJ:

*„Bohužel mnoho posvěcených osob nebrání katolíky před nákazou hereze, která je může zavést do pekla, ale svedeno pokušením popularity, zejména mediální, neuplatňuje svou otcovskou autoritu a mlčí k šíření i těch nejnehoráznějších bludů. Spása duší je nezajímá, někteří z nich už dokonce ani nevěří v možnost věčného ztracení. Zaměnili svoji odpovědnost vůči Bohu, svoji otcovskou autoritu za odpovědnost vůči náladám, názorům a chtíčům „tohoto světa“, vůči bezbožné protikřesťanské filosofii. Je tedy zapotřebí, aby se do rodiny, do společnosti i do církve opět vrátil ideál otcovství z Boží milosti, ideál odpovědnosti vůči Bohu za ty, kteří jsou mi svěřeni.“*¹⁸³

V předchozích podkapitolách jsme ukázali, že radikální katoličtí věřící vyznávají zejména antiékumenický postoj vůči ostatním křesťanským církvím a také se snaží útočit na ostatní formy náboženství. K tomuto postoji se mj. přihlásil i Michal Semín, který ve svém článku „Když teče křesťanská krev“ uvedl:

„Pronásledování křesťanů je na vzestupu a počet oblastí, v nichž jsou vystaveni cíleným útokům ze strany vyznavačů jiných náboženství či ateistů, také významně stoupá. Indičtí hinduisté, cejlonští buddhisté či ortodoxní Židé v Izraeli, kapitalističtí komunisti v Číně či jevropističtí sekularisti -ti všichni podnikají účinné kroky k tomu, aby byla Kristova zvěst z veřejného prostranství vytlačena kamsi na okraj či zcela mimo zákon... Křesťané v Kristově pozemské vlasti a v okolních státech, v nichž vládne "náboženství míru", nemají téměř žádného zastání. Přívrženci islámu se radikalizují, a to i v důsledku idiotské politiky USA a jejich bezvýhradné podpory režimu apartheidu „jediné demokracie na Středním východě“. Místní křesťané se nemohou spolehnout ani na účinnou pomoc - politickou, hospodářskou či duchovní – z řad tzv. křesťanských sionistů. Jde o v USA politicky i finančně vlivnou skupinu, pro niž je víra v nadpřirozené poslání státu Izrael osou svého náboženského přesvědčení a proto vše, co napomáhá posílení státu Izrael, včetně buldozerů, ničících políčka křesťanských rolníků v Betlémě a okolí či ponižující peskování těhotných Palestinek na již legendárních checkpointech, je jim více svaté, než práva místních křesťanů. Účinná pomoc nepřichází ani od Evropské unie, pro kterou jsou křesťanství a jím inspirovaní politika tak nanejvýš verbální fasádou, za níž se skrývá hluboká

¹⁸² <http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/poslani.htm>, vyhledáno 12.02.2011.

¹⁸³ MALÝ 2010a.

lhostejnost k osudu trpících i faktické odmítání svých vlastních civilizačních a duchovních kořenů.“¹⁸⁴

Dalším příkladem nevraživosti Michala Semína vůči ekumenickému postoji katolické církve může být jeho zamyšlení nad akcí „Týden modliteb za jednotu křesťanů“.

„Před Druhým vatikánským koncilem se počátkem kalendářního roku konaly modlitby nazvané „Oktáv jednoty s papežským stolcem“. Právě tento původní název modliteb Církve za jednotu všech pokřtěných jasně ukazuje, že správné pojetí jednoty je takové, které zohledňuje jednotu v podřízenosti papežské autoritě. Kdo usiluje o jiné pojetí jednoty mezi pokřtěnými, jedná v rozporu s vůlí Církve a tedy i vůlí Boží... Na tento vážný nedostatek v řadách liberálních „katolíků“ poukazují katolíci „konzervativní“ i tzv. tradicionalisté... Příliš mnoho katolíků upřednostňuje jednotu politickou před jednotou ve víře. Proto také varují věřící před účastí na mších, sloužených kněžími Kněžského bratrstva sv. Pia X., založeného arcibiskupem Marcellem Lefebvrem, přestože tito kněží mají katolickou víru neporušenou a předávají věřícím vše, co Církev vždy učila a konají to, co Církev vždy konala... Je správné se modlit za sjednocení všech pokřtěných, za návrat nekatolíků do jediné Církve Kristovy. Možná by ale stálo za úvahu, aby „Týdnu modliteb za jednotu křesťanů“ předcházel „Týden modliteb za obrácení stádo rozptylujících pastýřů“. Ti jsou žábou na prameni pravému katolickému ekumenismu, ekumenismu návratu do katolické církve.“¹⁸⁵

K článku poté Michal Semín doplnil následující komentář: *„To ohavné zpuštění na místě Božím se sice odehrává až v pondělí, to ale nemění nic na tom, že další z chrámů, ve kterých se slouží starobylá katolická liturgie, padá za oběť ekumenickému náboženství. Volba tohoto chrámu pro pondělní husitské kázání není jistě náhodná ...“¹⁸⁶*

Nikoho tedy zřejmě nepřekvapí, že se ISJ staví odmítavě k nekřesťanským náboženstvím i k mezi náboženskému dialogu, který je v poslední době katolickou církví značně podporován. I v tomto bodě tedy můžeme spatřit odklon Institutu sv. Josefa od soudobého oficiálního katolického učení. V 5. čísle Te Deum z roku 2010 vidíme v článku „Pouze Písmo svaté? Pětadvacet otázek s sola scriptura“ hanlivé označení nekatolických církví za sekty. Na otázku „Proč je tolik nekatolických sekt“ máme možnost číst následující odpověď.

¹⁸⁴ SEMÍN 2011a.

¹⁸⁵ SEMÍN 2008.

¹⁸⁶ Tamtéž.

„Protože je tolik různých výkladů Písma sv.! A tolik rozdílných výkladů Písma sv. je proto, že existuje tolik chybných výkladů. Tolik chybných výkladů je proto, že zásada soukromého výkladu je chybná sama o sobě. Nelze udržet jeden ovčinec a jednoho Pastýře, jednu víru a jeden křest, pokud je každému dovoleno překrucovat Písmo sv., aby vyhovovalo jeho představám.“¹⁸⁷

Jako příklad odmítnutí jiné formy náboženského vyznání nám posléze poslouží článek „Uražení muslimové“ Huberta Koziela, otištěný v 3. čísle Te Deum z roku 2007. Muslimové jsou zde popisováni jako nepřátelští fanatici toužící po ovládnutí světa. Více již napoví následující citace z článku:

„Civilizace rodem z pouště byla vždy nepřátelská vůči Evropě – a dnes stále úspěšněji vnucuje milionům lidí úctu ke svému falešnému prorokovi. Dokonce i Kristův náměstek pod vlivem hrozby pogromů na křesťany lituje nepochopení svých slov o vyznavačích ze znaku půlměsíce... Teoretici džihádu dělí svatou válku na tři fáze. V první se mají muslimové chovat mírumilovně vůči „nevěřícím“, infiltrovat jejich společnost a budovat svoje zázemí. Když počet muslimů a jejich síla vzroste, mohou přejít k druhé fázi, která je obdobou evropského pojetí partizánské a teroristické války. Třetí fáze, když islám převažuje silou nad „nevěřícími“, je otevřeným válečným konfliktem, jenž končí vyhlazením a zotročením „nevěřících“. Současný stav připomíná druhou fázi. Čelíme agresivní kampani, jejímž cílem je zastrašit Evropu a vynutit si u ní úctu k islámu. Vedou ji nejen muslimští fanatici, ale také desítky užitečných idiotů, kteří si myslí, že když budou na bestii hodní, stane se i ona hodnou. Umělé pobouření po papežské přednášce v Řeznu je jedním z projevů této rafinované kampaně... Křesťané by neměli podlehnout defetistické propagandě ekumenismu; musí si uvědomit, že islám není pokojným náboženstvím vyznavačů „stejného Boha“. Byl a stále je velkým nebezpečím pro katolickou víru, synkretickým náboženstvím s celosvětovými, totalitními nároky. Je projevem upadlé islámské civilizace, soužené komplexy proti Západu, který nemůže předstihnout ekonomicky ani technicky, a proto jej chce zničit a pohltit. Avšak Bůh nedovolí vítězství falešné nauky. Jak je psáno v Apokalypse, místo falešných proroků je v hořícím jezeře...“¹⁸⁸

Vidíme tedy, že snaha o jakékoli sblížení křesťanských církví je pro ISJ, resp. Michala Semína jako ředitele, považována za zhoubnou. V předchozím úryvku jsme také poukázali na další, pro nás zajímavý, fakt – podporu a spřízněnost, kterou dává ISJ najevo Kněžskému bratrstvu sv. Pia X. Ideovou náklonnost k bratrstvu sv. Pia X. můžeme vyčíst z mnoha článků uveřejněných na stránkách ISJ, ale např. i z časopisu Te Deum, kde jsou

¹⁸⁷ SPURNÝ 2010.

¹⁸⁸ KOZIEL 2007.

tisknuty články členům zmíněného bratrstva.¹⁸⁹ Jistě každý čtenář v souvislosti s tímto bratrstvem vzpomene minimálně na řadu rozporuplných diskuzí, které vyvolal vatikánský dekret „Kongregace pro biskupy“ o zrušení exkomunikace, do které upadli čtyři biskupové, vysvěcení arcibiskupem Marcelem Lefebvrem roku 1988.¹⁹⁰ Dodejme ještě, že jedním z biskupů byl Richard Williamson, nechvalně proslulý názory ohledně popírání holocaustu.¹⁹¹ „Dnes nejvýznamnější skupinou v Církvi, uchováající si věrnost katolické tradici, je Kněžské bratrstvo sv. Pia X. (pejorativně „lefebvristé“),“ dodává na adresu bratrstva¹⁹²

Když jsme v předchozích kapitolách popisovali různá uskupení a jejich radikální, potažmo extremistické názory, nezdá se, že kdy jsme narazili na jejich kritiku, řekněme moderní, společnosti. Nejinak je tomu i v případě ISJ. Ovšem jak si dále ukážeme, vychází postoje přispěvatelů z řad tohoto sdružení mnohem více z dogmatických pozic, než tomu bylo v případě dříve popisovaných organizací.

K této problematice můžeme jako názorný příklad uvést úryvek z článku Radomíra Malého, který v zásadě hrozí moderní společnosti i Církvi Božím trestem.

„Témat, která jsou v dnešní demokratické společnosti „nekorektní“, neustále přibývá. Homosexualita, smilstvo, satan a peklo... k tomu se řadí i Boží tresty. Toto platí ne pouze v bezbožeckém prostředí, ale i v samotné neomodernismem kontaminované církvi... Že by Bůh v moderní době už přestal trestat? Smířil se nakonec s těmi hříchy, za něž dříve tak tvrdě trestal a které dnes narostly do obřích rozměrů? ... Leccos už ve svém věku pamatují a mohu s jistotou říci, že za mého dětství a mládí živelní pohromy v tom rozsahu, jak je známe dnes, se nevyskytovaly. Jakoby jich přibývalo přímou úměrou k nárůstu bezbožectví a rouhání Ježíši Kristu, hetero i homosexuálního smilstva, pornografie, vražd nenarozených dětí a starých lidí. Ostatně Panna Maria ve Fatimě i v dalších zjeveních to potvrzuje. Bůh ve své veliké lásce však odhaluje své tresty i jako přímý, přirozený důsledek hříchu. Epidemie AIDS by dávno zmizela (a ani nevznikla), kdyby lidé respektovali 6. a 9. přikázání... Boží tresty nechtějí člověka zničit, zatratit, ale pomoci mu k obrácení, neboť jeho největším neštěstím není postižení živelní katastrofou nebo dokonce smrt v ohni či ve vodě, ale ztráta věčného života s Bohem,

¹⁸⁹ Např. Michal SEMÍN: Arcipražská tragikomedie. In: Institut sv. Josefa, <http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/g053.html>, vyhledáno 12.04.2011.

¹⁹⁰ Srov. <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/papez-zrusil-exkomunikaci-biskupu-z-bratrstva-sv-pia-x/>, vyhledáno 02.02.2011.

¹⁹¹ Richard Williamson k této problematice mj. uvedl: "Věřím, že žádné plynové komory neexistovaly ... Myslím, že v nacistických koncentračních táborech zahynulo 200 až 300 tisíc Židů ... ale žádný z nich v plynových komorách." STRAŠÍKOVÁ 2009.

¹⁹² ŠPINKA 2010.

*peklo. Čím dříve to lidstvo pochopí (církvní liberály nevyjímaje), tím lépe pro něj.*¹⁹³

Stejný autor se vyjádřil v podobném duchu i k brněnskému pochodu homosexuálů konaném v r. 2008. Je zde vyzývána nejen katolická veřejnost k větší radikalitě a aktivitě při konání protestů za tradiční katolickou víru.

„Návrat k pohanství... řeknou snad někteří na adresu brněnské Queer Parade homosexuálů a lesbiček, pořádané 28. června. Omyl! Naše protikřesťanská civilizace se již octla ve svém mravním úpadku mnohem dál než pohanská antika...je ale znepokojující postoj některých věřících i kněží, že prý tato gejovská manifestace „byla řádně povolena“, proto prý protesty nejsou vhodné. Z minulosti známe mnoho hříšných akcí, povolených nebo i nařízených státními úřady, to však nic nemění na situaci, že hřích zůstane vždycky hříchem. Pokud je veřejný, vzniká pro katolického křesťana morální povinnost něco proti tomu podle svých možností podniknout. Komunismus v minulých letech nás zahnal do ghetta mlčení k veřejnému dění. Současný neomodernismus, jenž pronikl hluboko i do českého katolicismu, toto zlo dále prohlubuje. Tím lze vysvětlit relativně slabý odpor katolické veřejnosti proti mravním zlům současné doby: potratům, záplavě erotiky, propagaci homosexuality atd. Bude zapotřebí ze strany kněží a katolické inteligence intenzivnější kampaň ve směru vyburcování katolického obyvatelstva. S modernisticky smýšlejícími duchovními a intelektuály počítat nelze, nicméně mezi věřícím lidem dosud existuje zdravé katolické smýšlení, jež se neztotožňuje s hříchem, jenom je třeba ho probudit!“¹⁹⁴

Na půdě ISJ však nejsou cizí ani různé konspirační teorie. Jak se mj. v jednom ze svých článků v časopise *Te Deum* vyjádřil přispěvatel Franz Schmidberger, stojí za úpadkem mnoha manželství nejen křesťanských párů v západním světě tzv. Frankfurtská škola, což je seskupení filosofů založené v Německu období mezi světovými válkami. Cílem působení zakladatelů tohoto směru mělo být zničení křesťanské víry, resp. náboženství jako takového.

„Jelikož tito lidé byli bez výjimky židé (i když nevěřící a odpadlí od Mojžíšova zákona), odešli ještě před nástupem Hitlera do Švýcarska, aby se po tamějším krátkém pobytu usadili v USA. Po II. světové válce vytvořili dvě skupiny: jedna působila nadále v USA, druhá se vrátila zpět do Německa. Tito spříseženci si vypočítali následující: Člověk nemůže plně prosadit revoluci pomocí zbraní, jak to proběhlo kupříkladu v Rusku, kde místní revolucionáři uspěli

¹⁹³ MALÝ 2010b.

¹⁹⁴ MALÝ 2009.

jen z části, zůstali omezeni pouze na Rusko a teprve po II. světové válce rozšířili svůj vliv do východní Evropy, Číny a dalších asijských zemí. Tato revoluce však nevedla k velké světové revoluci, jak bolševici doufali. Ale revoluce může být urychlena zničením kultur, což by vedlo k vykořenění lidí a vytvoření nekulturní materialistické masy bez náboženství a bez morálky.

Spríseženci si byli velmi dobře vědomi, že revoluci v západní Evropě brání především křesťanství a kultura křesťanstvím vytvořená. Šlo jim tedy zejména o to, aby vymazali z povědomí lidí obraz západního křesťanského člověka: překonat křesťanství, vytvořit postkřesťanskou společnost a Církev učinit zbytečnou. Vedle křesťanství to bylo společenské uspořádání manželství a rodiny, které odporovalo požadavkům revolucionářů. Proto od roku 1936 začali kulturní revolucionáři s masivním útokem na rodinu s cílem ji odstranit. (...) Nebud' me naivní: zlo, které postihlo manželství a rodinu, není žádná náhoda. V značné míře souvisí s působením Frankfurtské školy, která také nese hlavní zodpovědnost za revoluci „šedesátého osmého“ v Evropě, v Německu a ve Francii. Její cíle a plány stojí v přímém rozporu s Božím příkazem a řádem, který najdeme v Písmu svatém: „Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi.“¹⁹⁵

Předseda Institutu sv. Josefa Michal Semín upoutal také pozornost svým kritickým postojem k soudobé katolické církvi a jejím představitelům, či církvi zaštitěným médiím. Svůj ideový názor dává najevo např. článkem „Nekatolický katolický týdeník“, uveřejněným na internetových stránkách ISF. Zde hovoří a na příkladech upozorňuje na články, které Katolický týdeník otiskl v údajném rozporu s katolickou naukou. Jedním z nich by měl být i „závadný“ článek Petra Vacíka pojatý jako recenze k filmu „Single Man“ nazvaný „Jiná láska do posledního dechu“, otištěném v 31. čísle. Autor čtenářům Katolického týdeníku podle Michala Semína sugeruje, že některé homosexuální vztahy jsou přijatelné a že jejich řešením není je opustit. „To je ovšem zcela neslučitelné s katolickou morálkou i s přirozeným mravním řádem,“¹⁹⁶ dodává Semín a opět tak ukazuje na svůj tradicionalistický názor. Pokračovat můžeme i dalším z mnoha jeho plamenných výroků.

„Úpadek tradiční morálky, rozpad rodin, ztráta sebevědomí mnoha katolíků a moderní církevní hierarchie ve veřejném životě, tragický nedostatek kněžských i řeholních povolání – to vše je důsledkem odvratu od Boha a příklonu k člověku jako principu a měřítku lidského jednání. Kult Boží byl zastánci modernizace Církve nahrazen kultem člověka. Dobrým ukazatelem této změny je

¹⁹⁵ KINDLEROVÁ 2008.

¹⁹⁶ <http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/g100.html>, vyhledáno 13.02.2011.

*způsob, kterým se sloužila oběť mše svaté před změnami, provedenými před II. vatikánským koncilem, a obřadem, který se používá dnes.*¹⁹⁷

Přestože materiálu ke „studiu“ ISJ je takřka nepřehledně mnoho, pokusili jsme se alespoň na zvolených příkladech představit tuto organizaci a dokázat, že ISJ je jasně tradicionalistická organizace se silně fundamentalistickou základnou. Zřejmě nejvýrazněji se odlišuje od na první pohled podobných spolků (jako např. redakce Týdeníku Politika), svojí přílišnou dogmaticností a fundamentalistickým lpěním na křesťanské nauce, přičemž zde není dáván prostor antisemitismu. Přestože se snaží apelovat i na politickou reprezentaci (zejména ústy Radomíra Malého), jde ISJ spíše o jakousi nápravu společnosti jako celku a to skrze křesťanskou víru. Přestože se tedy tato organizace v jistém smyslu straní oficiálnímu pohledu katolické církve, nelze tomuto institutu upřít snahu šíření víry a vidinu lepšího, zdravějšího světa a to i svojí osvětovou činností. Co však nelze u ISJ opomenout je silně antimodernistický postoj, odmítání výsledků II. Vatikánského koncilu a v neposlední řadě i antiekumenické snahy. Nejen pro tyto prvky je ISJ, jak později uvidíme, z hlediska představitelů katolické církve nepříliš populární.

Členové ISJ se dále angažují či přispívají svými články i na poli jiných organizací. Jak nám např. dokládá Michal Semín či Radomír Pokora, jejichž články uveřejňuje mj. pravicově orientované uskupení vystupující pod názvem Národní Myšlenka.¹⁹⁸ Pozornost také upoutala podpora¹⁹⁹ směřovaná Institutu sv. Josefa od nacionalistického internetového serveru Národní tisková agentura, jenž rovněž propaguje myšlenky Michala Semína a dalších členů ISJ.²⁰⁰

I pokud by organizace Institut sv. Josefa i Akce Národní Obnovy nabyly většího významu jako shromaždiště osob s konzervativně katolickými názory, nepředstavují z hlediska demokracie nijak významně destabilizační proud. Zařazení ISJ a ANO do této práce je tedy sporné, avšak alespoň z hlediska nastínění problematiky pozice konzervativního katolicismu v českém politickém spektru v kontextu „teorie extremismu“ smysluplné.

¹⁹⁷ ŠPINKA 2010.

¹⁹⁸ Více informací na: <http://www.narmyslenka.cz>.

¹⁹⁹ Srov. http://www.natia.cz/layout2_cz.aspx?pageid=58, vyhledáno 21.02.2011.

²⁰⁰ Více informací na: <http://www.natia.cz>.

4.3 Ostatní radikálně-konzervativní katolické skupiny

Z dalších českých organizací vykazujících konzervativní katolické rysy v rozporu s rétorikou římskokatolické církve můžeme jmenovat občanské sdružení Una Voce,²⁰¹ která plní myšlenky mezinárodní stejnojmenné organizace a staví se ostře zejména proti modernistickým tendencím v rámci církve. Na činnosti této organizace se v českém prostředí podílí také Michal Semín, Radomír Malý, či Radim Valík. Přestože tato skupina nevykazuje jasně extremistické rysy a pohybuje se v mezích demokratického zřízení, bývá pro některé své činnosti z oficiálního církevního pohledu považována za radikální.²⁰²

Dále jmenujme v této souvislosti Organizaci pro kulturní identitu – Lipový kříž (LK), jehož předsedou je Petr Bahník, angažující se dnes i v rámci politického hnutí Právo a spravedlnost (Připomeňme, že v minulosti za Právo a Spravedlnost kandidovali mimo jiné i osoby jako byl Petr Fryč nebo Patrik Vondrák, jejichž jména jsou spojena s organizacemi jako Blood and Honour, Autonomní nacionalisté nebo Národní odpor.²⁰³ V letech 2003 až 2007 se Petr Bahník účastnil ve funkci předsedy činnosti Svatováclavského národního sněmu (SVNS), který měl sloužit jako sjednocující ideová platforma části české ultrapravice. Předsednictvo jeho prvního sjezdu, konaného 4. října 2003 ve Staré Boleslavi, bylo složeno ze zástupců organizací krajní pravice jako politická strana Národní sjednocení, nacionalistická revue Národní myšlenka, již zmíněná Akce národní obnovy a nechyběla ani Vlastenecká fronta.²⁰⁴ Samotný LK vznikl roku 1999 a soustředí se zejména na osvětovou přednáškovou činnost s důrazem na podporu konzervativně pravicových hodnot.²⁰⁵ Při této organizaci se sdružuje nevelký počet katolických konzervativců a činná je především v boji proti potratům, homosexuálnímu chování, komunismu, imigrantům a v současné době zejména vyniká antibruselskými aktivitami a bojem proti „buržoasní“ demokracii.

²⁰¹ Srov. <http://www.volny.cz/unavoce/index2.htm>, vyhledáno 13.03.2011.

²⁰² Srov. Kotrba 2006.

²⁰³ Srov. <http://www.pas-strana.cz/index.php>, vyhledáno 23.02.2011.

²⁰⁴ Na tomto sněmu byla přijata Svatováclavská deklarace, kterou se její signatáři přihlásili k „nefalšované svatováclavské tradici, která je tradicí ryzího národovectví, korigovaného toliko vznešenou ideou křesťanského universalismu a láskou k bližnímu“. Mezi těmi, kteří k textu deklarace připojili svůj podpis, byla celá řada lidí s extremistickou minulostí, konkrétně např. dlouholetí členové Vlastenecké fronty David Macháček, František Nonnemann či Martin Kadlečík (Vlastenecká fronta Strakonice), z Blood and Honour a Národního odporu Praha Petr Fryč, známý jako svolavatel provokativního pochodňového průvodu býv. židovským městem v Praze, ozbrojeným útokem na romskou zábavu v Českých Budějovicích i přepadením novináře J. X. Doležala, dále také pozdější člen Národního sjednocení a Dělnické strany, Ladislav Malý, ale také Michal Semín z Občanského institutu, o kterém již byla řeč. SVNS během svého působení vydal veřejná prohlášení a výzvy týkající se odporu k přijetí tzv. antidiskriminačního zákona a také podpory omezení umělého přerušování těhotenství v ČR. <http://www.anticapitalista.com/revo-cz/2009/05/13/strana-svobodnych-obcanu-nebo-ultrapravicackych-vyslouzilcu/>, vyhledáno 15.03.2011.

²⁰⁵ Srov. BAHNÍK 2007.

Doplňme, že podporu LK vyjadřují i nacionalistická iniciativa Národní tisková agentura²⁰⁶ dále Národní myšlenka a Institut sv. Josefa.

Michal Semín tvoří spolu Petrem Bahníkem, Radomírem Malým signatáře další z pravicově-nacionálních organizací, v roce 2007 vniklé občanské iniciativě D.O.S.T. (Důvěra, Objektivita, Svoboda, Tradice). Jejím předsedou je v současné době Ladislav Bátora,²⁰⁷ jenž mj. proslul svým konzervativním světonázorem a s ním spojeným pojetím křesťanské víry jako „reglementace věčných pravd“. Roku 2006 také kandidoval jako volební leader kandidátky nacionalistické Národní strany. Za příklad jeho agresivního až radikálního boje proti zastáncům odlišných interpretací křesťanské zvěsti a dialogu uvedeme část jeho autobiografie:

„... raději skromnou korunu než načančané euro, raději Agnethu Fältskogovou než Joan Baezovou, raději tradici než pokrok, raději mateřskou dovolenou než povinné eurojesle, raději Stanislava Suchardu než Olbrama Zoubka, raději Nixona než Bushe, raději Prodanou nevěstu než Odcházení, raději čecháčky než světáčky, raději věřit než dlužit, raději Koniáše než Halíka, raději zájezdní hostinec U tří lip než grandhotel Bilderberg... A už vůbec ne evropeismus, humanrightismus, genderismus, multikulturalismus, feminismus, antidiskriminacionismus, politickou korektnost, oikofobii, ekumenismus, pozitivní diskriminaci, homosexualismus, Pravdu a Lásku ordinovanou z Havlova nevětraného mravního a duševního pelechu, environmentalismus, Mezinárodní trestní soud, Kaplického a Ježkův blobismus... A vůbec celou tuhle oblbující novosocialistickou dogmatiku vrchnostensky distribuovaného Blaha namísto Svobody; dogmatiku, kterou nás cílevědomě a zlovolně ubíjejí a jednou zaručeně ubijí!“²⁰⁸

Obraťme pozornost zpět k iniciativě D.O.S.T., ta se profiluje jako snaha pro podporu občanských práv a svobod i tradičních hodnot české kultury a státnosti. Dle prohlášení odmítají signatáři ideologizaci veřejného života a snaží se šířit atmosféru otevřenosti a objektivity. Věnují se proto vzdělávací a popularizační činnosti, pořádání kulturních akce i veřejných shromáždění a happeningů, jakými byl např. 17. června 2009 konaný pochod na odpor proti „havlistickým elitám“ nazvaný DOST bylo Havla, či mnoho antibruselských a antidiskriminačních aktivit. Známá je D.O.S.T. především svým Manifestem D.O.S.T., který na svých stránkách v dubnu 2011 vykazoval 640 signatářů.²⁰⁹ Z prohlášení manifestu citujme pro nás zásadní body:

²⁰⁶ <http://www.natia.cz>, vyhledáno 27.03.2011.

²⁰⁷ Životopis dostupný na: <http://www.denikpolitika.cz/politik/ladislav-batora/zivotopis>, vyhledáno 17.02.2011.

²⁰⁸ BARTOŠ 2011.

²⁰⁹ Srov. <http://www.akce-dost.cz/signatari.htm>, vyhledáno 10.02.2011.

„Uznávám hodnotu národa a vlasti jako konstitutivní prvek utváření lidské osobnosti a odmítám se rozplynout v tavicím kotlíku vykořeněného kosmopolitismu... Uznávám hodnotu autentického náboženství a odmítám jeho řízené odstraňování z veřejného života, ale také jeho zneužívání pro nenáboženské cíle... Uznávám západní, anticko-křesťanské kořeny naší tradiční kultury a odmítám její účelové „úpravy“ v duchu tzv. politické korektnosti.“²¹⁰

Zajímavá byla snaha D.O.S.T. zaměřená proti EU, kdy byly touto iniciativou spolu s ultrakonzervativními katolíky nabízeny petiční archy v kostelech a také na údajných neonacistických serverech, což lze považovat za minimálně nekonformní názorové spektrum.

Na podzim roku 2009 se v souvislosti s podpisem Lisabonské smlouvy skupina kolem iniciativy D.O.S.T. znovu aktivizovala a v září a říjnu uspořádala akce na podporu odmítavého postoje prezidenta Václava Klause k Lisabonské smlouvě.

Iniciativa D.O.S.T. tak může být ilustrativním příkladem nenápadného pronikání radikálních sil do politiky, neboť vzhledem ke jménům zveřejněných v manifestu signatářů není vyloučeno, že se snahám tohoto sdružení dostane v do budoucna více veřejného prostoru a získání společenského vlivu.

Pro přehled ještě uvedme, že D.O.S.T. v současnosti nejvíce spolupracuje s politickými stranami Právo a spravedlnost, Stranou svobodných občanů i občanskými sdruženími jako Institut sv. Josefa, Hnutí Pro život ČR, ale podporu jí vyjadřují např. i ultrapravicové revue Národní myšlenka či Altermedia.info.

²¹⁰ <http://www.akce-dost.cz/dost.htm>, vyhledáno 10.02.2011.

5 Extrémní levice a katolická církev v ČR

V České republice dnes existuje několik nevelkých organizací, které využívají křesťanskou rétoriku a případně i spolupracují s komunistickou stranou Čech a Moravy (KSČM). Hned v počátku je nutné uvést, že ultralevice je zvláště v českém prostředí většinou antikofesní a antiklerikální. Taktéž klasifikace těchto hnutí jako extremistů je značně problematická, neboť zpravidla neprosazují ani nerealizují žádnou formu násilí či psychické manipulace. Ještě upozorníme, že na rozdíl od předešlého, pravicového katolicky fundamentalistického proudu, jsou ultralevicové křesťanské organizace zpravidla silně ekumenické. II. Vatikánský koncil vnímají již jako přínos vztahům mezi náboženstvími a jednotlivými církvemi. Jako základní pojítka těchto skupin s komunistickou ideologií můžeme spatřovat zejména sociální oblast, konkrétně komunistické rovnostářství, pro něž tyto organizace hledají odůvodnění i v určitých výkladech Písma.

Při bližším studiu materiálů a vyhodnocení situace na poli těchto skupin je však nutno konstatovat, že pro potřeby této práce nebyla zjištěna žádná větší organizace, kterou by bylo možno klasifikovat jako ultralevicovou či radikální a která by se směřovala do katolických kruhů (jako tomu bylo v případě pravicových uskupení). O propojení katolické církve a levicové scény, není známá žádná taková skupina, která by se v rámci katolických věřících tvořila. Tento postoj ovlivňuje několik faktorů. Mezi křesťany a komunisty u nás převládá více konfrontace nežli jakási touha po sblížení. Tento fakt může být chápán ze strany komunistů, jako následek historického selhání křesťanů v sociální otázce či stále odmítání komunistických vizí ze strany křesťanů vzhledem k předrevolučním persekucím i ostrému vystupování KSČM vůči navrácení církevního majetku. I přesto jsou ovšem některé křesťanské organizace ochotné ke spolupráci s ultralevicí, neboť tato krajně levicová uskupení mají zájem upozornit na svůj význam především v širším kontextu – chtějí pomocí křesťanství vzbudit dojem o svém „celospolečenském záběru“.

6 Extremisté v pohledu katolické církve

Po uvedení prvků a postojů nejvýznamnějších extremistických organizací, které se v různé míře odvolávají na katolickou nauku, se nyní věnujme pohledu opačnému – otázce postavení extremismu a jeho slabších forem v pohledu katolické církve. Jsem totiž názoru, že je jistě vhodné v závěru práce poukázat na stanovisko, jaké k této otázce zaujímají sami katoličtí věřící.

Uvedeme si stanoviska představitelů katolické církve k extremismu obecně a podíváme se také na názory týkající se jednotlivých námi popisovaných skupin.

Nejprve si představíme postoj Církve k extremismu a jeho příbuzným formám v globálním měřítku. Jako jeden z mnoha příkladů nám může být nedávné poselství papeže Benedikta XVI. k 44. světovému dni míru dne 16. prosince 2010. Mezi slovy, které přednesl Svätý otec na tiskové konferenci ve Vatikánu také zaznělo, že uplynulý rok je poznamenaný násilím a náboženskou netolerancí, a vyzývá lid dobré vůle, aby obnovil úsilí o budování světa, kde budou mít všichni možnost svobodně vyznávat své náboženství nebo víru. Papež dále upozornil na to, že fanatismus, fundamentalismus a praktiky, které odporují lidské důstojnosti, nemohou být v žádném případě ospravedlněny a již vůbec k nim nemůže docházet ve jménu náboženství. Projevy určitého náboženství tak nelze zneužívat, ani násilím vnucovat.²¹¹ A dodejme, že v podobném duchu se nesou i úmysly Apoštolátu modlitby pro rok 2010. Jak známo, na každý měsíc vyhláší Svätý otec úmysly k modlitbě za potřeby církve, misie a mezi úmysly Apoštolátu modlitby na rok 2010 nalezneme v dubnových vyjádření: „*Aby trvalá úcta, tolerance a dialog mezi věřícími všech náboženství překonávaly každé pokušení k fundamentalismu a extremismu.*“

Křesťan má také vždy odsoudit projevy nacionalismu, jak nám říkají slova papeže Jana Pavla II., která zde ocitujeme: "*Patriotismus ano, nacionalismus ne.*"²¹² Tento papež se také velmi prozíravě vyjádřil k otázce totalitních režimů, zejména pak marxim-leninismu a událostem na přelomu let 1989 a 1990, když vydal encykliku *Centesimus annus* (česky „stý rok“). Nyní si krátkou ukázkou představíme hlavní myšlenky tohoto textu, vydaného ke stému výročí vydání nadčasové a přelomové sociální encykliky *Renun Novarum* dne 1. května 1991.

„Poprvé v lidských dějinách se uskutečnila velká revoluce nenásilným způsobem, jen zbraněmi pravdy a spravedlnosti, na rozdíl od učení marxismu, který věří jen v teror a vyznává násilí...“

²¹¹ Srov. SARGÁNKOVÁ 2010.

²¹² <http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/slovensti-biskupove-odsoudili-projevy-nacionalistickeho-extremismu/>, vyhledáno 27.02.2011.

Události roku 1989 jsou dokladem vítězství vůle k jednání a evangelijního ducha nad protivníkem, který byl odhodlán nedat se omezovat mravními normami. Jsou varováním pro všechny, kteří ve jménu politického realismu chtějí z politiky vypudit právo a morálku. Boj, který vedl ke změnám roku 1989, jistě vyžadoval čistotu úmyslů, umírněnost, utrpení a oběti. Vznikl v jistém smyslu i z modlitby a nebyl by myslitelný bez bezmezní důvěry v Boha, Pána dějin, který má v rukou lidská srdce... V totalitních a autoritářských režimech byla zásada přednosti moci před rozumem hnána do krajností. Člověk byl násilím nucen přijímat světový názor, k němuž nedospěl úsilím vlastního rozumu a využíváním vlastní svobody. Tuto zásadu je třeba odvrhnout. Práva lidského svědomí, které je povinováno pouze pravdě jak přirozené, tak zjevené, musejí být opět plně uplatňována. V uznání těchto práv tkví významný základ každého skutečně svobodného politického řádu. Dnes je důležité znovu potvrdit platnost této zásady ze tří důvodů:

a) Staré formy totalitarismu a autoritářství ještě nejsou zcela poraženy a hrozí nebezpečí jejich opětného oživení. To nutí k obnovení úsilí o spolupráci a solidaritu mezi všemi zeměmi.

b) V průmyslových zemích občas vládne přílišná propagace čistě utilitaristických hodnot, spojená s uvolněním pudů a s touhou po bezprostředním požitku, což v životě téměř znemožňuje rozpoznání a uznání hierarchie hodnot.

c) V některých zemích se projevují nové formy náboženského fundamentalismu. Zastřeně, ale často i otevřeně se občanům jiného vyznání brání ve svobodném uplatňování jejich občanských a náboženských práv. Omezuje se právo církve svobodně hlásat evangelium a lidem, kteří tomuto poselství naslouchají, se zakazuje je přijímat a obracet se ke Kristu. Bez respektování přirozeného základního práva, poznat pravdu a žít podle ní, není skutečného pokroku. Z tohoto práva vyplývá jako jeho uplatnění a prohloubení právo svobodně objevovat a přijímat Ježíše Krista, který je skutečné dobro člověka.²¹³

Tímto papež Jan Pavel II. jasně vyjádřil odmítavé stanovisko k násilí, totalitarismu a všem formám omezování lidského ducha. Zde upozornil na rozdíl mezi státem a společnostmi a zároveň je zde zdůrazněna obrana vůči nebezpečí totalitního státu. Stát zde není nahlížen jako bezprostřední, přirozená politická jednotka, nýbrž jako prostředek služby, který z vůle lidu přebírá formativní funkce.

O postoji církve k násilí a diktaturám hovoří již dříve i odkaz papeže Pia XI. Tedy člověka, který se nebál v době nástupu diktatur v Evropě říci jasné ano a jasné ne a odsoudil italský fašismus jako nepotřebný, německý nacismus s upozorněním na židovské kořeny křesťanské víry, dále bolševismus v Rusku.²¹⁴ Konkrétním příkladem snah Pia XI.

²¹³ CENTESIMUS ANNUS.

²¹⁴ Srov. <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/v-hradci-kralove-probehlo-rekviem-za-papeze-pia-xi/>, vyhledáno 25.01.2010.

budiž encyklika *Mit brennender Sorge*²¹⁵ vydaná roku 1937 jakožto reakce na nacismus a jeho vládu v Německu, která byt' nacismus přímo nejmenovala, jasně a ostře odsuzovala jeho základy, spočívající v rasismu a nacionalismu. „*Ti, kdo povyšují rasu, národ či některou z jeho konkrétních forem, představitele státní moci anebo jiné základní prvky lidské společnosti na normu, jež převyšuje vše, včetně náboženských hodnot, převracejí a falšují řád věcí stvořených podle boží vůle,*“ upozorňuje krom jiného text této encykliky. Současně byla vydána také encyklika *Divini redemptoris* (O bezbožném komunismu). Ta, jak již název napovídá, se zabývá komunistickou ideologií, kterou hodnotí jako ateistickou a papež Pius XI. ji zde odsoudil.

„Kdekoliv totiž komunisté nabyli moci a mohli vládnout, tam, jak otevřeně sami to tvrdí, se snažili jakýmkoliv způsobem úplně zničit základy křesťanského náboženství a způsobu života a v myslích lidí, především mládeže, zcela potlačit vzpomínku na ně. Biskupy a kněze vyháněli ze země, odsuzovali je k práci v dolech, prostřelovali je žhavými střelami nebo nelidským způsobem je zabíjeli. Prostě věřící vyslýchali, když bránili svatyně, trýznili je, pronásledovali, vláčeli je k soudu a do vězení.“²¹⁶

Krátce jsme se věnovali postoji Vatikánu k rasismu, že tento fenomén byl Církví mnohokrát odsouzen. Například arcibiskup Renato Martin, který jako zástupce Svatého stolce při Organizaci spojených národů v New Yorku roku 2002, tlumočil výzvu Vatikánu pro okamžité vypracování mezinárodního akčního programu proti rasismu a nepřátelství vůči cizincům. Doslova řekl: *"Boj proti rasismu musí být konkrétní a přímý. Příliš často v dějinách zůstala společnost vzhledem k novým příznakům rasismu pasivní. Když nebudeme bdělí, mohou se opět objevit nenávist a rasisticky podmíněná netolerance prakticky v kterékoliv zemi, bez ohledu na to, za jak rozvinutou se považuje."*²¹⁷ Současně Renato Martin vyjádřil spokojenost s rozvojem ekumenismu a mezináboženského dialogu. Vatikánský zástupce uvedl: *"Mezináboženský dialog je dnes, více než kdy jindy, zásadním článkem k podpoře míru a porozumění a k překonávání historických rozdělení a nedorozumění."*²¹⁸

K otázce nebezpečí plynoucího z přílišného fundamentalismu se slovy katolické církve vyjádřil francouzský dominikánský kněz Gabriel Nissi, když v rozhovoru pro

²¹⁵ Text encykliky *Mit brennender Sorge* dostupný na: <http://www.kbs.sk/?cid=1117033875>, vyhledáno 27.01.2010.

²¹⁶ DIVINI REDEMPTORIS.

²¹⁷ <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/vatikan-ostre-proti-rasismu/>, vyhledáno 12.01.2011.

²¹⁸ Tamtéž.

Katolický týdeník upozornil na uzurpaci privilegovaného vztahu k božskému, jakožto typického prvku fundamentalismu.

„Jakmile se někdo pokládá za výlučného držitele pravdy, pak každý, kdo má jiný názor, se v očích prvního mýlí – a odtud už zbývá jen krok k násilnému potírání omylu. V náboženských věcech nikdo není vlastníkem pravdy. Křesťané by na to měli být obzvlášť citliví, vždyť Bible říká: „Boha nikdo nikdy neviděl ... Ten, který spočívá v náručí Otcově, o něm podal zprávu ... Já jsem pravda ...“ Pro křesťany je tedy pravda lidskou a božskou osobou – a nikdo se nemůže pokládat za vlastníka osoby... Nelze se omezit na jedno jediné vyjádření pravdy – to by byla iluze...prvkem, z něhož se rodí nábožensky motivovaný extremismus, je fakt, že každá ideologie zastávaná většinou obyvatel se rychle stává netolerantní. Díky Bohu se v naší době úcta ke svobodě svědomí každého jednotlivce prosadila a prosazuje stále více.“²¹⁹

Dále ve dnech 24. až 26. prosince 2010 se v Bruselu konalo podzimní zasedání Komise biskupských konferencí zemí EU (známé také pod zkratkou COMECE) na téma populismus. Českou biskupskou konferenci zastupoval pražský světící biskup Václav Malý. Komise biskupských konferencí zemí Evropské unie jednotně prohlásila, že je hluboce znepokojena úspěchem některých populistických hnutí v Evropě, která usilují o rozdělení společnosti. Zpráva poukazuje na významný nárůst hnutí a tendencí s populistickými prvky v zemích EU. *"Tento jev je velmi složitý, má různé projevy, počínaje určitými regionálními formami po nacionalismus až extremismus, a týká se pravice i levice,"* prohlásili biskupové. *"Je možné pozorovat podobné znepokojující prvky: zjednodušování problémů a jejich řešení, hledání obětních beránků a zneužívání rozlišení mezi 'my' a 'oni',"* uvádí se ještě ve zprávě. Komise také odsoudila diskriminující tendence těch nejslabších ve společnosti (tj. menšin určených zmíněnými skupinami za obětní beránky), které vytvářejí iluzi o jednoduchém řešení složitých problémů. *"Uvědomujeme si nejistotu současné doby,"* uvedli biskupové a vyzvali křesťany, *"aby se nenechali strhnout populismem, ale odolali jeho proudům".²²⁰*

Jako další ukázka názoru na extremismus, tentokrát nejen katolické církve, může posloužit závěr mezináboženské konference konané v srpnu 2003 na Filipínách, která nám zároveň ukazuje snahy o sblížení nejen mezi křesťany. Setkání se účastnilo zhruba 170 katolických, protestantských a islámských duchovních, kteří ostře odsoudili zneužívání

²¹⁹ SELUCKÝ 2009.

²²⁰ SARGÁNKOVÁ 2010.

náboženství jako ospravedlnění pro násilí. *"Extrémismus, terorismus a násilí odsuzují všechna náboženská společenství,"* uvádí se v závěrečném prohlášení konference.²²¹

O tom, že na poli křesťanství roste zájem o mezináboženský dialog, tentokrát s islámem, svědčí i vytvoření stálé křesťansko-islámské kontaktní skupiny, o které bylo rozhodnuto na vrcholné schůzce zástupců obou náboženství počátkem října 2010 v Římě. Setkání, které uspořádalo mezinárodní společenství Sant'Egidio,²²² se zúčastnili zástupci několika křesťanských církví a představitelé islámu z Egypta, Alžírsko, Saúdské Arábie, Spojených arabských emirátů a Íránu. Ústředním bodem setkání byla zejména "solidarita obou náboženství s oběťmi teroru" a "dialog k zajištění míru". Při této dvoudenní konferenci se tito vysocí zástupci řady křesťanských vyznání i duchovní a učenci z islámského světa vyslovili pro zintenzívnění dialogu obou náboženství. Za katolickou církev se mj. účastnili kardinálové Carlo Maria Martini z Milána a Roger Etcheberry s Walterem Kasperem z Vatikánu.²²³

Nyní si blíže přiblížíme vztah katolické církve k extremismu a s ním spojených tendencí přímo v rámci České republiky. I zde se totiž vyjádřilo mnoho představitelů Církve na adresu společensky negativních jevů.

Jako příklad můžeme uvést vyjádření kardinála Miloslava Vlka, který jednoznačně odmítl jakékoliv projevy extremismu, zejména pak s ním spojeného antisemitismu. Bývalý pražský arcibiskup se takto vyjádřil při setkání s izraelským diplomatem v České republice Arie Arazim, aby jej ujistil, že katolická církev v naší zemi silně odmítá projevy antisemitismu, neonacismu a dalších podobných extrémních proudů. Miloslav Vlk dále upozornil, že je již delší dobu znepokojen projevy antisemitismu a jiných extrémních proudů, které se objevují i v ČR a někdy se dokonce zaštiťují křesťanstvím a katolickou církví a velvyslance Izraele Arie Arazima ujistil, že katolická církev v ČR tyto směry ostře odmítá. „*Uvnitř církví dnes existuje určitý náboženský extremismus. Ten se však spojuje s nejrůznějšími druhy extremismů politických, ať už je to nacionalismus, antisemitismus a dokonce i neonacismus...*“ uvedl Miloslav Vlk.²²⁴

Na obdobné téma probíhal rozhovor Miloslava Vlka také s vrchním pražským zemským rabínem Karolem Sidonem, který má s antisemitismem u nás své vlastní zkušenosti. Karol Sidom vyjádřil vděk Miloslavu Vlkovi, že antisemitismus se nehodlá stát

²²¹ <http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/nabo-enstvi-nesmi-byt-zneu-ivano-k-terorismu/>, vyhledáno 12.02.2011.

²²² Společenství Sant'Egidio se z pověření papeže Jana Pavla II. angažuje v oblasti mezináboženského dialogu, na základě mírového setkání v Assisi v roce 1986. <http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/roste-zajem-o-kres-ansko-islamsky-dialog/>, vyhledáno 12.02.2011.

²²³ <http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/roste-zajem-o-kres-ansko-islamsky-dialog/>, vyhledáno 12.02.2011.

²²⁴ <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/kardinal-vlk-odmitl-jakekoliv-projevy-extremismu/>, vyhledáno 18.01.2011.

v České republice řečí katolické církve a ujistil kardinála, že bude dobře rozlišovat hlas extremistických skupin od oficiálního postoje katolické církve.²²⁵

O tom, že má katolická církev velmi pozitivní vztah k Židům, nám může být dokladem i akce nazvaná „Koncert pro všechny, kdo nezůstali lhostejní“, konaná v Plzni 11. května roku 2006. Plzeňští Židé a křesťané za účasti biskupa Františka Radkovského a vrchního zemského rabína Karola Sidona, tak chtěli poděkovat těm občanům, kteří se zúčastnili lednových shromáždění, připomínajících transporty plzeňských Židů do Terezína za 2. světové války. Účastníci se při této příležitosti také vyslovili proti šíření antisemitismu, nenávisti a extremismu nejen v české společnosti.

Kritika ze strany oficiálních církevních kruhů směřovala např. proti Pochodni dneška a Týdeníku Politika také ze strany médií (včetně brněnské katolické revue Proglas, jež odkrývá škodlivou podstatu PD z křesťanských pozic) a vyvolala u tohoto periodika sérii dalších textů odmítajících obvinění z fašismu, rasismu, extremismu a antisemitismu. Silným vyjádřením bylo „Stanovisko k časopisu Pochodeň dneška“ vydané 5. dubna roku 1995 brněnským biskupem Vojtěchem Cikrlem, který k vydávání PD uvedl:

„Dvouleté působení brněnského klubu Františka Ferdinanda d'Este a jím rozšiřovaného časopisu Pochodeň dneška, prohlašujícího se neoprávněně za list skutečně katolický, hlásající nezkršené učení Církve Kristovy, těžce poškozuje svými antisemitskými a antiekumenickými výpady stále více se prohlubující ekumenický dialog a narušuje a podlamuje vzájemnou shodu mezi římskými katolíky a našimi evangelickými a židovskými bratřími a rozvrací úsilí římskokatolické církve na poli práce pro sjednocení křesťanů...je nutné považovat členství ve zmíněné extremisticky orientované organizaci a jakoukoli její podporu za neslučitelné s principy římskokatolické církve.“²²⁶

K obsahu časopisu PD se vyjádřil také uznávaný katolický kněz a teolog Tomáš Halík. Známým je v této souvislosti zejména jeho indikace PD jako „katolicko-fašistického periodika“, čímž dal jasně najevo svůj nesouhlas s šířením tohoto listu.²²⁷ Doplňme tato slova ještě krátkou ukázkou z kázání Tomáše Halíka, kterou zároveň toto stanovisko vysvětlíme.

„Církev jistě má a musí být krajně zdrženlivá v záležitostech běžné parlamentní politiky, ale pokud je ve hře mravní stránka

²²⁵ Srov. <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/kardinal-vlk-odmitl-jakekoliv-projevy-extremismu/>, vyhledáno 18.01.2011.

²²⁶ MAREŠ 2003, 360.

²²⁷ Srov. Pochodeň dneška už nevychází, 4.

*veřejného života, tam nesmí být neutrální, nesmí být zticha. Odmítnout hlásání nenávisti, včetně nenávisti nacionální, to není jen věcí nějakých stranicko-politických sporů, zde musí být sveden také a především zápas duchovní a mravní. Z mnoha publikací, z mnoha časopisů, které u nás vycházejí, ať jsou to časopisy, jako je Špígl, Republika, Naše pravda, Haló-noviny nebo katolicko-fašistický časopis Pochodeň dneška, kape nenávist, lži a z některých i podněcování k násilí. (...) Církev v takových hodinách dějin našeho národa nemůže jenom sladce oponovat zbožné fráze. Církev má povinnost a právo naplňovat kněžskou, pastýřskou a prorockou úlohu Kristovu. A tato prorocká úloha také zahrnuje povinnost nazvat zlo zlem a dobro dobrem.*²²⁸

Dále se k otázce Pochodně dneška vyslovil i biskup Václav Malý, který 6. března 1997 v diskusi týkající se církve v postkomunistickém světě uvedl „jménem svým i jménem českých a moravských biskupů“, že se naprosto distancuje od redakce Pochodně dneška i všech podobných skupin, dodal: „*Je to jen jedna malá skupina na okraji církve.*“²²⁹

Vzpomněli jsme také osobu Tomáše Halíka, který se již mnohokrát vyjádřil k otázce extremismu, potažmo totalitních systémů a násilí. Ze slov tohoto katolického kněze je patrné varování před těmito společenskými formami a zároveň i obezřetnost před „škatulkováním“ těchto skupin. Upozorňuje, že je nutné rozlišovat osobu člověka a jeho politické postoje a názory. I lidi odlišného politického smýšlení, včetně těch, jejichž zásady odmítáme, musíme brát jako partnery k rozhovoru. „*Ano, demokracie se musí umět bránit, křesťan není naivní pacifista, ale není možná ani na patologické sociální a politické jevy odpovídat jenom represí. Rozrůstání zla můžeme bránit i tím, že budeme schopni včas a jasně nazývat dobro dobrem a zlo zlem... Ale tuto moc slova musí používat v pravý čas, musí to být adresné, musí pojmenovávat zlořády – církev nesmí zanedbat ani zradit své prorocké poslání.*“²³⁰

Několik měsíců také můžeme pozorovat vzájemnou mediální diskuzi mezi Tomášem Halíkem a předsedou Institutu sv. Josefa Michalem Semínem. Účelem této práce není tuto debatu soudit, využijeme však slov Tomáše Halíka a jeho fundovaného názoru jakožto katolického kněze, prezidenta České křesťanské akademie či rektora univerzitního kostela Nejsvětějšího Salvátora v Praze. V jednom ze svých článků zveřejněných v Lidových novinách uvedl na adresu Michala Semína výrok, v němž se ohradil vůči nařčení z popírání podstatných aspektů katolické víry.²³¹

²²⁸ HALÍK 2003, 158–159.

²²⁹ Fašisté zneužívají pojmu „katolický“, 8.

²³⁰ HALÍK 2003, 161–162.

²³¹ Srov. HALÍK 2009a.

„...tradicionalisty Semínova typu, které ve společnosti ani v církvi už nikdo nebere příliš vážně, udržují ve veřejném povědomí liberální média. Kdykoliv totiž chtějí upevnit ve veřejnosti protikatolické předsudky a ukázat církev jako agresivní sektu nesnášenlivých „majitelů jediné pravdy“ neschopnou překročit mentalitu triumfalistického katolictví předminulého století, stačí jim pozvat Semína. Jeden z nejtvrděších odpůrců katolické církve u nás mi jednou řekl: Vás nenávidím, Semína miluji.“

Ve svých článcích Tomáš Halík ukazuje na svoji vizi katolické církve v moderním světě a rozpor s tendencemi extremistických skupin.

„Před církví, chce-li kráčet cestou koncilu ve stopách Jana Pavla II., stojí v této době naléhavý a vpravdě „světodějný“ úkol: být ve světě, plném násilí (a nyní ohroženém i možnými důsledky celosvětové hospodářské krize) aktérem mezináboženského dialogu, dlouhodobé terapie a prevence zneužívání náboženství k rozněcování nenávisti. Pokud církev bude pokračovat v těchto snahách, může v dnešním světě sehrát podobně pozitivní úlohu, jakou sehrála po pádu Říma a „vpádech barbarů“ na sklonku starověku, kdy mladé národy vychovávala nejen v křesťanské víře a morálce, ale uchovala a předala také nejvzácnější poklady antické civilizace, řeckou filozofii a římské právo a tím vystavěla základy velké evropské křesťanské kultury“²³²

Nikoho zřejmě také nepřekvapí, že katolická církev, se na rozdíl od popisovaných radikalizovaných skupin staví kladně k liberalismu, který nechápe jako odklon od víry, ale spíše jako přínos pro působení církve v soudobém světě. *„Jsem přesvědčen, že dynamické spolužití a dialog mezi křesťanstvím a liberalismem (tedy ani nepřátelství, ani pokus o lacinou syntézu, přehlížející rozdíly, nýbrž spíše hledání jisté „kompatibility“ a vzájemného korigování) patří k identitě Evropy a Západu, k jejím nejcennějším historickým zkušenostem a největším šancím pro budoucnost,“* uvedl Tomáš Halík.²³³

Radikalizované organizace mnohdy neskrývají své ostré výhrady vůči ekumenismu. Tyto tendence jsou však v rozporu s Církví prosazovanou naukou, neboť ta jak známo, podporuje a zasazuje se o sbližování a spolupráci v rámci jednotlivých církví. Doložit si tento fakt můžeme např. její činností v Ekumenické radě církví²³⁴ nebo mnoha aktivitami v této oblasti.²³⁵

²³² HALÍK 2009b.

²³³ HALÍK 2008.

²³⁴ Srov. <http://www.ekumenickarada.cz>.

²³⁵ Více informací dostupných např. na webu oficiálních stránkách římskokatolické církve – www.cirkev.cz.

Důležitým bodem v dějinách katolické církve je i mnohokrát vzpomenutý II. Vatikánský koncil, který je dodnes v Církvi zakořeněn jako „kompas církve pro 21. století“ a podle Svatého stolce v určitém smyslu „počátkem nové evangelizace“.²³⁶ Za výsledkem tohoto koncilu si Církev po více než čtyřiceti letech stále stojí pro jeho význam v ekumenické, demokratické a humanitní oblasti.

„Definitivním potvrzením příklonu církve k moderním demokratickým formám vlády byl Druhý vatikánský koncil. Od té doby patří katolická církev mezi nejvýraznější instituce bránící koncept lidských a občanských práv a svobod, včetně konceptu demokratické vlády založené na svobodných volbách, aniž by se přitom vzdala svého prorockého poslání zdvihnout kritický či vyjasňující hlas k různým kontroverzním otázkám. Pokud jde o samotné politické zřízení, klade církev důraz na důležitost právního státu a respektování práv a autonomie církve ve společnosti.“²³⁷

V tomto exkursu jsme si představili názor katolické církve na extremismus a jemu podobné formy. Naší snahou dále bylo ukázat rozpor popisovaných skupin s některými snahami katolické církve. Z uvedeného textu je patrné, že Církev jednoznačně odmítá extremismus a stejně tak i ostatní proudy s ním spojené, jako je antisemitismus, nacionalismus, xenofobie, fundamentalismus, fanatismus a v neposlední řadě i totalitarismus. Církev se významně zasazuje v „boji“ proti těmto formám antidemokratických postojů a snaží se potlačit veškeré tyto tendence nejen ve vlastních řadách, nýbrž v rámci celé společnosti.

²³⁶ <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/2-vatikansky-koncil-je-kompasem-cirkve-pro-21-stoleti/>, vyhledáno 18.02.2011.

²³⁷ PETRÁČEK 2009, 117.

Závěr

V předkládané studii jsem se pokusila přiblížit možné způsoby využívání katolické víry v rámci působení extremistických organizací a popsat formy, jakými tyto skupiny s vírou pracují. Lze shledat, že rozmanité extremistické skupiny mají ve svém repertoáru katolictví již od devatenáctého století, pozornost zde byla soustředěna zejména na skupiny působící v České republice po roce 1989. Jak jsme se totiž mohli přesvědčit, právě s pádem komunismu u nás prošla extremistická scéna značným převratem. Znovu bych chtěla v této souvislosti připomenout, že v případě této práce se nejedná o obsáhlý katalog organizací, které jsou jednomyslně identifikovatelné jako extremistické či radikální a musí nutně zaujímat silně nepřátelské pozice vůči demokratickým hodnotám. Mým cílem zde bylo zachytit především strukturu a programové vymezení organizací, které se v jistém ohledu vyznačují radikalizovanými postoji.

Ze získaných informací je zřejmé, že ke katolicismu mají vstřícný postoj zejména organizace zaujímající pozice na pravé straně politického spektra, kdy při propagaci svých cílů hrají na „nacionální notu“, tedy vlastenectví s důrazem na českou národní identitu spojenou s tradičním křesťanstvím. Pro tyto extremistické spolky je dále charakteristickým rysem jednohlasné odmítnutí pronikání jakýchkoliv forem moderny do katolické církve a změny po II. Vatikánském koncilu ve smyslu sblížování křesťanských církví i ostatních náboženství. Tyto extremistické spolky často hovoří o různých spikleneckých, zednářských a antisemitských teoriích jak uvnitř katolické církve, tak ve společnosti jako takové. V případě těchto organizací lze hovořit dvou hlavními proudy.

V prvním politickém proudu, se členové snaží svým působením ovlivnit co nejširší veřejnost a klerikální faktor je v jejich případě spíše druhotný. Cílem je upozornit na jejich vlastní politické ambice a „pošpinit“ protivníka. Katolická víra je ve zmíněných případech využívána především k propagaci politických cílů. Příznivci takové části ultrapravice často využívají křesťanství k obhajobě vlastních postojů – zejména je to antisemitismus a nacionalismus. Toto je případ zejména Hnutí národního sjednocení, strany Národní sjednocení a zčásti i redakcí Týdeníku Politika a Dneška.

Druhý, radikálně-katolický proud, se od výše zmíněného liší zejména svým zázemím, složeném zpravidla z katolických věřících, kteří se, ze svého pohledu, snaží o očistu víry a společnosti v duchu tradičního křesťanství. Jedná se tedy o katolické věřící, jimž nelze upřít víru v „radostnou zvěst“, ovšem některé jejich názory na společenské a politické dění je přivádí někdy i k vyjádřením, díky nimž se alespoň v určitých aspektech přibližují pravicově radikálnímu prostoru. Tyto skupiny pochopitelně odmítají být

označovány za nepravověrné, extremistické apod. ovšem některé jejich myšlenky bývají ze strany představitelů katolické církve takto chápány. Jak jsme se také mohli přesvědčit, je u těchto organizací patrné jasné propojení některých členů se samotným ultrapravicovým spektrem. Zde hovoříme o sdružení Akce národní obnovy, v němž se prolíná tradiční katolictví a z demokratického hlediska sporné prvky (především ostře antiliberální výpady a prezentování teorií spiknutí). Do této kategorie jsme zahrnuli i Institut sv. Josefa a další skupiny.

Na popisovaný fenomén jsem se pokusila nahlédnout v co nejširším měřítku a zmapovat extremistickou scénu zčásti také v jejím krátkém historickém přehledu. Ovšem jak bylo uvedeno, zde předkládaná studie si nemůže klást za cíl podat k danému tématu komplexní informace, neboť toto není možné jednak kvůli složitosti diskusí okolo extremismu a radikalismu a jednak z hlediska rozsahu danému práci.

Vzhledem k vybranému tématu bylo nezbytné využít různé politologické studie a uspořádat podložené podklady o fenoménu extremismu a je v samotném zájmu církve, aby se i díky pomoci nezaujatých odborníků dokázala oprostít od podobných skupin a zaujala k nim jednoznačný postoj. Je velice důležité, aby církev dávala nejen svým věřícím, ale i celé společnosti jasně najevo, že jakékoliv pojmy s extremismem spojené nejsou s katolictvím slučitelné.

Závěrem ještě několik slov Tomáše Halíka, sloužících k zamyšlení nejen nad tématem a závěry této práce. „*Prosme o dar vidět, co nás obklopuje, Božíma očima, prosme o moudrost a statečnost, o sílu k přemáhání zla... Prosme, abychom v této společnosti byli opravdu kvasem a solí. Amen.*“²³⁸

²³⁸ HALÍK 2003, 164.

Seznam použitých pramenů a literatury

Pramenné zdroje

BAHNÍK 2007 — Petr BAHNÍK: Životopis. In: Petr Bahník, <http://www.pas—strana.cz/pbahnik/zivotopis.htm>, vyhledáno 13.02.2011

BARTOŠ 2011 — Adam BARTOŠ: Klaus šokován honem na Bátoru. Jeho názory ocenil. In: D.O.S.T., <http://www.akce—dost.cz/20110228.htm>, vyhledáno 28.02.2011

BIELIK 1992 — Petr BIELIK: Jan Hus a jeho oslava. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 60, 1992, 16

BOHATÝ 1992 — Jan BOHATÝ: II. Vatikánský koncil. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 61, 1992, 3–4

Budeme vládnout — Budeme vládnout. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 3, 1993, 10—11

CENTESIMUS ANNUS — CENTESIMUS ANNUS. Praha 1996

DEJDAR 1993 — Bohuslav DEJDAR: Na slovíčko pánové... In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 3, 1993, 1–2

DIVINI REDEMPTORIS — DIVINI REDEMPTORIS. OLOMOUC 1993.

DOLEJŠÍ J. 1991 — Josef DOLEJŠÍ: Třetí fáze likvidace Miroslava Dolejšiho. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 31, 1991, 8

DOLEJŠÍ J. 1992 — Josef DOLEJŠÍ: Velcí a malý. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 4, 1992, 16

DOLEJŠÍ M. 1992 — Miroslav DOLEJŠÍ: Mezinárodně politický vývoj v Československu. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 55, 1992, 2

DOLEJŠÍ M. 2011 — Miroslav DOLEJŠÍ: Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989. In: Analyza.wz.cz, <http://analyza.wz.cz/>, vyhledáno 02.01.2011

HALÍK 2003 — Tomáš HALÍK: Oslovit Zachea. Praha 2003

HALÍK 2008 — Tomáš HALÍK: Křesťanské a liberální hodnoty. In: Tomáš Halík, http://www.halik.cz/clanky/krestanske_liberalni_hodnoty.php, vyhledáno 20.02.2011

HALÍK 2009a — Tomáš HALÍK: Stále rozzlobený Semín. In: Lidové noviny, http://www.lidovky.cz/halikova—televizni—cirkev—dcl—/ln_noviny.asp?c=A090930_000058_ln_noviny_sko&klic=233516&mes=090930_0, vyhledáno 19.02.2011

HALÍK 2009b — Tomáš HALÍK: Rozpaky z jedné velkorysosti. In: Lidové noviny, http://www.lidovky.cz/popirac—holokaustu—a—cirkev—d1d—/ln_noviny.asp?c=A090221_000104_ln_noviny_sko&klic=230179&mes=090221_0, vyhledáno 19.02.2011

Hrdinové naší doby — Hrdinové naší doby. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 4, 1993, 5–12

JAN 8,44 — JAN, kapitola 8, verš 44

KAŠPÁREK 1991 — František KAŠPÁREK: Kdo z koho?. In: Dnešek. Pravicový opoziční list, 1, 1991, 4

KAŠPÁREK 1993a — František KAŠPÁREK: Golem nad hradem. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 8, 1993, 5–6

KAŠPÁREK 1993b — František KAŠPÁREK: Nás zrodila naše vlast. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 6, 1993, 11

KAŠPÁREK 1993c — František KAŠPÁREK: Zloději lidské vůle. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 3, 1993, 9

KINDLEROVÁ 2008 — Anežka KINDLEROVÁ: Rodina a křesťanská výchova v současném světě. In: Te Deum,
http://www.tedeum.cz/6_2007/rodina_a_vychova_pater_schmidberger_62007.htm,
vyhledáno 24.02.2011

KOCEK 1992 — Pavel KOCEK: Historické kořeny současného judaismu. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 33, 1992, 13

KOZIEL 2007 — Hubert KOZIEL: Uražení muslimové. In: Te Deum,
http://www.tedeum.cz/3_2007/urazeni_muslimove_32007.htm, vyhledáno 06.02.2011

LESEY 1992 — Ivan Krasimír LESEY: Katolicismus a pravoslaví. In: Týdeník Politika, Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 78, 1992, 13

MALÝ 2001 — Radomír MALÝ: Humanisté nebo satanisté I. In: Národní myšlenka,
<http://www.narmyslenka.cz/view.php?navezclanku=humaniste—nebo—sataniste—i&cislocclanku=2001090001>, vyhledáno 13.02.2011

MALÝ 2009 — Radomír MALÝ: Queer parade v Brně. In: Institut sv. Josefa,
<http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/g032.html>, vyhledáno 14.02.2011

MALÝ 2010a — Radomír MALÝ: Na podporu rodiny a křesťanského otcovství Vzniká Institut sv. Josefa. In: Institut sv. Josefa,
http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/clanky/na_podporu_rodiny_isj_radomir_maly.htm,
vyhledáno 13.02.2011

MALÝ 2010b — Radomír MALÝ: Boží tresty? Dnes cenzurováno! In: Institut sv. Josefa,
<http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/g101.html>, vyhledáno 15.02.2011

MAREŠOVÁ 1993 — Anna MAREŠOVÁ: Akumovo símě je símě dobytčí. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 3, 1993, 7

Naši bratři — Naši bratři. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 8, 1993, 10–11

New Age — New Age. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 47, 1992, 2–4

PEJŘIMOVSKÝ 1991 — Jan PEJŘIMOVSKÝ: Lidský stát. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 47, 1991, 11

PETRÁČEK 2009 — Tomáš PETRÁČEK: Katolická církev, evropská společnost a proměny státního zřízení v 19. a 20. století. In: Karel SLÁDEK: Monoteistická náboženství a stát. Praha 2009

POKORA 1994 — Radomír POKORA: Národe? In: Pochodeň dneška, 8, 1994, 6–7

PŘÍHODA 1991 — Jan PŘÍHODA: Studie vyvolencovy krycí legendy. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, zvláštní vydání, 1991

Rok 1900 — Rok 1900. In: Hron, 9, 1997, 12

SEMÍN 2008 — Michal SEMÍN: Začíná týden modliteb za sjednocení křesťanů. In: Institut sv. Josefa, <http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/g012.html>, vyhledáno 20.02.2011

SEMÍN 2011a — Michal SEMÍN: Když teče křesťanská krev. In: Institut sv. Josefa, <http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/g107.html>, vyhledáno 12.02.2011

SPURNÝ 2010 — Mikuláš SPURNÝ: Pětadvacet otázek k sola scriptura. In: Te Deum, http://www.tedeum.cz/5_2010/pouze_pismo_svate_052010.htm, vyhledáno 05.01.2011

Svobodný zednář opět v čele státu — Svobodný zednář opět v čele státu. In: Dnešek. Vlastenectví—vira—pokora—odvaha, 2, 1993, 1

ŠPINKA 2001 — Milan ŠPINKA: Akce Národní Obnovy. In: Národní myšlenka, <http://www.narmyslenka.cz/view.php?navezclanku=akce—narodni—obnovy&cislocclanku=2001110007>, vyhledáno 03.03.2011

ŠPINKA 2010 — Milan ŠPINKA: Rozhovor pro časopis Národní myšlenka. In: Institut sv. Josefa, http://stjoseph.cz.hop.otoman.cz/clanky/rozhovor_narodni_myslenka.htm, vyhledáno 14.02.2011

TOMÁŠ 1992a — Josef TOMÁŠ: O národnosti, státnosti a geopolitice. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 94, 1992, 4

TOMÁŠ 1993 — Josef TOMÁŠ: Stav, ve kterém se nacházíme. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 5, 1993, 1–2

TOMÁŠ 1992b — Josef TOMÁŠ: Skutečnost – minulá, přítomná, budoucí. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 60, 1992, 5–6

Trocha kultury — Trocha kultury. In: Pochodeň dneška, 12, 1994, 2

Vlastenecká fronta — Vlastenecká fronta. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 9, 1993, 2–3

VOŘÍŠEK 1991a — Jaroslav VOŘÍŠEK: Kontinuita bývalého režimu s dnešním zůstala zachována. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 47, 1991, 1–2

VOŘÍŠEK 1991b — Jaroslav VOŘÍŠEK: Jak dlouho ještě? In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 31, 1991, 11

VOŘÍŠEK 1992a — Jaroslav VOŘÍŠEK: Heretické proměny ThDr. Františka Tomáška ve světle vlastních katechismů. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 59, 1992, 5

VOŘÍŠEK 1992b — Jaroslav VOŘÍŠEK: Učedník „stavitelů chrámu“. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 75, 1992, 4

WELLER 1992 — Karel WELLER: Minulost ve světle ekumenismu. In: Týdeník Politika. Soukromý list pro politiku a ekonomiku, 85, 1992, 12–14

Zastavte anarchii — Zastavte anarchii. In: Dnešek. Vlastenectví—víra—pokora—odvaha, 7, 1993, 1

Zpráva o založení Klubu Františka Ferdinanda d'Este — Zpráva o založení Klubu Františka Ferdinanda d'Este. In: Pochodeň dneška, 1, 1994, 2

Sekundární literatura

BALÍK/HANUŠ 2007 — Stanislav BALÍK, Jiří HANUŠ. Katolická církev v Československu 1945—1989. Brno 2007

BERGSDORF 2004 — Herald BERGSDORF: Extremisté bez masky. Porovnání levicově a pravicově extremistických stran. Praha 2004

ČUŘÍK 2001 — Jaroslav ČUŘÍK: Nacionalisté: Pochod proti vstupu do EU. In: iDnes, http://zpravy.idnes.cz/nacionaliste—pochod—proti—vstupu—do—eu—d9e—/domaci.asp?c=A010616_164112_brno_zpravy_dmk, vyhledáno 23.12.2010

DANICS 2002 — Štefan DANICS: Extremismus. Hrozba demokracie. Praha 2002²

Danics/Kamín 2008 — Štefan DANICS, Tomáš KAMÍN: Extremismus, rasismus a antisemitismus. Praha 2008

DOŠEK 2002 — Miloslav DOŠEK: Podoby současného českého extrémního nacionalismu. In: Litoměřičtí vlastenci 2002, <http://litomericti—vlastenci.mysteria.cz/html/bp.htm>, vyhledáno 20.12.2010

Extremismus v katolickém hávu — Extremismus v katolickém hávu. In: Lidové noviny, 47, 1997, 8

Fašisté zneužívají pojmu „katolický“ — Fašisté zneužívají pojmu „katolický“. In: Lidové noviny, 59, 1997, 8

FIALA 1997 — Petr FIALA: Křesťanské alternativy v politice. Brno 1997

FIALA /HANUŠ 2001 — Petr FIALA, Jiří HANUŠ: Katolická církev a totalitarismus. 2001

FRANKL 2001 — Michal FRANKL: Rituální vražda jako politikum. In: Holocaust.cz http://www.holocaust.cz/cz2/resources/ros_chodes/2000/01/ritualni_vrazda, vyhledáno 02.11.2010

GREGOROVÍČ 1995 — Miroslav GREGOROVÍČ: Kapitoly o českém fašismu. Legenda a skutečnost. Praha 1995

HANUŠ 1995 — Jiří HANUŠ: Pochodeň dneška. In: Revue pro politiku a kulturu, 3, 1995, 31

HANUŠ 2005a — Jiří HANUŠ: Tradice českého katolicismu ve 20. století. Brno 2005

HANUŠ 2005b — Jiří HANUŠ: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno 2005

H HANUŠ 2006 — Jiří HANUŠ: Vznik státu jako proces sekularizace. Diskuse nad studií Ernsta—Wolfganga Bockenfordeho. Brno 2006

HOLE 1998 — Günter HOLE: Fanatismus. Sklon k extrému a jeho psychologické kořeny. Praha 1999

HOLEČKOVÁ — Martha Edith HOLEČKOVÁ: Cesty českého katolického samizdatu 80. let. Vyšehrad 2009

CHARVÁT 2007 — Jan CHARVÁT: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007

CHMELÍK 1999 — Jan CHMELÍK: Symbolika v extremistických hnutích. Praha 1999

KOMORÁD 2010 — František KOMORÁD: Pravda Natvrdo. In: Pravda Natvrdo 2008, <http://pravda.blatna.cz/index.html>, vyhledáno 03.11.2010

KOTRBA 2006 — Štěpán KOTRBA: Kardinál Vlk obvinil české katolické radikály ze spojení s americkými extremisty. In: Britské listy, <http://blisty.cz/art/30426.html>, vyhledáno 25.03.2011

KOVTUN 1994 — Jiří KOVTUN: Tajuplná vražda. Vražda Leopolda Hilsnera. Praha 1994

MAREŠ 2001 — Miroslav MAREŠ: Křesťanství a politický extremismus v České republice. In: Petr FIALA/Jiří HANUŠ: Katolická církev a totalitarismus v Českých zemích. Brno 2001

MAREŠ 2003 — Miroslav MAREŠ: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003

MAREŠOVÁ 1999 — Alena MAREŠOVÁ: Kriminologické a právní aspekty extremismu. Praha 1999

MAREŠ/ŠTĚCHOVSKÝ 2002 — Miroslav MAREŠ, Radim ŠTĚCHOVSKÝ: Neonacistické Tiskoviny v České republice. In: Rexter 2002, <http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=17>, vyhledáno 12.02.2011

MAZEL 1998 — Michal MAZEL: Oponenti systému. In: Petr FIALA: Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno 1998

NEKONEČNÝ 2001 — Milan NEKONEČNÝ: Vlajka. Praha 2001

PERNES 1994 — Jiří PERNES: Následník trůnu – František Ferdinand d'Este a Pochodeň dneška. In: Proglas. 6/3, 1994, 31–32

PITTER 2008 — Přemysl PITTER: Komunismus křesťanský a komunismus politický. In: Marek ČEJKA, Jiří HANUŠ: Křesťané a socialismus. Brno 2008

Pochodeň dneška už nevychází — Pochodeň dneška už nevychází. In: Lidové noviny, 71, 1997, 4

RATAJ 1997 — Jan RATAJ: O autoritativní národní stát. Praha 1997

RYS 1939 — Jan RYS: Hilsneriáda a TGM. Praha 1939²

SARGÁNKOVÁ 2010 — Irena SARGÁNKOVÁ: Poselství Benedikta XVI. k 44. světovému dni míru. In: Tiskové středisko České biskupské konference, <http://tisk.cirkev.cz/dokumenty/poselstvi—benedikta—xvi—k—44—svetovemu—dni—miru/>, vyhledáno 14.02.2011

SARGÁNKOVÁ 2010 — Irena SARGÁNKOVÁ: COMECE znepokojena nárůstem populistických hnutí. In: XXX, <http://tisk.cirkev.cz/ze—zahranici/comece—znepokojena—narustem—populistickyh—hnuti/>, vyhledáno 10.12.2010

SELUCKÝ 2009 — Oldřich SELUCKÝ: Otevřenost je také jenom relativní hodnota... In: Katolický týdeník, <http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=6575>, vyhledáno 12.12.2010

STRAŠÍKOVÁ 2009 — Lucie STRAŠÍKOVÁ: Biskup Williamson je znám svými kontroverzními názory, a to nejen na holocaust. In: ct24, <http://www.ct24.cz/svet/44735—biskup—williamson—je—znam—svymi—kontroverznimi—nazory—a—to—nejen—na—holokaust/>, vyhledáno 04.02.2011

SVOBODA 2006 — Bohumil SVOBODA: Na straně národa. Kardinál František Tomášek v zápase s komunistickým režimem (1965—1989). Praha 2006

SVOBODOVÁ 1994 — Jana SVOBODOVÁ: Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948—1992. Praha 1994

SÝKORA 2008 — Karel SÝKORA: Tradiční antisemitismus v církvi. In: iDnes.cz, <http://karelsykora.blog.idnes.cz/clanok.asp?cl=55365&bk=86139>, vyhledáno 19.10.2010

VOJTÍŠEK 2004 — Zdeněk VOJTÍŠEK: Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. Praha 2004

VYDRA 2008 — Zbyněk VYDRA: Češi v zajetí antisemitismu. In: Lidové noviny, http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0, vyhledáno 12.12.2010

ZBRANEK 1966 — Tomáš ZBRANEK: Sdružení katolických duchovních. In: Václav VAŠKO:
Pátá kolona v církvi. Praha 1966

